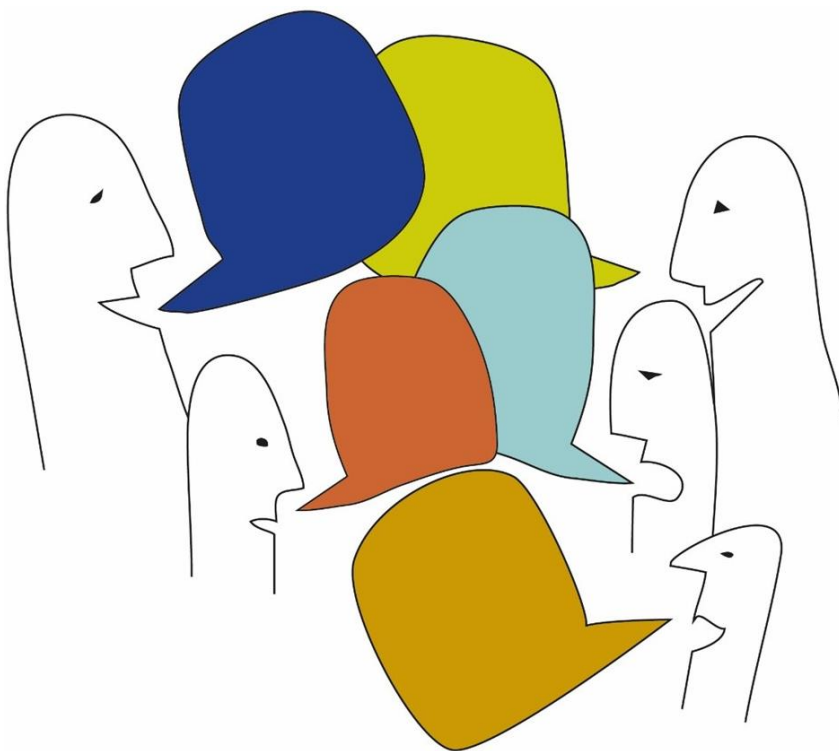

Samrådsredogörelse

Fördjupad översiktsplan för Södra
Östersund 2050

Samråd pågick under perioden 1 juli 2024 och 30 september 2024.

Dokumenttitel:	Samrådsredogörelse för fördjupad översiktsplan
Diarienummer	KS-00331-2024, P 2022-000025
Skapad:	2026-05-05
Antal sidor:	144

Innehåll

Sammanfattning av samrådet	2
Syfte med samrådet.....	2
Hur samrådet gick till.....	3
Möten med skolelever i samband med samrådet	3
Resultat av samrådet	3
Hur har yttrandena hanterats?.....	4
Ändringar i planförslaget efter samrådet	4
Yttranden och svar	7
Länsstyrelsen	7
Myndigheter och organisationer	18
Polisen, 2024-08-01, id 429916.....	18
LFV, 2024-09-04, id 434057.....	19
Räddningstjänsten, 2024-10-18, id 436374	19
Föreningar och bolag	20
Stadsmiljöföreningen, 2024-09-29, id 437812	20
STF Jämtland-Härjedalen, 2024-09-29, id 437813	22
Jamtli, 2024-09-30, id 438003.....	25
LRF, 2024-09-30, id 437831.....	25
Jämtkraft, 2024-09-30, id 437834	26
Friluftsförbundet, 2024-09-30, id 438006	27
Rädda spikbodarna ideell förening, 2024-09-27, id 437789	28
Jämtlands travsällskap, 2024-09-26, id 437382	46
Naturskyddsföreningen, 2024-10-11, id 439747	48
Kommunens förvaltningar och nämnder.....	57
Teknisk förvaltning Gata park, 2024-09-27, 437618	57
Kultur och fritidsnämnden 2024-10-01, id 438416, id 438154	65
Tekniska nämnden 2024-09-30, id 437945	71
Miljö och hälsa, 2024-10-07, id 439098	72
Politiska partier.....	87
Miljöpartiet, 2024-09-20, id 436664	87
Vänsterpartiet, 2024-09-24, id 437004.....	90
Liberalerna, 2024-09-29, 437803	93
Sverigedemokraterna, 2024-09-30, id 437009	95
Socialdemokraterna, 2024-09-30, id 437973	97
Moderaterna, 2024-09-30, 437928.....	100

Privatpersoner	102
Friluftsliv	102
Friluftsliv – Norra Verksmon	104
Natur och grönområden	107
Natur och grönområden, påverkan på miljö - Norra Verksmon	110
Strandskydd, vattennära områden	114
Mobilitet och transport	114
Mobilitet och transport - Norra Verksmon	118
Utemiljö.....	119
Vatten, dagvatten, översvämning	120
Jordbruksmark, skogsbruk	120
Förtätning.....	121
Bostäder, bostadsformer	125
Specifika funktioner byggnader, bebyggelse	125
Miljöpåverkan, Miljökonsekvensbeskrivning	126
Process	130
Handlingen	133
Handlingen - Norra Verksmon.....	135
Samrådet	136
Ej planfrågor eller ej inom planområde	136
Bilaga: yttranden som samordnas av Länsstyrelsen	139
MSB, 2024-08-15, id 431205	139
Sametinget, 2024-09-27, id 437640	139
Trafikverket, 2024-09-17, id, 436155	141

Sammanfattning av samrådet

Syfte med samrådet

Kommunen bjöd in till samråd av förslag på fördjupad översiktsplan för Södra Östersund för att få synpunkter på planförslaget. Området som den fördjupade översiktsplanen omfattar lyfts som ett utvecklingsområde i kommunens översiktsplan, revidering antagen 2022. Den fördjupade översiktsplanen ska möjliggöra för staden att växa inom dess gränser och ge förutsättningar för att stadsdelarna kan byggas ihop. Den ska föreslå hur och var det i stadsdelarna Torvalla, Odensala samt del av Odenskog kan skapas fler bostäder men också säkerställa mark för rekreation och natur samt mark för kommunal service. Den fördjupade översiktsplanen ska också föreslå var mark för verksamheter och industrier kan möjliggöras.

Hur samrådet gick till

Samrådsperioden varade mellan den 1 juli till den 30 september 2024. Förslaget har funnits tillgängligt för allmänheten på kommunens hemsida och information i kommunhusets entré, på länsbiblioteket och biblioteket i Torvalla. Samrådet annonserades också i ÖP och LT, på Facebook och i kommunens nyhetsflöde på hemsidan. Kommunen ordnade ett informationsmöte via Teams med information om förslaget och möjlighet att ställa frågor. Det deltog 16 personer på mötet utöver politiker och kommunala tjänstemän. Två samrådsmöten i ”öppethus”-format hölls på Odensalaskolan respektive Torvallaskolan. Cirka 60-70 personer deltog på samrådsmötena. Deltagarna ansvarade själva för att lämna skriftliga synpunkter på förslaget.

Möten med skolelever i samband med samrådet

I samband med samrådet hölls ett möte med ungdomar på Jämtlands gymnasium där frågor kopplat till resvanor diskuterades. Betydelsen av att ha en tydlig separering mellan gång- och cykelväg och körbanan lyftes under mötet. Principer för utformning som efterfrågades var en tydlig separering eller markering mellan gång- och cykelbana och körbana. Trafiksäkerhet diskuterades.

Det efterfrågades att utformning av gång- och cykelstråk som ligger avskilt från bilvägar ska ske med en omsorg för att skapa såväl rekreativa värden som trygga miljöer. Möjlighet att plantera träd och buskar intill gång- och cykelstråk diskuterades.

Ett möte hölls med två klass 5 i Tavelbäcksskolan, där eleverna fick dela med sig av sin syn på området samt hur de rörde sig i området och i staden i övrigt. Eleverna listade platser som de tyckte om samt platser som de inte tyckte om och brukade besöka, inom planområdet samt resten av staden. Inom planområdet stack Storsjöbadet, ICA Odenhallen och idrottsanläggningar ut som välbesökta platser. Mindre positiva platser fanns främst utanför planområdet där busstorget var ett tydligt exempel. Det stod klart att eleverna rörde sig inom relativt stora områden på egen hand, många av eleverna tog sig in till stan själv.

Resultat av samrådet

Under samrådsperioden kom det in 151 yttranden. Yttranden kom in digitalt via mejl, via det digitala formulär som fanns som en flik i den digitala planhandlingen eller skriftligt på samrådsmöten. Det har kommit in yttranden från fristående organisationer eller bolag (9 st.), från myndigheter eller organisationer (4 st.), kommunens förvaltningar och nämnder (4 st.), politiska partier (6 st.) samt från privatpersoner (117 st.).

Många inkomna synpunkter är negativa till exploateringen av området kring Spikbodarna och Verksmon. Att det pågår en detaljplaneprocess parallellt med processen att ta fram en fördjupad översiktsplan skapar förvirring. Upplevelsen är många gånger att information kring förändringarna i området är knapphändig.

En del synpunkter rör förändringarna som kommer av att bygga inom stadens befintliga struktur, med synpunkter kopplat till mobilitet och risk för ökad trafik, synpunkter på förtätning samt oro för att grönområden försvinner.

Hur har yttrandena hanterats?

Yttrandena har grupperats i samrådsredogörelsen. Länsstyrelsens yttrande kommer först, därefter Myndigheters och organisationer, Föreningar och bolag, Kommunens förvaltningar och nämnder, Politiska partier och slutligen privatpersoner.

Förutom från privatpersoner återges yttranden i sin helhet. Svar ges för respektive yttrande. De myndigheter vars synpunkter samordnas av Länsstyrelsen återges i bilaga. Svar på dessa yttranden ges i svar på Länsstyrelsens yttrande.

Då det kom in många yttranden har yttrandena från privatpersoner delats upp utifrån innehåll och strukturerats tematiskt i samrådsredogörelsen. Gemensamma svar lämnas till yttrandena i kommentar under respektive rubrik.

Ändringar i planförslaget efter samrådet

Med anledning av de synpunkter som har kommit in under samrådet har kommunen valt att göra följande ändringar i planförslaget:

- Utbredning av område för verksamheter norr om Verksmon har minskats.
- Planområdet har minskats och del av E14 invid Odenskog tas inte med i den fördjupade översiktsplanen.
- Planförslaget möjliggör en vägförbindelse för biltrafik mellan östra Odensala och Torvalla.
- Översiktsplanen har kompletterats med ställningstaganden med anledning av klimatrelaterade risker. Dessa ställningstaganden är sammanställda i en karta som är del av översiktsplanekartan. Risk för värmeöar, risk för översvämning och risk för erosion redovisas.
- Ett nytt naturreservat pekas ut väster om Verksmon.
- Ställningstaganden för utbyggnadsområdet Travet har kompletterats med ett förtydliganden kring att en succesiv utbyggnad eller utbyggnad av delar av området är möjligt och kan utredas.
- Bebyggelseytan snötippen kompletteras med en beskrivning att utrymme ska finnas för att infiltrera dagvatten för att minska den negativa påverkan på intilliggande naturmiljö.
- I mark- och vattenanvändningskartans beskrivningar av viktiga hänsyn, noteras de lägen som lämpar sig för att ta hand om dagvatten från befintlig bebyggelse.
- Förtydliganden kring typ av exploatering samt vägledning för gestaltning har lagts till för flera utbyggnadsområden.
- För området med områdesnamn ”Obebyggda marker längs Storsjön” är hänsynstexten förtydligad med vad som gäller för åkermark.

- En gång- och cykelväg som i illustrationskarta pekas ut över jordbrukslandskapet i Torvalla by har tagits bort.
- Tillägg har gjorts i beskrivning av idrottsanläggningar och spontanaktivitetsytor.
- Förtydligande har gjorts kring arkitektur och gestaltning samt vad som avses med ”områdets identitet och särart”, samt hur detta ska hanteras i kommande bebyggelseområden. Tilläggen har gjorts under Mark- och vattenanvändning - Bebyggelse samt under Förhållanden av väsentligt betydelse – kulturmiljö.
- Ett stycke om vikten av att plats ges för lokaler och anläggningar för kultur och föreningsliv läggs till under markanvändning, stadsdelscentrum.
- Beskrivning av bussgator har lagts till och ett förtydligande att bussgator ska ses över, över tid för att bevaka om behov av ett öppnade för blandad trafik uppstår.
- Planen kompletteras med en tydligare sektion som illustrerar hur Opevägen/Rådhusgatan kan utformas med kollektivtrafikkörfält och gång- och cykelväg.
- Förtydliganden vad som menas med stadsdelspark har gjorts i handlingen, under beskrivning av mark och vattenanvändning, avsnitt Natur och Friluftsliv.
- Granskningsförslaget är kompletterat med information om att Storsjön är en prioriterad dricksvattenresurs enligt den regionala vattenförsörjningsplanen.
- Granskningsförslaget har kompletterats med information om att arkeologiska utredningar kan behöva genomföras i områden som inte har inventerats tidigare.
- Planhandlingen har kompletterats med en beskrivning av Östersundstravets kulturhistoriska värden.
- Handlingen kompletteras med en beskrivning av hur utformning av bebyggelse kan begränsa påverkan på miljökvalitetsnorm för luft liksom av betydelsen av åtgärder för minskat resande med bil.
- Planhandlingen kompletteras med en mer utförlig beskrivning av bebyggelse intill led för farligt gods, statlig väg eller järnväg samt Räddningstjänstens insatsmöjligheter.
- Ett mer utförligt resonemang om hänsynstagande vad gäller trafiksäkerhet har arbetats in i planhandlingen, under Genomförande – Viktiga hänsyn – Trygghet och trafiksäkerhet.
- Planhandlingens genomförandedel kompletteras med uppgift om att reservoarkapaciteten för vatten i området kommer att behöva byggas ut, hänvisning till kommunens antagna vattentjänstplan samt uppgift om att industrier som använder stora mängder tekniskt vatten kan behöva lösa det själva.
- Genomförandedelen har uppdaterats med text om hur kommunen ska arbeta vidare med frågan om kompensation under rubriken kompensation samt under rubriken sammanfattning av fortsatt utredningsbehov.

- Inför granskningen läggs ett avsnitt om prioriterade åtgärder till i planhandlingens genomförandedel.
- Diverse förtydliganden i text har gjorts utifrån inkomna synpunkter.
- En hydrologisk utredning: Riskutredning grundvattenberedande naturmiljöer (Tyrens 2025) har tagits fram och dess resultat har inarbetat i planförslaget.
- En övergripande dagvattenutredning (Arctan 2025) har tagits fram och dess resultat har inarbetat i planförslaget.
- Tabellen ” Uppfyllelse av miljö kvalitetsmål” i Miljökonsekvensbedömningen har uppdaterats med en tydligare mer konsekvent bedömning.
- Miljökonsekvensbeskrivningen är kompletterad med information om markanvändning för de enskilda samebyarna samt att bedömning av miljö kvalitetsmålet storslagen fjällmiljö har förtydligats med bedömning om indirekt påverkan.
- Miljökonsekvensbeskrivningen har därför kompletterats med ytterligare information om påverkan på den enskilda renskötselrätten.
- Bedömningen av miljömålet Grundvatten av god kvalitet har breddats till att också innefatta risk för påverkan av grundvattenberoende naturmiljöer till följd av påverkan på grundvattentillförsel.
- En generell översyn av planen vad gäller tydlighet och tillgänglighet samt illustrationer har gjorts.
- MKB:n har förtydligats med information om på vilket sätt kommunen har tagits hänsyn till artskyddsförordningen och det vidare arbete som återstår i efterföljande planering.
- Punkt om uppföljning av flöden till Lillsjön har lagts till i MKB.

Övriga ändringar efter samrådet är:

- Översiktsplanen har anpassats till en version av Boverkets ÖP-modell.
- Tillägg har gjorts till kartan Förhållanden av väsentlig betydelse (Tidigare Riksintressen och andra värden): Habitat Violett guldvinge, områden där hänsyn bör tas med avseende på grundvatten samt nytt naturreservat.
- En karta över användningsstatus har lagts till.
- Inför granskningen har planförslaget kompletterats med att kommunen betonar vikten av de befintliga passagerna över järnvägen.
- Planhandlingen har getts en förändrad struktur där bland annat delar av tidigare kapitel *Utvecklingsinriktning* i stället ligger under *Mark- och vattenanvändning*.
- Reglering av ställverk väster om Verksmon har ändrats till Teknisk anläggning.
- En parkyta har lagts till i södra delen av utbyggnadsområdena i Ängsmon.
- Föreslagen bebyggelse på jordbruksmark mellan Skogsmon och Fjällmon, inklusive markreservat för sjukhus, har tagits bort ur förslaget och området har getts en annan struktur.
- En gång- och cykelväg genom skogen norr om sportfältet har tagits bort.

- Torvallen IP som i samrådsförslaget var markerat som utredningsområde bostäder är i granskningsförslaget reglerat som Funktionsblandad bebyggelse: idrotts- och sportändamål.
- Den fördjupade översiktsplanens har kompletterats med en sammanställning över övergripande avvägningar mellan allmänna intressen.
- Ett avsnitt om Ekonomiska konsekvenser har lagts till i handlingen.
- Miljökonsekvensbeskrivningen är kompletterad med tydligare tillgångsanalyser gångavstånd 300 meter till område med minsta storlek 1 hektar.
- En social konsekvensanalys har tagits fram för planförslaget.
- Beskrivning av hälsocentral justeras för att beskriva aktuell situation.
- Översiktsplanekartan hänsynsbeskrivning för områden nära Odensalabäcken förtydligas att påverkan behöver utredas närmre med avseende på avrinning eller förändringar av hydrologi.

Yttranden och svar

Länsstyrelsen

Beskrivning av ärendet

Östersunds kommun samråder om förslag till fördjupad översiktsplan för Södra Östersund enligt 3 kap 9 § plan- och bygglagen, PBL (2010:900).

Som underlag för Länsstyrelsens yttrande har synpunkter **inhämtats** från berörda statliga myndigheter samt berörda sakområden inom Länsstyrelsen. Inkomna yttranden från statliga myndigheter bifogas detta yttrande för kännedom.

Allmänt om förslag till översiktsplan

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen tar fram en fördjupning av översiktsplanen för området och att det tydligt kopplas till kommuntäckande översiktsplanens mål och planeringsförutsättningar. Kommunen redovisar en bra grund med ambitiöst formulerade visioner, mål och strategiska utgångspunkter för planen och kommande samhällsplanering. Vidare välkomnar länsstyrelsen att kommunen i planen tydligt beskriver kommande utmaningar samt utvecklingsinriktning i alla delar som är relevanta i den fysiska planeringen. Det är också positivt att kommunen tydligt resonerar kring planens genomförande utifrån olika aspekter.

Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden

Riksintressen

Rennäring 3 kap. 5 § miljöbalken (MB)

Planområdet ligger inte inom något riksintresseområde för rennäringen och avståndet till det närmast belägna riksintresset för rennäring är ca 6 km.

Länsstyrelsen bedömer att eventuella indirekta effekter på grund av planförslaget inte påverkar riksintresset.

Natura 2000

Inom planområdet ligger två skyddade Natura 2000-områden, Torvalla-Ängsmon västra och Odensalakärret. Länsstyrelsen bedömer att planens inriktning och ställningstagande tar tillräckligt hänsyn till dessa områden. Länsstyrelsen vill dock betona att i översiktsplanen bör det tydliggöras att påverkan på bevarandevärdena ska undvikas även för åtgärder som ligger utanför området och som kan leda till indirekt påverkan. I bedömningen av påverkan ska hänsyn tas även till den kumulativa effekten från tillkommande detaljplaner.

***Kommentar:** En bedömning av påverkan på skyddade områden har lagts till i miljökonsekvensbeskrivningen i tabellform. För Odensalakärret har riskutredning på påverkan på grundvattenberoende ekosystem bedömt att påverkan blir obetydlig sett till förändring av hydrologiska förhållanden. Bedömningen är att brunkullaängen/ Natura 2000-området Torvalla-Ängsmon västra inte heller få någon direkt påverkan till följd av planförslaget. Allmän påverkan genom ökat slitage då fler människor väntas röra sig i området i framtiden kan dock inte uteslutas.*

Kulturmiljövård 3 kap 6 § MB

Planområdet ligger inom riksintresset för kulturmiljövård, Storsjöbygden. Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning att planförslaget inte påverkar riksintresset. Det är positivt att ställningstaganden i kulturmiljöprogram blir vägledande för områdets utveckling.

Friluftsliv 3 kap 6§ MB

Riksintresset för friluftsliv berör delvis planområdet. Länsstyrelsen instämmer med kommunen att värdebeskrivningar och avgränsning är i behov av revidering.

Kommunikationer 3 kap 8 § MB

Inom planområdet finns E14/E45 och Mittbanan som är utpekade som riksintresse för kommunikationer. *Planområdet* berörs också av riksintresse för flygplats Åre - Östersund på grund av influensområdet för flyghinder.

Vad gäller E14/E45 har kommunens trafikutredning identifierat en risk för potentiella kapacitetsbrister på del av E14/E45 vid trafikplats Torvalla som på sikt kan medföra behov av åtgärder som ökar trafikplatsens kapacitet. För eventuellt behov av framtida åtgärder som berör statlig infrastruktur och dialog kring detta hänvisar länsstyrelsen till Trafikverkets yttrande (se bilaga).

Länsstyrelsen bedömer generellt att planförslagets inriktning och ställningstagande inte påverkar berörda riksintressen negativt. Det är viktigt att i kommande detaljplaner belysa eventuella direkta eller indirekta konsekvenser för berörda kommunikationsleder av riksintresse.

Kommentar: Kommunen har en pågående dialog med Trafikverket kring brister och behov på E14/E45 förbi Östersund. Dialog sker likaså utifrån framtida utveckling i kommunen, inklusive möjlig påverkan på trafikplats Torvalla från förändringar inom området för den fördjupade översiktsplanen.

Planhandlingen kompletteras med att vid planering intill statlig väg eller järnväg behöver ett tillräckligt avstånd hållas mellan bebyggelse och väg/järnväg, med utgångspunkt i av Trafikverket formulerade rekommendationer.

Totalförsvaret 3 kap 9§ MB

Planen berör riksintresset för totalförsvaret på grund av influensområdet för väderradarstation samt påverkansområdet för civil flygplats. Länsstyrelsen bedömer att planförslaget inte påverkar riksintresset.

Miljö kvalitetsnormer

Yt- och grundvattenförekomster

Kommunen redovisar vilka vattenförekomster som berörs av planen samt vilka utmaningar som finns vad gäller kemisk status på ett bra sätt. För att undvika en försämring är det viktigt att i kommande planering säkerställa en god rening av dagvatten, som även kommunen påpekar. För ytterligare synpunkter, se nedan under Dagvatten.

Ett område närmast E14 i Verksmon (Västra Verksmon vid E14) är utpekade som lämpligt för industriverksamhet och sammanfaller med en detaljplan som har upphävts på grund av strandskydd och möjlig påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten för Odensalabäcken. Det är viktigt att en eventuell framtida detaljplan utgår från problembilden gällande påverkan på grundvattens hydrologi från dagvatten och strandskyddet som diskuterades i den tidigare planeringen.

Kommentar: Planförslaget har kompletterats med en riskbedömning om påverkan på grundvattenberoende naturmiljöer. Det aktuella området där detaljplanen har upphävts, Odensala 8:1, ingår i utredningen som visar att föreslagen exploatering kan få en betydande påverkan. Huruvida påverkan kan minimeras genom anpassningar i detaljplanen, inkluderat anpassning genom minskning av bebyggelseyta, ska utredas mer i detalj i detaljplanen. Bedömningen i den mer detaljerade utredningen kan innebära slutsatser om att det inte är lämpligt att bebygga platsen.

Lufthälsa

Planförslagets genomförande innebär att en betydande mängd bostäder, verksamheter och arbetsplatser tillskapas inom planområdet. Denna utveckling medför att biltrafiken sannolikt ökar markant på delar av vägnätet och risken för överskridande av miljö kvalitetsnormerna för luft kommer att öka, framför allt i de områden som förtätas i anslutning till trafikerade gaturum/större vägar. För att kunna hantera risken inom planområdet är det viktigt att ny bebyggelse utformas och lokaliseras så att s.k. instängningseffekter motverkas, som även kommunen

påpekar. Detta, tillsammans med andra åtgärder som kommunen implementerar i sitt åtgärdsprogram för luft borde bidra till att risken att miljökvalitetsnormer överskrider minimeras.

Kommentar: *Handlingen kompletteras med en beskrivning av hur utformning av bebyggelse kan begränsa påverkan på miljökvalitetsnorm för luft.*

Då en stor del av Östersunds befolkning bor i området är det troligt att resor mellan området och centrala Östersund bidrar till problemen med luftkvaliteten i centrum. Det är positivt att kommunens inriktning i översiktsplanen försöker att skapa strukturer och förutsättningar som bidrar till mer hållbara resor inom samt till och från området. Utveckling av kollektivtrafikstråk samt förstärkning av gång- och cykelnätet är nödvändiga för att bemöta utmaningen som en befolkningsökning innebär gällande ökade transporter inom området och, indirekt, i Östersunds centrum.

Länsstyrelsen understryker vikten i att följa upp effekterna av det aktuella åtgärdsprogrammet och implementera det, som även kommunen påpekar i översiktsplanen. En del av riskreducerande åtgärder för att förebygga miljökvalitetsnormers överskridande ligger utanför ramen av översiktsplanens ställningstaganden men de är viktiga för att få synergieffekter.

Hälsa och säkerhet

Geotekniska säkerhetsfrågor

Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning om behov av fortsatta geotekniska undersökningar och uppföljning av risker för ras och skred längs Torvallabäcken. Ytterligare hänsyn behöver tas till dessa frågor i den fortsatta planeringen. För ytterligare synpunkter hänvisar länsstyrelsen till SGI:s yttrande (se bilaga).

Kommentar: *Informationen har förts vidare till teknisk förvaltning som kontinuerligt ser över vägtrummor och dagvattenanläggningar. De är särskilt informerade om att det kan finnas risker med att skräp täpper till trummorna vilket ska kontrolleras i samband med den kontinuerliga tillsynen av kommunens anläggningar. Informationen finns också med i översiktsplanekartan för de områden som ligger inom Torvallabäcken avrinningsområde.*

Buller och vibrationer

Länsstyrelsen bedömer att kommunen beskriver på ett bra sätt eventuella risker för buller och vibrationer och instämmer i kommunens krav inför kommande prövningar.

Trafikverket informerar om att det har kommit nya prognoser och att det nu är prognosår 2045 som gäller (se bilaga).

Kommentar: *Kommunen noterar information. Vid kommande planläggning tas utredningar som utgår från då aktuellt prognosår fram. Planhandlingen*

förtydligas med att gällande riktlinjer för buller ska följas vid framtida planering.

Farligt gods

Kommunen resonerar kring eventuella risker på grund av transport av farligt gods genom planområdet på ett bra sätt och det är positivt att befolkningsökning enligt planförslaget sker utanför skyddsavstånd för led för farligt gods.

Vid eventuell kommande planering inom 150 meter från berörda leder rekommenderar länsstyrelsen att följa riktlinjerna i rapporten *Regionala riktlinjer för riskbedömning inom fysisk planering i Jämtlands län (2023)*.

Kommentar: *Planhandlingen kompletteras med en mer utförlig beskrivning av bebyggelse intill led för farligt gods, statlig väg eller järnväg. En hänvisning till att planering ska utgå från gällande riktlinjer från ansvarig myndighet när bebyggelse uppförs intill rekommenderas led för farligt gods, samt en sammanfattning av principer i nu gällande riktlinjer läggs till.*

Allmänna intressen enligt 2 kap. PBL

Nationella och regionala mål

Den fördjupade översiktsplanen visar tydligt hur kommunen samordnar planen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program, i linje med krav på 3 kap 5§ PBL. De framtagna ställningstagandena kopplas tydligt ihop med den kommuntäckande översiktsplanen och är konsekventa i kommunens prioriteringar och inriktning mot en hållbar utveckling.

Klimatrelaterade risker för den byggda miljön

Enligt 3 kap 5 § p 4 ska kommunen i sin översiktsplan redovisa sin syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

I den fördjupade översiktsplanen återkommer resonemang kring klimatrelaterade risker i olika avsnitt, både i själva planen, exempelvis under Klimatanpassning och i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB), framför allt med fokus på ökad nederbörd/skyfall. Kommunens resonemang och ställningstagande riktar sig dock framför allt till nybebyggelse. Det är positivt att kommunen särskilt lyfter frågan för kommande detaljplaner i vissa specifika områden och samtidigt betonar vikten av helhetsperspektiven i översiktsplanen. Länsstyrelsen saknar dock en samlad bild av samma frågor med fokus på den byggda miljön och ett resonemang om eventuella riskreducerande åtgärder.

Kommentar: *Översiktsplanen har kompletterats med ställningstaganden med anledning av klimatrelaterade risker. Dessa ställningstaganden är sammanställda i en karta som är del av översiktsplanekartan, och omfattar risk för erosion, översvämning och värmeöar och inkluderar större riskområden för såväl befintlig som nya bebyggelseområden. Det framgår av*

kartan huruvida risker föreligger idag eller om risk kan uppstå vid framtida bebyggelse. Förslaget är förtydligat med redovisning av klimatrisker i egen karta, dessa områden innefattar också problematik i anslutning till befintlig bebyggelse. Delar av utpekade områden är hämtade från dagvattenutredning som tillkommit efter samråd (Arctan 2025). Kommunen behöver arbeta vidare med frågan för och i efterföljande planering och strategiskt arbete för skyfallshantering.

Jordbruk

Enligt planförslaget ska jordbruksmarken bevaras inom det område som utpekats som tätortsnära landsbygd, vilket är positivt. Dock finns jordbruksmark som brukas även utanför detta område, exempelvis i det som kallas Fjällmons rekreativområde och i området Obebyggda markområden längs Storsjön. Enligt förslaget ska en stadsdelspark skapas mellan Skogsmon och Fjällmon, samtidigt som åkermarken ska hållas öppen. Inget står om åkermarken i området Obebyggda markområden längs Storsjön, förslaget behöver därför kompletteras med detta.

***Kommentar:** För området med områdesnamn "Obebyggda marker längs Storsjön" är hänsynstexten förtydligad med vad som gäller för åkermark.*

Det finns även andra områden med utvecklad markanvändning där kommunen skriver att "en mindre del bebyggelse föreslås på jordbruksmark". Ianspråktagande av jordbruksmark, om än i begränsade delar, behöver motiveras i enlighet med 3 kap. 4 § miljöbalken (MB) och enligt Länsstyrelsen behöver bedömningen för dessa områden utvecklas. Enligt länsstyrelsen borde det tydliggöras bättre varför behovet inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk i områdena för ny bebyggelse.

***Kommentar:** Planförslaget har justerats så att inga utbyggnadsområden föreslås på jordbruksmark. En mindre yta jordbruksmark ligger inom ett större utbyggnadsområde. Inom det området kan utbyggnad ske utan att ta jordbruksmarken i anspråk.*

Dagvatten

Behov av rening av dagvatten är viktigt både för att motarbeta föroreningsrisker vid en ökad exploatering samt generellt för att inte äventyra möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten, vilket även påpekas i planen. Det är därför avgörande i kommande detaljplaner att säkerställa att det finns tillräckliga ytor för det och att förtätning inom den fördjupade översiktsplanen inte innebär att dessa ytor försvinner. I översiktsplanen finns ställningstaganden som kopplas till dagvattenhantering för vissa delområden, vilket är positivt. Det skulle vara bra att redan nu försöka identifiera vilka områden som kan vara särskilt viktiga för dagvattenhantering med tanke på kumulativ belastning när dagvatten från de nya områdena läggs samman med befintligt dagvatten.

Det är viktigt att jobba med dagvattenåtgärder även i de områden som ligger uppströms vattenförekomsterna eftersom vatten från diken och bäckar i dessa områden sedan når vattenförekomsterna. Storsjön är mottagare för allt detta vatten

och har redan en ej god kemisk status respektive måttlig ekologisk status avseende ett flertal föroreningar som inte får öka varken i halt eller mängd.

Lillsjöns naturreservat nämns flera gånger i texten. Länsstyrelsen vill upplysa om en artikel (https://www.tidskriftenvatten.se/wpcontent/uploads/2017/04/48_article_4743.pdf) där kransalgerna i Lillsjön och hur de påverkas av dagvatten beskrivs. Det är ett bra kunskapsunderlag för kommunen för att arbeta med dagvattenfrågan i områden med avrinning till Lillsjön.

Kommentar: Kommunen har med stöd av Arctan 2025, tagit fram en översiktlig dagvattenutredning för planförslaget. I utredningen finns förslag på placering av dagvattenhantering och principlösningar för olika områden, bland annat för att minska risken för påverkan på grundvattenberoende naturmiljöer. Arbete återstår dock med att identifiera lämpliga ytor för rening och fördröjning av det dagvatten som idag går under jord i ledningar. Uppslag på förbättringar finns med i den översiktliga dagvattenutredningen men mer arbete återstår i efterföljande planering för att peka ut lämpliga ytor i hela planområdet och göra avvägningar mot andra intressen. Dagvattenutredningen innehåller en beskrivning av de frågor som återstår att utreda i senare planering.

Kommunen har noterat utredningen om Lillsjön som också har bifogats till konsulter som utfört riskutredning av grundvattenberoende naturmiljöer och dagvattenutredning.

Dricksvatten

Den regionala vattenförsörjningsplanen för Jämtlands län pekar ut Storsjön som en prioriterad dricksvattenresurs, vilket också bör tas upp i den fördjupade översiktsplanen, förslagsvis under Andra värden/vatten.

Kommentar: Granskningsförslaget är kompletterat med information om att Storsjön är en prioriterad dricksvattenresurs enligt den regionala vattenförsörjningsplanen.

Naturmiljö

Länsstyrelsen ser positivt på översiktsplanens utvecklingsinriktning vad gäller naturvärden, ekosystemtjänster och gröna områden. Det anges att kommunen ska ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer och ska genomgående hantera ekosystemtjänster i olika processer och skede från planering till förvaltning.

Kommentar: Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan (ett tematiskt tillägg till översiktsplanen med inriktning för grönstruktur både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv). I tillägget kommer närmare inriktning om generella principer för hur stadsgrönska ska integreras. Förslaget har kompletterats med information från dagvattenutredning med inriktning för olika typer av öppna dagvattenlösningar utifrån identifierade förutsättningar i

området. Planförslaget går i övrigt inte in i detalj på hur bebyggelseområden ska utformas inkluderat grönska inom bebyggelseområdena.

En utmaning som anges i översiktsplanen är att i de fall som skogar och andra grönområden behöver tas i anspråk ska detta kompenseras och negativ påverkan bör minimeras i största möjliga mån. Eftersom många områden har höga naturvärden kopplat till kalk (kalkbarrskogar, kalkgräsmarker, rikkärr m.m.) är detta, enligt länsstyrelsen, väldigt viktigt. Det är därför viktigt att kommunen ska ta fram riktlinjer och en långsiktig plan för arbetet med ekologisk kompensation.

Kommentar: *Arbete pågår med att ta fram riktlinje för ekologisk kompensation. Som ett första steg har kommunen inlett inventering av kommunal mark med potentiellt höga naturvärden inkluderat potentiella kalkbarrskogar. Inventeringarna utförs för att få koll på nuläget och eventuell potential att identifiera områden i behov av skydd eller restaurerande åtgärder. I förslaget under beskrivning i karta av markanvändning finns flera förslag på förbättringsåtgärder. Dessa förslag kan förhoppningsvis med stöd av framtida riktlinje för kompensation realiserar i konkreta åtgärder, exempelvis att lyfta upp Odensalabäcken i kulvertering vid Lillsjö centrum. Arbetet med riktlinjen kommer fortsätta under 2026.*

En annan viktig fråga att beakta i kommande processer är hydrologiska utredningar och påverkan på bland annat rikkärr och vattendrag. Det är positivt att det i planen står att Odensalabäckens kulvert ska tas bort. Länsstyrelsen saknar däremot skrivningar om hydrologiska utredningar kring de rikkärr som finns inom området. I norra och västra delen av området finns fem rikkärr identifierade, ytterligare rikkärr finns i Odensala vid Odensalakärret, Sportfältskogen, kring Lillsjön och eventuellt ett i Ängsmon.

Kommentar: *Kommunen har med hjälp av Tyréns 2025, tagit fram en riskutredning för grundvattenberoende naturmiljöer där rikkärr, vattendrag samt även kalkbarrskogar ingår. Det gäller dock inte kalkbarrskogen vid Minnesgårde där kommunen inte hade något data om detta från tidigare naturvärdes-inventeringar eller uppgifter i artportalen. I utredningen bedöms påverkansrisk, frågor som behöver utredas vidare är också identifierade. En övergripande dagvattenutredning som gjorts parallellt (Arctan,2025) ger förslag på lösningar som bedöms kunna minska risken för påverkan. I den fortsatt process med detaljplanering behöver frågorna utredas ytterligare hur riskerna kan minimeras.*

Det är positivt att spridningssamband för gräsmarker med den violetta guldvingen i fokus har beaktats.

Inom planområdet finns ett flertal områden med höga naturvärden - både med och utan formellt skydd. Generellt sett är alla dessa områden beroende av sin basiska jordmån för att naturvärdena ska finnas kvar långsiktig. Detta är något att ta hänsyn till när man exempelvis planerar att använda kvarvarande grönytor för dagvattenhantering. Den allmänna inriktningen att kvarvarande grönytor ska

användas för att ta hand om dagvatten kan vara olämpligt i områden med höga naturvärden.

***Kommentar:** Risk för påverkan av naturmiljöer genom dagvattenhantering har bedömts i riskutredning för grundvattenberoende naturmiljöer av Tyréns samt åtgärder för att minska risken föreslås i dagvattenutredning av Arctan.*

Slutligen vill länsstyrelsen uppmärksamma naturområdet nedanför Odensalakärret. Området saknar formellt skydd men har mycket höga naturvärden med bland annat rödlistade marksvampar. I översiktsplanen ser det ut som att friluftslivet ska styras till området i än högre grad och på kartan för rekreativa samband verkar det ligga en park i direkt anslutning.

***Kommentar:** Skogen vid Minnesgårde nedanför Odensalakärret är del av ett mycket populärt strövområde då det finns få motsvarande platser i området med obebyggd strand. En inriktning i planförslaget är att knyta samman staden vilket också gäller rekreativa samband och tillgänglighet till olika typer av grönområden. Bedömningen är att fler människor kommer att röra sig längs minnesgårdesskogen då befolkningen i området ökar på sikt. Kommunen ser gärna en fortsatt dialog kring hur området kan förvaltas på ett bra sätt för att minska risken för påverkan till följd av ett ökat besöksstryck.*

Friluftsliv

Länsstyrelsen bedömer som viktigt att kommunen genomgående och för alla planlagda delområden planerar in sammanhängande grönstråk/-ytor av både tillräcklig storlek och god kvalitet, för naturkontakt, friluftsliv, rekreation och lek. Planförslagets utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv och berörda ställningstagande verkar gå i den riktningen.

Minnesgårdesskogen, skogen mellan Östersundstravet och Folkets hus och stråket längs vattnet är mycket värdefulla områden/stråk som förbinder och tillgängliggör de centrala delarna av staden med grönområden ovanför stadskärnan och bostadsområden längs vattnet. Det är positivt att kommunen planerar för att bibehålla och stärka dessa områden.

Översiktsplanen pekar ut ett område, Utökningsområde Norra Verksmon, som lämpligt för verksamheter och industri. Det utpekade området berör Spikbodarnas naturområde som är av särskild betydelse som fritids- och friluftsområde, vilket även kommunen påpekar. Här finns ett längre sammanhängande spårssystem som är sammankopplat med spåren i Rannåsen, skidstadion och Sportfältsskogen. Planförslaget kommer påtagligt förändra och förminska området och därmed också riskera att försämra områdets friluftsvärden. Även upplevelsen kopplad till möjligheten till lugn och ro kommer att påverkas beroende på hur mycket den föreslagna verksamhetsbebyggelsen syns och låter.

Det är positivt att kommunen avser utreda närmare frågan om kompensation av förlorade värden för natur eller friluftsliv. En kartläggning av anläggningar för spontan- och föreningsidrott sker parallellt med den fördjupade översiktsplanen och dess resultat ska också vägas in i planförslaget. Resultaten av utredningen

måste beaktas för att fortfarande garantera en sammanhängande yta av värde med liknande kvalité för det tätortsnära friluftslivet. I kommande detaljplaner för verksamhetsområdet är det enligt länsstyrelsen viktigt att beakta eventuella störningar från planområdet och säkerställa lämpliga riskreducerande åtgärder.

***Kommentar:** Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen med inriktning för grönstruktur både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv. Kartläggning av anläggningar för spontan- och föreningsidrott avses påbörjas under 2026. Denna kommer vara ett underlag för kommande planering, inklusive det tematiska tillägget för grönstruktur.*

Den fördjupade översiktsplanen pekar ut sammanhängande grönområden för det tätortsnära friluftslivet och har sedan samrådet kompletterats med förslag på ett nytt naturreservat som föreslås bland annat för områdets värden för det rörliga friluftslivet. I granskningshandlingen har också slagits fast att Torvallens idrottsplats som i samrådshandlingen reglerades som "utredningsområde bostäder" bör förbli en idrottsplats för föreningsidrott.

Miljökonsekvensbeskrivningen är kompletterad med tillgångsanalyser gångavstånd 300 meter till område med minsta storlek 1 hektar.

Rennäring

Planområdet överlappar i norr vinterbetesområden för Jijnjevaerie och Ohredahke samebyar samt ligger i nära anslutning till gränsen för Jovnevaerie samebys vårvinterland. Jovnevaerie saknar samrådsområde vilket betyder att kommunen inte har information om vilka områden som kan antas vara mer betydelsefulla utifrån samebyns perspektiv. Samråd med Jovnevaerie sameby bör därför ske.

Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning att en lokalisering av elintensiv industri i Midskog enligt ett möjligt scenario i miljökonsekvensbeskrivningen skulle innebära avsevärt större negativ påverkan på rennäringen.

***Kommentar:** Miljökonsekvensbeskrivningen är kompletterad med information om markanvändning för de enskilda samebyarna samt att bedömning av miljökvalitetsmålet storslagen fjällmiljö har förtydligats med bedömning om indirekt påverkan. Kompletterande information om samebyarnas markanvändning rör renskötselrätten och är på så vis ett enskilt intresse som ska hanteras i detaljplaneläggning. Samtidigt är renskötseln en bärande del av den samiska kulturen vilken ska skyddas enligt minoritetslagen, Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Negativ påverkan på renskötseln kan försvaga möjligheten att bibehålla och utveckla den samiska kulturen som är kopplad till markanvändning.*

Miljökonsekvensbeskrivningen har därför kompletterats med ytterligare information om påverkan på den enskilda renskötselrätten. Påverkan behöver utredas vidare i detaljplan och miljöprövning där mer bestämda uppgifter om typ av verksamhet kan hanteras. Kontakt har tagits med berörda samebyar. Ett möte hölls med Jovnevaerie februari 2026. Jovnevaerie, Ohredahke och

Jijnjevaerie samebyar har dessförinnan fått mail med information om kommande samråd, liksom samrådsutskick. Kommunen har inte fått svar vid dessa tidigare kontaktförsök. Detta framgår av miljökonsekvensbeskrivningen.

Kulturvärden

Länsstyrelsen ser inga hinder till en viss förtätning vid Furuparken utifrån ett kulturmiljöperspektiv.

Den fördjupade översiktsplanen utreder möjligheten att utveckla området där Östersundstravet ligger med mångfunktionell bebyggelsen med tonvikt på bostäder. Länsstyrelsen menar att Östersundstravet bär på ett kulturhistoriskt värde utifrån Sveriges sport- och travhistoria. Detta då Östersundstravet som invigdes 1936 är en av Sveriges äldsta travbanor och en av få travbanor i Sverige med en stadsnära placering vilket i sig gör den unik.

Östersundstravet har inte formellt skydd utifrån kulturhistoriska värden men kommunen bör, enligt länsstyrelsen, ta med de ovannämnda kulturvärdena i sin framtida planering.

***Kommentar:** Planhandlingen har kompletterats med en beskrivning av Östersundstravets kulturhistoriska värden. Dessa har också noterats som hänsyn inför kommande planering.*

Arkeologi

Länsstyrelsen bedömer att det kan behövas genomföras arkeologiska utredningar i områden där det inte inventerats tidigare. I övrigt så behöver kommunen ansöka om tillstånd till ingrepp i fornlämning om fornlämningar ligger direkt eller i nära anslutning till arbetsföretag eller exploateringsområden.

***Kommentar:** Granskningsförslaget har kompletterats under rubriken "Övriga förhållanden av väsentlig betydelse" med information om att arkeologiska utredningar kan behöva genomföras i områden som inte har inventerats tidigare.*

Miljöbedömning

Planens miljökonsekvensbeskrivning (MKB) beskriver på ett bra sätt de miljökonsekvenserna som planens genomförande kan medföra och tar upp de miljöaspekter som är relevanta för planen på ett tydligt sätt. Miljöbedömningen utgår från tänkbara scenarion och konsekvenserna för relevanta miljöaspekter beskrivs tydligt utifrån samtliga utbyggnadsalternativ. Det är positivt också att kommunen tar upp eventuella osäkerhetsfaktorer i bedömningen.

I planens bedömda påverkan på miljömålet Grundvatten av god kvalitet (s. 89) vill länsstyrelsen lyfta betydelsen om att ta hänsyn till ökade hårdgjorda ytor. En ökning av hårdgjorda ytor kan påverka grundvattennivåerna då tillförseln av vatten till grundvattens reservoarer minskar. I och med detta minskar utflödet av grundvatten i bäckarna, vilket är negativt för växt- och djurlivet där.

***Kommentar:** Bedömningen av miljömålet Grundvatten av god kvalitet har breddats till att också innefatta risk för påverkan av grundvattenberoende naturmiljöer till följd av påverkan på grundvattentillförsel. Bedömningen är att det finns risk för att grundvattenbildningen kan påverkas negativt om identifierade risker inte omhändertas på ett bra sätt.*

Övrigt

Översiktsplanekarta

Planförslaget skulle öka i tydlighet om kommunens ställningstagande i olika frågor kunde sammanfattas samlade i ett eget avsnitt. Det finns en lista av övergripande och områdesspecifika ställningstagande i MKB:n men de kan med fördel lyftas även i själva planhandlingen.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanens har kompletterats med en sammanställning över övergripande avvägningar mellan allmänna intressen, Områdesspecifika ställningstaganden sammanfattas under avsnittet Mark- och vattenanvändning.*

I vissa områden, under kartlager Utvecklingsinriktning, finns en beskrivande text tillsammans med kommunens ställningstagande. Att separera vad som är nuläget från inriktning och ställningstagande skulle göra planen som mer läsbar.

***Kommentar:** En översyn med justeringar har gjorts för större tydlighet.*

Planen presenteras genom flera olika markanvändningskartor där det bitvis blir svårt att skilja mellan nuvarande markanvändning och områden för ny bebyggelse. Vidare finns flera olika kartor över samma områden i olika delar av planen, som visar delvis olika användningar eller behov av hänsynstaganden. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att generellt se över kartmaterialet för att göra det mer läsbart.

***Kommentar:** En karta har också lagt till bland översiktsplanekartorna som visar användningsstatus.*

Myndigheter och organisationer

Polisen, 2024-08-01, id 429916

Lokalpolisområde Östersund har tagit del av handlingarna rörande fördjupad översiktsplan södra Östersund, sammanfattningen.

Lokalpolisområde Östersund har inget att erinra rörande översiktsplanen. Ambitionen att Östersund ska växa hänger tydligt ihop med behovet av nya bostäder. För att Östersunds kommun ska kunna behålla sin förmåga att möta de krav som medborgarna ställer rörande exempelvis olika typer av service men också de krav som kommunen har för sådan enligt lag är det viktigt att behålla och öka antalet invånare och inkomster till kommunen. Det är också viktigt att ha det i

åtanke långsiktigt så att kommunen inte begränsar sina möjligheter till framtida utveckling.

I ett trygghets- och brottsförebyggande perspektiv är det viktigt att man på plannivå också tänker detaljnivå för att undvika att bygga in eller skapa möjliga problem med otrygga platser och områden.

***Kommentar:** Inom ramen för fortsatt planering och byggskede kan mer detaljerade ställningstaganden som syftar till trygghet tas.*

LFV, 2024-09-04, id 434057

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot den fördjupade översiktsplanen.

***Kommentar:** Noteras.*

Räddningstjänsten, 2024-10-18, id 436374

Räddningstjänsten har följande synpunkter:

Avsnittet 9.6.6 Hälsa och säkerhet kan med fördel utvecklas för att ge bättre vägledning. T.ex. kan man hänvisa till rekommendationer och styrande dokument.

När det gäller farligt gods kan hänvisning ske till Länsstyrelsens riktlinjer för riskbedömning vid fysisk planering där det bland annat anges riktvärden för avstånd när riskbedömningar behöver göras.

Uppställningsplatser för farligt gods nämns. Det bör framgå hur dessa ska hanteras.

När det gäller brandvatten kan hänvisning ske till räddningstjänstens vägledning för brandvattenförsörjning. Brandvattenfrågan är normalt lämpligast att lösa på strategisk nivå och kommunen bör ta fram en brandvattenplan.

Ett tips är kika på förslaget till FÖP för Undersåker och Brattland som räddningstjänsten nyligen har haft på samråd. Där hade man på ett bra sätt lyckats fånga upp risk- och räddningstjänstfrågor och arbeta in dem i planförslaget.

***Kommentar:** Avsnittet Hälsa och Säkerhet har utvecklats med en utökad beskrivning gällande bebyggelse intill farligt gods och Räddningstjänstens insatsmöjligheter. Hänvisning till Länsstyrelsens Riktlinjer för riskbedömning inom fysisk planering i Jämtlands län liksom Räddningstjänstens Riktlinje för brandvattenförsörjning har lagts till.*

I dagsläget finns inte några officiella uppställningsplatser, däremot platser som nyttjas inofficiellt. Planhandlingen justeras med avseende på detta. Kommunen anser att staten ska ordna platser för uppställning för farligt gods.

Föreningar och bolag

Stadsmiljöföreningen, 2024-09-29, id 437812

ALLMÄNT

Översiktsplan Södra Östersund omfattar det område som har den i särklass största betydelsen för Östersunds utveckling de närmaste 30 åren. Genom lokaliseringen av det nya regementet till Torråsen och de markanspråk som Försvaret därmed kommer att ställa är en expansion av staden österut omöjlig. Trafiken från Frösön och områdena på andra sidan Vallsundsbron orsakar redan idag trafikproblem och är den huvudsakliga orsaken till de höga partikelhalterna på gatorna runt centrum. Utbyggnader med fler bostäder och verksamhetsområden på Frösön och Annersia måste starkt begränsas eller helt undvikas om kommunen skall klara miljökvalitetsnormerna för PM 10. Det finns alltså bara en realistisk utbyggnadsriktning för Östersunds centrum dvs mot sydost, eller det område som omfattas av Översiktsplan Södra Östersund.

Östersund vill växa. Det förutsätter inflyttning av personer från länet, men framförallt från övriga Sverige (med nuvarande invandringspolitik). Östersund skall konkurrera om arbetskraft och inflyttare med många andra kommuner. Det förutsätter att kommunen kan erbjuda en attraktiv arbetsmarknad, men framförallt en livsmiljö som är bättre än vad andra städer och kommuner kan erbjuda. Den årliga nettoutflyttningen till övriga Sverige måste vändas till en nettoinflyttning. Det förutsätter attraktiva bostadsområden med hög kvalitet, främst inom detta planområde.

Den fördjupade översiktsplanen hastas idag fram i första hand för att legitimera detaljplanerna för de nya verksamhetsområdena som tar i anspråk delar av Spikbodarna området. Det innebär att arbetet för att få kvalitet i utvecklingen av Torvalla och Odensala som en utvidgning av staden kommer i skymundan.

PLANENS UTFORMNING OCH INNEHÅLL

- Trots att planen berör samtliga invånare i staden är den både svårtillgänglig och svårbegriplig (tvärtemot planens intention att: ”Öka delaktigheten och inflytandet i området”). Hur och var hittar man den?
- När man väl hittat den möts man av enorma mängder av ord på mer än 150 sidor! Vem orkar läsa?
- Detaljkartorna är svårlästa då de är ritade på en grundkarta utan tydliga referenspunkter.
- Det saknas en begriplig beskrivning av den övergripande viljan/idén med planen.
- Planen innehåller mängder av självklarheter av typen ”Staden ska växa på ett sätt som uppskattas av dess invånare och som ger en långsiktig kvalitet och robusthet gentemot förändrade förhållanden” osv. men hur alla självklarheter konkret ska verkställas framgår inte av planen behandlas framgår inte. Vi saknar förslag på hur området skall bli attraktivt, vilka

kvaliteter i utförandet som krävs och hur kommunen skall säkra dessa kvaliteter. Kort sagt hur skall området utformas för att attrahera inflyttare från hela Sverige.

- Om kommunen har några ambitioner när det gäller skönhet och trivsel borde det tydligt framgå av planen till exempel med begripliga bilder och/eller krav – inte enbart med allmän svårtolkad text (vad innebär t.ex.? ”En analys behöver göras av platsen och dess karaktär, förutsättningar och identitet vid ny bebyggelse.”).

Torvalla och Odensala upplevs idag som förorter till staden Östersund. Det saknas kontakt mellan dessa områden och den centrala staden både känslomässigt och visuellt. Vi tror att den otrygghet som framhålls på flera ställen i planen kan ha att göra med hur närmiljön är utformad, men har också med helheten att göra. Det saknas ett större sammanhang där känslan är att området är en integrerad del av själva staden. I den gällande översiktsplanen från 2011 lanserades ”STRÅKET”, idéer om en förtätning av området i syfte att knyta Odensala och Torvalla närmare varandra och att knyta Odensala till staden genom nya bostadsområden. Vi saknar dessa idéer, tankar och planer i den nu aktuella planen. Grönstråken skär effektivt av stadsdelarna från varandra. En förtätning är möjlig, rätt utformad, utan att möjligheten till kontakt ut mot Spikbodarna området tas bort.

Det är positivt att planen pekar ut två viktiga stadsdelscentra. De stadsdelscentra som planerades när områdena byggdes har delvis spelat ut sin roll pga utvecklingen inom handel och service. Det är nya aktiviteter som kan skapa liv och rörelse i ett stadsdelscentrum. Viktigast är att Torvalla centrum snarast utvecklas med en tätare bebyggelse och nya aktiviteter.

VI FÖRESLÅR

1. Att planens syfte och mål beskrivs i korta och konkreta ordalag
2. Att planen läggs in lättillgängligt på kommunens hemsida tillsammans med en populärversion av planen, en kort, realistisk och lättbegriplig beskrivning av vad planen innebär i de olika områdena och hur de kan komma att se ut – bara bilder med korta texter. Gärna också en seriös bilderbok – ett seriealbum tryckt på papper – att delas ut till alla hushåll. Ett försök till nytänkande i den alltmer förstenade och byråkratiserade fysiska planeringen – som glider allt längre bort från plan- och bygglagens demokratiska ambitioner. Vi föreslår att samrådstiden förlängs med två månader.
3. Att planens gränser och intressen ritas in på flygbilder
4. Att de olika delområdena beskrivs t.ex. med bilder från en tecknad stadsvandring genom olika utbyggnadsalternativ, med villor eller flerbostadshus, med tät eller gles bebyggelse, med lantlig och grönskande stadsbild eller mera stadslig osv. Två exempel på ett sådant arbetssätt är de alternativa skisser som Östersunds kommun lät utarbeta 2011 för området mellan Odensala och Torvalla och för området söder om Lillsjön (områden som ingår i den nu aktuella översiktsplanen). Idéskisser av helt olika karaktär som underlag för invånarnas tyckande och för kommunens

översiktliga planarbete. Vad blev det av dessa förslag och varför beskrivs de inte nu i översiktsplanen?

5. Att kommunen konkret preciserar sina ambitioner beträffande skönhet och trivsel – vad vill kommunen? Att kommunen beskriver hur man avser att ta hänsyn till dessa ambitioner när planen skall förverkligas. Är det värt att lägga ned tid på synpunkter och förslag? Ett avskräckande exempel på hur ursprungliga ambitioner i en översiktlig plan helt kan negligeras vid genomförandet är ju planerna för Östersunds strand! 40 års engagemang och ambitioner i skisser, modeller, idématerial och översiktliga planer visade sig inte vara värda någonting alls när det kom till detaljplaner och byggande! Vad var meningen med allt engagemang, alla förarbeten och beslut, när de inte betydde någonting?
6. Att intentionerna i ”STRÅKET” i planen från 2011 återförs in i planen och att en ytterligare förtätning görs mellan Torvalla och Odensala och mellan Odensala och staden.
7. Att området runt Torvalla centrum pekas ut som särskilt viktigt och där arbetet med en ny detaljplan påbörjas med förtur.

Bilaga: STRÅKET, idéer om förtätning

***Kommentar:** En generell översyn av planen vad gäller tydlighet och tillgänglighet, illustrationer samt planens syften och målsättning görs inför granskningsskedet. Intentioner vad gäller bebyggelse och bebyggelsestrukturernas utformning och gestaltning konkretiseras vidare, så att kvaliteter ska åstadkommas i framtida bebyggelseutveckling.*

Synpunkt gällande kartornas bakgrundkartor noteras. Bakgrundkartor följer med valt system för publicering av kartorna, och möjlighet att påverka dessa är begränsad. Detta ses som ett långsiktigt förbättringsbehov för framtida översiktsplaner.

God kommunikation och presentation av planförslaget vid granskningen ska säkerställas. En populärversion fanns publicerad även vid samrådet. Granskningstiden kommer vara 2 månader.

Intentionerna med Stråket lever kvar på så sätt att förslaget bygger på ett starkt huvudstråk genom området, kring vilket bebyggelse planeras. Genom utredningar och avvägningar mellan intressen har dock avgjorts att det ursprungliga stråket, som planerades längs stråket som bland annat utgörs av bussgator, ej är lämplig markanvändning. Att bebygga stråket bedöms påverka naturvärden och spridningssamband negativt.

STF Jämtland-Härjedalen, 2024-09-29, id 437813

Med anledning av förslaget till fördjupad översiktsplan för Södra Östersund lämnar STF Jämtland-Härjedalen nedanstående yttrande gällande de delar av förslaget som berör Spikbodarnas natur- och friluftsområde.

Svenska Turistföreningen är en av Sveriges största ideella organisationer. Vi har idag 5600 medlemmar i länet. Vi ser gärna en tillväxt i kommunen men inte till priset av de förlorade naturvärden och den kraftiga försämringen av det tätortsnära friluftslivet som förslaget skulle innebära.

STF arbetar för ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv för många olika grupper i samhället. Det är viktigt att människor har tillgång till närområden för god rekreation där de bor. Därför motsätter vi oss att en betydande del av det omtyckta natur- och friluftsområdet i Spikbodarna skulle göras till industrimark. Det lättillgängliga och stora sammanhängande området med cykelstigar (sommar & vinter), skidspår, vandringsstigar samt bär- och svampställen är omistliga delar för det vardagsnära friluftslivet i Östersund.

De planerade ingreppen i Spikbodarna skulle sammantaget kraftigt försämma friluftsområdet. Kvaliteten och känslan försvinner. Det skulle inte finnas någon plats kvar där det är tyst eftersom ytan minskas så mycket och sedan omges av vältrafikerade vägar och industri. På området som blir kvar finns redan kalhyggen. Enligt uppgifter från Jämtkraft och kommunen planeras det dessutom att byggas en transformatorstation i anslutning samt en väg från väg 87 till Verksmon genom det tänkta kvarvarande friluftsområdet!

Det tål att upprepas vad kommunens egna förvaltningar (Kultur- och Fritidsförvaltningen, Enhet GataPark, teknisk förvaltning, Avdelning Miljö och Hälsa, samhällsbyggnad)

tidigare konstaterat:

- Området har stor betydelse för det vardagsnära friluftslivet eftersom det är lättillgängligt året runt.
- En industrietablering på platsen riskerar få betydande negativa konsekvenser på folkhälsan.
- Ett ianspråktagande innebär att värdena försvinner för kommunmedborgare idag och generationer framöver. Likaså biologiska och kulturella ekosystemtjänster.
- Frågan bör ses i ett helhetsperspektiv som tar hänsyn till andra exploateringar i kommunen som får påverkan på friluftslivet.
- Den tätortsnära skogen utgör en viktig del i den gröna strukturen och bidrar med goda livsmiljöer för kommunens medborgare och för att bevara den biologiska mångfalden.
- Exploatering inom utpekade naturområde innebär oacceptabel påverkan.

Vi förordar att kommunen fortsättningsvis följer sin nyligen fastslagna gällande översiktsplan, där Spikbodarna markeras som naturområde. Särskilt viktigt att bevara är den del av området som kommunen, dvs invånarna i Östersund, äger. Området ska vara tillgängligt för allmänheten, inbjuda till rekreation och motion, bidra till livskvalitet och fortsätta vara en viktig del för Östersunds attraktivitet som bostadsort och besöksmål.

Avslutningsvis citerar vi en kommuninvånare: ”Spikbodarna är för Östersundsborna som Holmenkollen och Nordmarka för Osloborna och som Bymarka och Granåsen för Trondheimsborna. Sådana platser bygger man inte industrier på. Man förädlar dem för friluftsliv och rekreation!”

***Kommentar:** I översiktsplanen görs avvägningar mellan allmänna intressen. Kommunens ambitioner att växa gör att mark behöver pekats ut för att näringslivet ska kunna växa och arbetsplatser skapas. Översiktsplanen anger att mark för skrymmande verksamhet ska reserveras nära strategisk infrastruktur och att sådan mark finns reserverad bland annat Verksmon, men också att behov av ytterligare mark för skrymmande verksamheter ska utredas. Områden med närhet till stabil elproduktion, tillgång till vatten och vägar ska utredas för möjlig etablering av elintensiv verksamhet.*

I prövningen för att peka ut verksamhetsmark har dels utretts hur marken kring Verksmon är beskaffad, vilket har föranlett att stora delar av området som i gällande översiktsplan har pekats ut som industrimark bedöms olämplig för det ändamålet. Dels har en lokaliseringssprövning gjorts inom ramen för parallellt pågående planarbete för att pröva lämplig mark för elintensiva verksamheter. Den prövningen har resulterat i att nu utpekad mark norr om Verksmon bedömts vara bäst lämpad som verksamhetsmark.

Friluftslivet i området kommer påverkas då arean på tillgänglig mark minskas. Delar av området kommer dock fortsatt vara tillgängligt för friluftsliv. Trots en minskning av tätortsnära grönområden är tillgången fortfarande god utifrån använda riktlinjer (se t.ex. Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden (Naturvårdsverket 2022)).

Den fördjupade översiktsplanens inriktning är att Spikbodarna även fortsättningsvis ska vara Östersunds stadsnära friluftslivsområde. Tillgängligheten till området med gång och cykel från Odensala och Torvalla kommer även fortsatt vara god.

Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

Planhandlingen har sedan samrådet kompletterats med ett avsnitt som beskriver vilka avvägningar som har gjorts mellan olika allmänna intressen. Vidare har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen ger bättre förutsättningar för området friluftsliv men har också fördelar för de ekologiska värdena i området. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.

Jamtli, 2024-09-30, id 438003

Jamtli har i nuläget inget att erinra utifrån kulturhistorisk synvinkel. Till granskningsomgången kommer vi ha haft möjlighet att studera planområdet på plats och inkomma med eventuella åsikter.

Kommentar: Informationen noteras.

LRF, 2024-09-30, id 437831

Allmänt om LRF

LRF är en av Sveriges största folkrörelser och även landets största företagargrupp. Vi finns representerade nationellt, regionalt och lokalt i hela landet. LRFs kommunavdelningar är ett samarbetsorgan för de medlemmar som bor och verkar i kommunen. Uppdraget för våra kommunavdelningar är att bevaka och påverka i frågor där kommunen har beslutanderätt och som är viktiga för LRFs medlemmar. I Östersund företräder LRF över 400 företagare inom det gröna näringslivet. Med rätt förutsättningar finns stor möjlighet för de gröna näringarna att växa vilket skapar såväl arbetstillfällen som skatteintäkter och bidrar till en cirkulär och biobaserad samhällsekonomi.

Övergripande synpunkter

Livsmedelsproduktion är en samhällsviktig verksamhet och att öka den regionalt är en central del i såväl den nationella livsmedelsstrategin som i den regionala utvecklingsstrategin. En genomtänkt och välgrundad nationell strategi för livsmedelsförsörjning är viktig och avgörande för vår nations framtid. Jordbruksmark är en grundförutsättning för detta och bör därför i alla avseenden visas den hänsyn som förväntas i enlighet med i MB 3 kap. §4:

”Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.”

Med detta som bakgrund är vår utgångspunkt att all jordbruksmark i kommunen ska undantas från bebyggelse i största möjliga utsträckning eftersom jordbruksmark som bebyggs inte kan återskapas.

Specifika synpunkter

När LRFs kommunavdelningar ges tillfälle att yttra sig i sådana här ärenden görs alltid en individuell bedömning utifrån en rad faktorer som exempelvis aktuell marks beskaffenhet för odling/bete, möjliga alternativa placeringar av det/de objekt som ärendet gäller, markägares och/eller brukarens inställning till bebyggelseplanerna samt bebyggelsen utifrån ett perspektiv av landsbygdsutveckling. Detta diskuteras sedan i kommunavdelningen och sätts ihop till en sammanvägd bedömning i det enskilda ärendet. LRF Östersund vill lämna följande synpunkter och inspel i aktuellt ärende med utgångspunkt i ovanstående resonemang om livsmedelsproduktion som samhällsviktig verksamhet och det

självklara att grundförutsättningen för produktion av livsmedel är att det överhuvudtaget finns jordbruksmark att använda.

Planen för Södra Östersund (SÖ) ger inga nya säkerheter utöver de som redan anges i Översiktsplanen 2040, som syftar till att skydda eller undanta åkermark från exploatering eller försämrade odlingsförutsättningar. Därför ställer sig LRF Östersund negativ till planen.

I Översiktsplanen 2040, och i avsnittet om nyodling, konstaterar LRF Östersund att kommunen hittills inte har genomfört någon nyodling. Samtidigt har åkermark tagits i anspråk. Vi ser heller inga planer på hållbar nyodling i framtida förslag, vilket ytterligare förstärker vår negativa hållning till planen. LRF Östersund yrkar på att, om nyodling föreslås, detta måste ske innan åkermark exploateras eller förbrukas, för att åtgärden ska kunna klassas som hållbar.

I det aktuella planområdet ser vi ett högt tryck på att använda åkermark för alternativa ändamål, exempelvis som tomtmark. I de byggärenden där LRF Östersund nyligen deltagit som remissinstans, har tomtmarksvärdet ofta prioriterats framför åkermarkens värde. Detta indikerar att skyddet för åkermarken i nuvarande system är bristfälligt. Därför ställer sig LRF Östersund återigen negativ till planen.

Vi vill passa på att tacka för möjligheten att inkomma med synpunkter. Det är värdefullt för oss som organisation och för våra medlemmar.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen förhåller sig till de ställningstagande som görs i kommunens översiktsplan Östersund 2040, som slår fast att huvudlinjen är att brukningsvärd jordbruksmark inte ska bebyggas. Kommunen ser dock att komplettering och förtätning inom befintlig struktur i de sex tätorterna och staden kan vara ett väsentligt samhällsintresse, där exploatering av jordbruksmark är godtagbar.*

Tidigare föreslagen bebyggelse på jordbruksmark mellan Skogsmon och Fjällmon, inklusive markreservat för sjukhus, har tagits bort ur förslaget.

Översiktsplanen Östersund 2040 lägger en grund för var kommunen ska växa och var jordbruket, inklusive möjlig nyodling, kan ta plats. Södra Östersund är ett område i kommunen där stadens möjlighet att förtätas är ett prioriterat intresse. Dock bekräftar och tydliggör den fördjupade översiktsplanen att gränsen för staden går genom planområdet och att den tätortsnära landsbygden kring Torvalla by likaså är ett prioriterat intresse som i planen regleras som natur- och kulturlandskap, och där endast begränsade tillskott av bebyggelse medges.

Jämtkraft, 2024-09-30, id 437834

Jämtkraft Elnät AB

Gällande större inverkan på området är det framför allt norr om E14 som Jämtkraft planerar att etablera ett antal luftburna högspänningsledning med tillhörande

anläggningar. Exakta sträckningar och bredd på ledningsgator mm. är inte fastslagna ännu. Mer information om detta kan ges av Jämtkraft Elnät Regionnät.

Kommentar: Kommunen har haft dialog med Jämtkraft Elnät Regionnät och är intresserad av fortsatt dialog med eventuella uppdateringar.

Jämtkraft AB, Fjärrvärme

Bra att uppgiften om att fjärrvärme är förstahandsval kommit med.

Kommentar: Noteras.

Friluftsförändringen, 2024-09-30, id 438006

Spikbodarna med omnejd

Vi har inte sett att Östersunds kommun har bedrivit några satsningar på att utveckla eller uppehålla ett tätortsnära friluftsliv, man lever snarare gott på ryktet av en friluftsstad med närhet till fjällen. Det som finns det finns liksom, om än under kraftigt förfall på många platser. Befintliga grillplatser underhålls inte och det sker ingen utveckling av nya vindskydd, grillplatser eller områden som skyddas för friluftsliv. Det enda som kan liknas vid en satsning inom friluftslivet är Medvinden under en kort del av året och sen skidspåren på skidstadion som förbinds med långa spår kring Spikbodarna. Ett område som utöver vinteraktiviteter såsom skidåkning och vintercykling under övriga delar av året erbjuder en bredd av friluftaktiviteter. Ett relativt stort (något fragmenterat) sammanhängande skogsområde som erbjuder både kultur- och naturupplevelser, där det finns riktigt fina naturområden med höga värden. Ett område som nås från stora delar av staden. En slumrande pärla i Östersund, för visst kan området utvecklas och bli något ännu mera! Ta hand om, utveckla och marknadsför denna pärla och gör det till Östersunds signum, en plats värd att flytta till Östersund för!

I översiktsplanen vill man i stället för att utveckla och marknadsföra detta område i stället begränsa och bygga in det. Vi tycker att detta är fel väg att gå för Östersund. Gör av Spikbodarna och områdena omkring ett varumärke för Östersund, något som lockar både inflyttare och oss som redan bor här. Skapa ett område med fantastiska skidspår, den bästa vintercyklingen du hittar i Sverige, härliga MTBleder under sommaren och naturligtvis en plats för friluftslivet i form av promenader, bärplockning och vindskyddshäng. Gör området till något Östersund kan stoltsera med.

Vi motsätter oss alltså den översiktsplanering som anges i södra Östersund i området kring Spikbodarna, Markussonsbodarna m.fl. angränsande upp till Gräfsåsen. Vi anser att hela området i stället bör skyddas i översiktsplanen som ett område för friluftsliv. Vi ser även gärna ytterligare skydd i form av naturreservat för de höga naturvärden som finns i delar av området. Genom att skydda området kommer det att finnas kvar även i framtiden.

Kommentar: I översiktsplanen görs avvägningar mellan allmänna intressen. Kommunens ambitioner att växa gör att mark behöver pekats ut för att

näringslivet ska kunna växa och arbetsplatser skapas. Översiktsplanen anger att mark för skrymmande verksamhet ska reserveras nära strategisk infrastruktur och att sådan mark finns reserverad bland annat Verksmon, men också att behov av ytterligare mark för skrymmande verksamheter ska utredas. Områden med närhet till stabil elproduktion, tillgång till vatten och vägar ska utredas för möjlig etablering av elintensiv verksamhet.

I prövningen för att peka ut verksamhetsmark har dels utretts hur marken kring Verksmon är beskaffad, vilket har föranlett att stora delar av området som i gällande översiktsplan har pekats ut som industrimark bedöms olämplig för det ändamålet. Dels har en lokaliseringsprövning gjorts inom ramen för parallellt pågående planarbete för att pröva lämplig mark för elintensiva verksamheter. Den prövningen har resulterat i att nu utpekad mark norr om Verksmon bedömts vara bäst lämpad som verksamhetsmark.

Friluftslivet i området kommer påverkas då arean på tillgänglig mark minskas. Delar av området kommer dock fortsatt vara tillgängligt för friluftsliv. Trots en minskning av tätortsnära grönområden är tillgången fortfarande god utifrån använda riktlinjer (se t.ex. Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden (Naturvårdsverket 2022)).

Den fördjupade översiktsplanens inriktning är att Spikbodarna även fortsättningsvis ska vara Östersunds stadsnära friluftslivsområde. Tillgängligheten till området med gång och cykel från Odensala och Torvalla kommer även fortsatt vara god.

Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

Planhandlingen har sedan samrådet kompletterats med ett avsnitt som beskriver vilka avvägningar som har gjorts mellan olika allmänna intressen.

Rädda spikbodarna ideell förening, 2024-09-27, id 437789

Yttrande på fördjupad översiktsplan för Södra Östersund

Östersunds kommun har lagt fram ett förslag till fördjupad översiktsplan för Södra Östersund, som omfattar områdena Torvalla, Odensala samt delar av Odenskog. Detta är föreningen Rädda Spikbodarnas yttrande på planförslaget, och det fokuserar på den del som rör exploateringen av Spikbodarnas friluftsområde.

Med förslaget tar kommunen ett drastiskt steg bort från sin tidigare Översiktsplan 2040, där Spikbodarna identifierades som ett skyddsvärt natur- och friluftsområde.

Inte ens ett år efter att den planen antogs i kommunfullmäktige, lanserade Östersunds kommunledning, Jämtkraft och två företag, en helt ny inriktning. Stora delar av friluftsområdet skulle nu istället användas för växthus och datacenter, en nyhet marknadsförd med gröntvättade argument som "1000 gröna jobb". Vid

närmare granskning framstår dock dessa siffror och de påstådda miljövinster som starkt överdrivna och baserade på orealistiska schabloner.

***Kommentar:** I Översiktsplan 2040 pekades ett område i Verksmon ut för verksamhetsetableringar. Efter vidare undersökningar visade sig den södra delen av området ha ogynnsamma förhållanden, som sumpskog och blöta marker. Därför har verksamhetsområdet i den fördjupade översiktsplanen flyttats norrut. Den fördjupade översiktsplanen ska ses som en ändring av Översiktsplan 2040.*

Otydlighet och brist på insyn

Ända sedan exploateringsplanerna presenterades har kommunen varit anmärkningsvärt otydlig med omfattningen av planerna. Det verkar som om de ansvariga medvetet undviker att låta invånarna förstå omfattningen av hur mycket allmän mark som kommer att tas i anspråk och vilken stor påverkan det får på miljön och möjligheterna till rekreation. Bara det faktum att kommundienstämman enligt uppgift hindrats att använda det välkända namnet på området, och istället uppmanats att använda det hos allmänheten mindre etablerade "Norra Verksmon", försvårar ytterligare insikten om vad som faktiskt står på spel.

Det handlar alltså om hela 130 hektar skog - motsvarande 260 fotbollsplaner - som ska avverkas för att ge plats åt Sveriges största växthuskomplex, sex gånger större än den största befintliga anläggningen i landet. Företaget Wa3rm, som står bakom växthusprojektet, bygger för närvarande ett 31 hektar stort växthus i Frövi, men det som planeras i Östersund är alltså fyra gånger så stort. Här, i en region med 1,5% av Sveriges befolkning, planerar man att odla hälften av alla tomater som konsumeras i landet, allt enligt tidigare uppgift från bolaget.

Utöver växthusen planerar kommunen också en transportväg för godstrafik, vilket innebär ytterligare intrång i den kvarvarande skogsmarken. Och något som helt saknas i planförslaget, men som vi ändå vet kommer att ske, är den omfattande elinfrastruktur som Jämtkraft ska bygga för att stödja de elintensiva verksamheterna. Detta innebär inte bara ytterligare förlorad naturmark utan även buller som ytterligare kommer att försämra upplevelsen av att vistas i området.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen hanterar fysisk planering på en övergripande nivå. Norra Verksmon pekas ut som ett område med förutsättningar som lämpar sig för verksamhetsetableringar. En mer detaljerad prövning av markanvändning och lämplig bygggrätt som ske medges genomförs och bestäms i detaljplanen.*

I den fördjupade översiktsplanen pekas mer mark ut för verksamheter än i detaljplanen. Den mark som till exempel planeras för dagvattenanläggningar och gröna områden mellan industritomter är reglerad som verksamhetsmark i den fördjupade översiktsplanen.

Eventuella störningar och risker från en viss typ av etablering hanteras i efterföljande planering andra planerings-skeden, som exempelvis detaljplan eller bygglov och tillståndsprövningar.

Vid etablering av tillkommande verksamheter i Norra Verksmon kommer gällande lagstiftning följas.

Friluftslivet i området kommer påverkas då arean på tillgänglig mark minskas. Området kommer dock fortsatt vara tillgängligt för friluftsliv. Trots en minskning av tätortsnära grönområden är tillgången fortfarande god utifrån använda riktlinjer (se till exempel Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden (Naturvårdsverket 2022)).

Namnsättning i den fördjupade översiktsplanen avser signalera den förändring som föreslås, här en utökning av verksamhetsområdet Verksmon.

Sedan samrådet har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.

En alternativ väg, vid händelse av trafikstörningar på E14/E4, för godstrafik mellan väg 87 och Verksmon kan eventuellt lösas med befintliga vägar. Om ny väg behöver tillskapas ska den exakta dragningen utredas för att hitta en optimal lokalisering som undviker konflikter i möjligaste mån. Den exakta dragningen utreds i senare skeden.

Jämtkraft bygger nytt ställverk i området. Till ställverket behövs en väg för att drifta anläggningen. Jämtkraft planerar att under 2025 bredda och förstärka en väg till transformatorstationen i norr, denna väg planeras norrifrån, från riksväg 87. Mer information om detta finns i detaljplan för Norra Verksmon. Ställverket kommer även kräva en sekundär väg, en räddningsväg, för att säkerställa tillgång till anläggningen.

En karta över området läggs till. Denna belyser hur olika förändringar kan påverka området, med verksamhetsområdets utbredning samt olika anläggningar enligt information tillgänglig mars 2026.

Föreningen Rädda Spikbodarna

Föreningen Rädda Spikbodarna är sprungen ur ett medborgarinitiativ, en namninsamling med närmare 2100 underskrifter samt en Facebook-grupp med nästan 1 200 medlemmar. Föreningen bildades formellt i augusti 2024 med syfte att bevara naturen, friluftslivet, den biologiska mångfalden och miljön i Spikbodarna och dess närområde. Vidare verkar föreningen för att värna Spikbodarna som ett fortsatt kommunalt natur- och friluftsområde, med inriktning på hälsa och friskvård, öppet för alla.

Föreningen har granskat det material som kommunen tillgängliggjort, inklusive planförslag, idéskisser, miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), och andra utredningar. Efter en genomgång av dessa dokument konstaterar vi att kommunens planer hotar att helt utplåna de värden och intressen som Föreningen verkar för att bevara.

Bristande underlag och felaktiga antaganden

Föreningen har identifierat väsentliga brister i planförslaget och dess underlag, inklusive flera viktiga antaganden och motiveringar som kommunen, Jämtkraft och företagen EcoDatacenter och Wa3rm använder för att rättfärdiga exploateringen. De påstådda ekonomiska fördelarna bygger på spekulationer och grova schabloner, och är långt ifrån tillräckliga för att väga upp de betydande negativa konsekvenserna för miljön, klimatet och friluftslivet.

Kommunens planer innebär att viktiga delar av ett tätortsnära friluftsområde privatiseras, vilket i praktiken innebär att invånarna stängs ute till förmån för privata aktörer med osäker långsiktighet.

Samtidigt är det anmärkningsvärt hur planerna för exploatering fullständigt ignorerar Östersunds kommuns åtaganden om ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet, vilket undergräver trovärdigheten i kommunens övergripande strategier.

Föreningen Rädda Spikbodarna anser att detta område måste fortsätta att vara en plats för naturupplevelser, fysisk aktivitet och rekreation, samtidigt som det bidrar till fungerande ekosystem och goda livsmiljöer för nuvarande och framtida generationer. Att bevara Spikbodarna intakt är avgörande för att kommunen ska kunna leva upp till sin identitet som en grön och hållbar stad, där natur och livskvalitet går hand i hand.

***Kommentar:** Utpekande av markanvändning i översiktsplanen begränsas inte till någon specifik verksamhet då den ska peka ut allmänna intressen i förhållande till mark- och vattenanvändning. Verksamhetsmark är ett allmänt intresse för att näringslivet ska kunna utvecklas generellt på samma sätt som natur och rekreation är ett allmänt intresse för befolkningen. Att göra en analys av en specifik verksamhets ekonomiska bidrag till kommunens ekonomi ingår inte i översiktsplanen.*

Behov av mark för etablering av elitensiva verksamheter i ett stadsnära läge har identifierats. Som grund för att detta område föreslås för verksamheter har en lokaliseringsprövning genomförts. Den prövar olika områdets lämplighet för elitensiva verksamheter, utifrån de olika markområdets varierande förutsättningar. Såväl lokaliseringsprövningen som de avvägningar och prövningar som har genomförts inom ramen för den fördjupade översiktsplanen landar i föreslagen markanvändning med angiven avgränsning.

Föreslagen markanvändning kommer innebära konsekvenser för det rörliga friluftslivet. Detta beskrivs som en konsekvens i framtiden miljökonsekvensbeskrivning. Den fördjupade översiktsplanen bygger på avvägningar mellan allmänna intressen, bland annat görs avvägning mellan intresset att medge verksamhetsmark mot intresset naturområde/friluftsliv. Avvägningar baseras på planeringsunderlag så som naturvärdesinventeringar, kartläggningar av spridningssamband samt kartläggningar av områdets

nyttjande. Ett stycke om dessa avvägningar, vilket belyser ställningstaganden i de frågor som lyfts, har lagts till i planhandlingen.

På följande sidor beskriver vi våra invändningar mot planförslaget mer detaljerat. Det handlar dels om invändningar kring hur slapp kommunen förhåller sig till sin egen hållbarhetsstrategi, dels om formella invändningar mot beskrivning av planförhållanden samt kommunens MKB. Slutligen anför vi ett antal punkter där planförslaget brister i hänsyn till natur, folkhälsa och medborgarinsyn.

Planen strider mot kommunens egna hållbarhetsmål

I kapitlet Planeringsförutsättningar i FÖP framhålls att Östersunds kommun ska följa FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling, där ekologisk och social hållbarhet går först, och där ekonomin är ett medel för att nå dessa mål. Trots detta föreslår FÖP:en åtgärder som direkt hotar både miljömässig och social hållbarhet.

Det är djupt motsägelsefullt att kommunen fortsätter tala om hållbarhet, samtidigt som man planerar för en exploatering som underminerar de egna målen. Uttalanden om ”svåra avvägningar” och ”målkonflikter” kan inte dölja det faktum att Östersunds kommun inte följer sina egna styrdokument. Här är några konkreta exempel på hur planen brister:

1. Ökade koldioxidutsläpp och klimatpåverkan

Omvandlingen av Spikbodarna till industri- och verksamhetsmark leder till betydande koldioxidutsläpp, dels genom förlust av skogsmark som annars binder koldioxid, dels genom fler transporter och utsläppstunga byggprocesser. Att, som politiker framfört, en förskola i Torvalla byggts med elektriska arbetsfordon är inte ett trovärdigt argument för att exploatering i den skala som planeras här skulle ske på samma CO₂-snåla sätt.

Alla dessa faktorer strider mot kommunens egna klimatmål och sker i en tid då vi befinner oss i ett globalt klimatnödläge. Denna kortsiktighet kommer att inskränka nuvarande och framtida generationers rätt till ett gott liv.

***Kommentar:** Planförslaget kommer medföra att stora arealer som idag utgör koldioxidlagrande skogsmark förlorar denna funktion. De avvägningar mellan intressen som har gjorts, och varför verksamhetsmark utgör ett allmänt intresse och ett behov för kommunens utveckling har beskrivits ovan.*

Miljökonsekvensbeskrivningen har sedan samrådet kompletterats med en karta som visar övergripande beräkning av kolförråd i mark inom planområdet. I gällande översiktsplan pekas ett område öster om Verksmon ut som verksamhetsmark. I denna mark har en högre funktion som kolförråd än den mark som nu föreslås som verksamhetsmark. Ändringen i översiktsplanen, medför att marken med högre kolinlagrande funktion planläggs som grönområde och att området nordväst planläggs för verksamheter i dess ställe. Planförslaget medför på så sätt negativa konsekvenser för kolinlagring, men mindre negativa konsekvenser än tidigare föreslagen markanvändning.

En förtätning av Södra Östersund och utbyggnad av verksamhetsområdet Verksmon bedöms kunna leda till ökande transporter. Detta beror dock på huruvida kommunens färdmedelsfördelningsmål nås. Trafikutredning har visat att om kommunens färdmedelsfördelning nås minskar trafiken på flertalet vägar i området.

2. Förlust av biologisk mångfald

Planerna står även i direkt konflikt med kommunens åtagande att skydda biologisk mångfald. Spikbodarnas skogsmark är ett viktigt habitat för många arter och att exploatera området leder till en irreversibel förlust av ekosystem och biologisk mångfald. Detta går helt emot kommunens åtaganden enligt både nationella och internationella miljöavtal.

Argument om att vissa arter, som den hotade violett guldvinge, skulle gynnas av bevarandeåtgärder är otillräckliga (om dessa åtgärder ens blir av). Att förlora 130 hektar skogsmark kan inte kompenseras genom symboliska punktinsatser – det är greenwashing snarare än verklig hållbarhet.

Kommentar: *Naturvärdesinventeringar samt kartering av gröna ekologiska samband har genomförts. Det utpekade området för verksamhetsmark invid Verksmon bedöms som helhet inte ha höga naturvärden i förhållande till omgivningen. Anpassningar har gjorts i den fördjupade översiktsplanen för att minimera påverkan på naturvärden. Dock blir det en påverkan som också är beskriven.*

3. Minskad tillgång till rekreation och grönområden

Kommunens mål att främja social hållbarhet genom tillgång till gröna och rekreativa miljöer undermineras kraftigt av planerna i Spikbodarna. Genom att omvandla stora delar av Spikbodarna till verksamhetsmark minskar invånarnas tillgång till viktiga grönytor för friluftsliv och rekreation, vilket påverkar livskvaliteten negativt. Detta strider mot ambitionen att skapa en attraktiv och socialt hållbar stadsmiljö.

Kommentar: *Friluftslivet i området kommer påverkas då arean på tillgänglig mark minskas. Delar av området kommer dock fortsatt vara tillgängligt för friluftsliv. Trots en minskning av tätortsnära grönområden är tillgången fortfarande god utifrån använda riktlinjer (se t.ex. Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden (Naturvårdsverket 2022)).*

Den fördjupade översiktsplanens inriktning är att Spikbodarna även fortsättningsvis ska vara Östersunds stadsnära friluftslivsområde. Tillgängligheten till området med gång och cykel från Odensala och Torvalla kommer även fortsatt vara god.

Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

Planförhållande

I gällande översiktsplan för området, Östersund 2040, redovisas Spikbodarna som ett viktigt naturområde som ska stärkas och utvecklas. Således är planerad markanvändning i FÖP i strid med gällande översiktsplan, vilket inte på ett tydligt sätt framgår i planförslaget.

FÖP:en redovisar industri och verksamheter inom delar av området, ytor som sammanlagt uppgår till 130 hektar. Vid antagande av FÖP:en enligt nuvarande planförslag, kommer alltså väsentliga delar av naturområdet Spikbodarna i stället översiktligt planläggas för industri och verksamheter.

Den planerade omdaning av markanvändningen innebär att cirka 30 procent av naturområdet i Översiktsplanen därmed ”överförs” för markanvändning industri och verksamheter. Därutöver tillkommer andra exploateringsåtgärder som byggande av kraftledningar, ställverk, transportvägar med mera som ytterligare ianspråkar mark inom naturområdet. Den planerade industrimarken med verksamheter kommer på ett synnerligen väsentligt och negativt sätt påverka helheten och upplevelsen av naturområdet, dess syfte och beskrivning enligt den gällande översiktsplanen. Med andra ord: FÖP:en medför en direkt påverkan på området, men industrimark och verksamheter i planerad omfattning kommer även ha ett influensområde, som negativt kommer att påverka ännu större delar av området.

Föreningen anser att planförslaget kommer att påverka översiktsplanen och dess redovisning av området som naturområde i sådan omfattning, att det område som blir kvar inte uppfyller den beskrivning eller markanvändning som översiktsplanen anger. Slutsatsen är att planförslaget inte på något sätt kan vara förenligt med översiktsplanen och att det medför väsentliga förändringar av området även utanför det direkta markanspråket. Föreningen anser att översiktsplanens redovisning av området som naturområde alljämt ska gälla. Översiktsplanens redovisning som naturområde medför en god och långsiktigt hållbar livsmiljö både för människor i dagens samhälle och för kommande generationer.

***Kommentar:** I Översiktsplan 2040 pekades ett område i Verksmon ut för verksamhetsetableringar. Efter vidare undersökningar visade sig den södra delen av området ha ogynnsamma förhållanden, som sumpskog och blöta marker. Därför har verksamhetsområdet i den fördjupade översiktsplanen flyttats norrut.*

En fördjupade översiktsplan är en ändring av den kommuntäckande översiktsplanen inom ett geografiskt område. I en fördjupad översiktsplan görs fördjupade undersökningar och bedömningar, och mer detaljerade ställningstaganden formuleras. Den fördjupade översiktsplanen medför alltså en ändring av översiktsplanens markanvändning i det aktuella området och kan därför inte anses strida mot översiktsplanen.

Sedan samrådet har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen ger bättre förutsättningar framförallt för området

friluftsliv men har också fördelar för de ekologiska värdena i området. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.

Kommunen gör inte bedömningen att aktuell förändring av markanvändningen får som konsekvens att intilliggande områden inte kan uppfylla en funktion som grönområde med rekreativa, ekologiska och kulturmiljömässiga värden. Konsekvenser av förändringen beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen. Frågan om att begränsa störning från verksamhet hanteras i detaljplaneläggning av området.

Miljökonsekvensbeskrivning

Till planförslaget finns en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Den beskriver övergripande vilka avgränsningar som gjorts vad gäller utredningsområde och miljöaspekter. Det är oklart om Länsstyrelsen varit delaktig i att bestämma omfattning och inriktning gällande MKB:n. Vidare saknar MKB:n en beskrivning gällande processen för genomförandet av en strategisk miljöbedömning med MKB.

I kapitel 6 Miljöbalken definieras miljöeffekter, men det talas inte uttryckligen om konsekvenser. Inom ramen för miljöbedömningar både på nationell nivå, inom EU och i övriga internationella sammanhang, används begrepp som påverkan, effekt och konsekvens. I MKB:n nyttjas inte den logiska analyskedjan påverkan-effekt-konsekvens, då dessa begrepp blandas och dyker upp i olika sammanhang.

Begreppen har olika betydelse och analyskedjan påverkan-effekt-konsekvens, som förordas av Naturvårdsverket, bör lämpligen användas i MKB:n för att uppnå en mer stringent bedömning.

Ett lämpligt sätt att göra bedömningar mer stringenta och transparenta är att använda sig av bedömningsgrunder som tydligt redovisas i MKB:n. Sådana bedömningsgrunder saknas i MKB:n, vilket medför oprecisa och subjektiva bedömningar. Lämpligen kompletterar kommunen MKB:n med en bedömningsmatris.

MKB:n beskriver och belyser inte andra planerade exploateringsåtgärder – kraftledning med mera – för att möjliggöra elintensiv industri och verksamheter i området (i avsaknad av "officiellt material" har vi försökt göra en sammanställning av dessa, se bilaga). Dessa åtgärder är kommunen dessutom utomordentligt förtrogen med. Utifrån detta behöver MKB:n kompletteras med beskrivningar och bedömningar gällande kumulativa effekter.

Föreningen anser inte att den upprättade MKB:n är förenlig med omfattningen av en MKB som den definieras i 6 kapitlet 11 § Miljöbalken. MKB:n beskriver olika alternativ, där föreningen särskilt ifrågasätter det realistiska i att föreslå alternativet med industri och verksamheter vid Midskog. Att föreslå Midskog som en alternativ lokalisering till planförslaget, anser vi inte är förenligt med kraven i Miljöbalken. En alternativ lokalisering ska vara rimlig, relevant och inte utgå från markägarförhållanden (det vill säga att kommunen måste äga marken). Att begränsa alternativen till mark som ägs av kommunen, ligger inte i linje med Miljöbalkens intentioner avseende att redovisa alternativ och bedöma

konsekvenser. Dessutom har detaljplan för denna alternativa lokalisering – industriområde Midskog – upphävts i domstol för olämplig markanvändning på grund av andra markanvändningsintressen. En domstolsprövning av lokaliseringens lämplighet bör ju rimligtvis innebära att den alternativa lokaliseringen inte är förenlig med intentionerna för redovisning av alternativ enligt Miljöbalken.

MKB:n saknar även en icke-teknisk sammanfattning, enligt 6 kap. 11 § Miljöbalken.

I MKB:n beskrivs och åskådliggörs vissa företeelser med hjälp av bilder eller kartor. Flertalet av dessa så kallade "kartor" är otydliga, vissa saknar teckenförklaring, norrpil, skala eller skalstock. Kommunen behöver se över och förtydliga flertalet av kartorna, för att dessa ska bli överskådliga och ändamålsenliga.

Referenser och underlag redovisas i vissa fall bristfälligt och finns inte tillgängliga tillsammans med planförslaget på kommunens hemsida. I något fall är källhänvisningen bristfällig då samma aktör utfört olika inventeringar samma år, men detta särskiljs inte i referenslistan.

Föreningen ställer sig också frågande till varför MKB:n inte innehåller underlag från den fågelinventering som genomfördes i området 2023. I denna inventering går det att läsa: "Totalt noterades 35 arter med häckningskriterier vid inventeringen. Av dessa bedöms de flesta häcka inom eller i direkt anslutning till inventeringsområdet på någorlunda regelbunden basis. Ur artskyddsperspektiv är särskilt fynd av järpe *Tetrastes bonasia* NT (nära hotad), tretåig hackspett *Picoides tridactylus* NT (nära hotad), spillkråka *Dryocopus martius* NT (nära hotad) och gråspett *Picus canus* och konstaterad häckning av tjäder *Tetrao urogallus* av intresse".

Resultatet av fågelinventeringen, med flera arter som är upptagna i habitatdirektivets bilaga 1, bör ju rimligtvis belysas i MKB:n som ska beskriva konsekvenserna av den planerade markanvändningen i området. Därutöver finns det andra underlag/inventeringar som behöver beskrivas och analyseras vad gäller förenlighet med artskyddsförordningen. Att det inte ens finns ett översiktligt resonemang om hur planerad markanvändning förhåller sig till skyddade och rödlistade arter, medför att föreningen anser att MKB:n och bedömningar vilar på bristande underlag som därmed medför osäkra bedömningar huruvida planerad markanvändning är lämplig.

Vare sig MKB:n eller övriga planhandlingar redovisar förutsättningar eller konsekvenser gällande strandskyddet för området. Strandskyddet inom området är väsentligt för allmänheten, friluftslivet och den biologiska mångfalden. För att genomföra planerad markanvändning krävs att strandskyddet upphävs i vissa delar inom området. Ett upphävande av strandskyddet medför onekligen att området privatiseras och att allmänheten stängs ute, samt konsekvenser för den biologiska mångfalden. Föreningen anser att upphävandet av strandskyddet inte kan låtas göras, då det allmänna intresset av att behålla strandskyddet väger tyngre än det enskilda intresset av upphävandet.

Miljökvalitetsnormer (MKN) gällande ytvatten behöver beskrivas och analyseras mer ingående utifrån att områdets avrinning sker ner till Lillsjön och Odensalabäcken. Odensalabäcken besitter måttlig ekologisk status. En övergripande dagvattenutredning behöver utföras och utgöra underlag för en översiktlig beskrivning av planerad dagvattenhantering. Länsstyrelsen beslutade 2021-11-01, diarienummer 404-6144-21, att upphäva en detaljplan för området som ligger på den västra sidan om Gärdsgårdsvägen som ansluter till Woolpowers nya fabrik. Anledningen till Länsstyrelsens upphävande härrör från att ett genomförande av detaljplanen kan antas innebära att miljökvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. Miljöbalken, inte kan efterlevas. Planen som upphävdes av Länsstyrelsen omfattade cirka 14 hektar och planförslaget enligt FÖP:en omfattar en yta som är mer än tio gånger större. Onekligen måste dagvattenhanteringen för detta tio gånger så stora område för industri och verksamheter, utgöra en synnerligen väsentlig risk för att påverka miljökvalitetsnormerna för Odensalabäcken och övriga vattenförekomster i området. Således ska en övergripande dagvattenutredning klarlägga förutsättningar samt planering och utformning för en hållbar dagvattenhantering för det enormt omfattande området som planeras för verksamheter och industri.

***Kommentar:** Avgränsningssamråd har gjorts med Länsstyrelsen 2022. En processbild har lagts till under Samlad bedömning i MKB:n.*

Kommunen tar till sig synpunkterna inför kommande miljöbedömningar avseende större tydlighet genom bedömning påverkan, effekt, konsekvens. Kommunen bedömer samtidigt att nuvarande upplägg är tillräckligt och gör därför ingen genomgående strukturell omarbetning.

Granskningsförslaget är kompletterats med en övergripande dagvattenutredning. Resultatet är omhändertaget i översiktsplanen och MKB:n har kompletterats med information under Vatten i beskrivning av konsekvenser planförslaget.

Tillhörande utbyggnad av ställverk och elledning har lagts till i planförslaget och MKB:n.

Det finns en icke-teknisk sammanfattning under samlad bedömning i MKB:n.

Tillgångsanalys grönområden har förtydligats. Kommunen bedömer inte att skalstock och norrpil är relevant i redovisningen då kartbilderna är så små i A4 format.

Referenslistan har uppdaterats så att underlag gjorda av samma aktör samma år särskiljs med a,b,c och så vidare.

Att redovisa olika alternativ i MKB:n är ett lagkrav enligt miljöbalken och plan- och bygglagen för att säkerställa att alla möjliga konsekvenser och alternativ beaktas. Detta ger en helhetssyn genom att potentiella miljökonsekvenser av planförslaget jämförs med de som skulle uppstå om ingen plan genomförs eller med alternativa utformningar. Detta hjälper till att förstå vilka förändringar som kan tillskrivas planförslaget. Midskog som

alternativ utformningar utgör ett tidigare planförslag som har prövats i annan planprocess. De bedöms vara ett realistiskt alternativ och tillräckligt utrett för att kunna bedöma konsekvenser i miljökonsekvensbedömningen.

Detaljplanen för Midskog upphävdes då påverkan på renskötsel inte var tillräckligt beskriven i miljöbedömningen. Planarbetet är vilande och kan komma att återupptas med vidare utredningar.

Fågelinventeringen, som gjorts för detaljplanen i Verksmon, är på en mer detaljerad nivå än övriga utredningar därför har den inte tagits med. Utredningen är underlag i detaljplaneprocessen.

MKB:n har förtydligats med information om på vilket sätt kommunen har tagits hänsyn till artskyddsförordningen och det vidare arbete som återstår i efterföljande planering. Se: Biologisk mångfald samt växt- och djurliv.

Strandskyddet är i nuläget upphävt på mindre sjöar och vattendrag enligt ny strandskyddslagstiftning 1 juli 2025. Strandskyddet syfte kan fortfarande vara relevant dvs. att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara att goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Dessa värden omfattas av bedömning om naturvärden och rekreation som ska göras mer i detalj i efterföljande planering. För de områden där strandskyddet gäller invid Storsjön och Lillsjön finns inga förslag som direkt går emot strandskyddets syften

Beskrivning av påverkan på vattenförekomster och miljö kvalitetsnormer har kompletterats.

Granskningsförslaget är kompletterat med en övergripande dagvattenutredning. Resultatet är omhändertaget i översiktsplanen och MKB:n har kompletterats med information under Vatten i beskrivning av konsekvenser planförslaget.

För stort och för okänsligt

Den fördjupade översiktsplanen är oproportionerlig och okänslig i sin utformning när det kommer till förslagen för Spikbodarna. Istället för att skydda områden av miljömässigt och socialt värde, läggs en exploaterande våt filt över ett enormt område – 130 hektar, motsvarande över 250 fotbollsplaner. Detta visar på en total brist på respekt för både naturen och de människor som värdesätter området för sitt friluftsliv.

Vi ser dessutom stora brister i hur naturvärdesinventeringarna (NVI) har tagits tillvara. Trots att det gjorts omfattande inventeringar redovisar planen knappt några resultat på ett tydligt sätt, och i den så kallade "Populärversionen" av samrådsunderlaget utesluts riskredovisning helt och hållet. För allmänheten blir det omöjligt att förstå vilka naturvärden som hotas och för politikerna blir det svårt att fatta välgrundade beslut.

Detta bekräftas av naturvärdesinventeringar som tydligt visar på hoten. Till exempel fastslår NVI:n för Gräfsåsen (2021) att ett av de största hoten mot

biologisk mångfald är uppsplittring och fragmentering av naturmiljöer. Denna observation ignoreras i FÖP, som istället går fram med full kraft och föreslår industriell verksamhet i känsliga miljöer.

När experternas varningar och råd inte ens reflekteras i planen, måste vi fråga oss om besluten redan är förutbestämda och om NVI:erna enbart fungerar som ett alibi för att rättfärdiga exploateringen.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen gör avvägningar mellan allmänna intressen liksom prövning av ett markområdes lämplighet för ett visst ändamål. Områdets beskaffenhet vad gäller ekologiska, rekreativa och kulturella funktioner, liksom markens beskaffenhet och risk för konsekvenser utanför området, till exempel genom förändrad avrinning, ligger till grund för dessa avvägningar. En annan ingående faktor är att översiktsplaneringen ska möjliggöra utveckling av kommunens näringsliv.*

Genomförda naturvärdesinventeringar liksom kartering av gröna funktionella samband har legat till grund för de prövningar som har gjorts. Som konsekvens av planen bedöms ett svagt ekologiskt nord-västligt samband försvinna, medan gränser har anpassat bland annat för att spara ett starkt ekologiskt samband väster om området. I huvudsak har planförslaget anpassats för att inte ta naturvärdesobjekt med högt eller högsta naturvärde i anspråk (undantaget redan detaljplanelagd mark). Naturvärdesobjekt med visst naturvärde eller påtagligt naturvärde påverkas dock genom att dessa i flera fall föreslås tas i anspråk.

Naturvärdesinventeringar redovisas som underlag till planhandlingen. Konsekvenser beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen. Till granskningen har planförslaget utvecklats med en beskrivning av hur större genomgående avvägningar har gjorts.

Sedan samrådet har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen ger bättre förutsättningar framförallt för området friluftsliv men har också fördelar för de ekologiska värdena i området.

Tveksam inventeringstid

En annan brist i planeringen rör tidpunkter för naturvärdesinventeringar (NVI). Den inventering som gjordes i Gräfsåsen 2021 genomfördes under oktober och november – långt efter växtsäsong. Året dessförinnan, 2020, gjordes en NVI för Odensala, Torvalla samt delar av Verksmon, också den genomfördes under hösten. 2023 gjordes ytterligare en NVI, denna gång för "Norra Verksmon" – alltså det område som vi och östersundare i allmänhet kallar Spikbodarna – och under en längre period med flera besök under juni-oktober.

Att genomföra sådan kartläggning under hösten, när djur- och växtlivet är i vila, innebär en hög risk för att viktiga observationer missas, särskilt i ett område av denna storlek och komplexitet. NVI:n för Gräfsåsen 2021 är också genomförd på en "översiktlig" detaljeringsnivå, vilket stärker risken för att viktiga observationer uteblir.

Även den kompletterande NVI som ska genomföras under 2024 lär, enligt uppgifter, ske sent på säsongen. Detta förstärker farhågorna att viktiga aspekter av områdets biologiska mångfald återigen riskerar att förbises.

Vi kräver en noggrann kartläggning som genomförs under den huvudsakliga växtsäsongen, när djur- och växtlivet är som mest aktiva. Utan en sådan inventering riskerar kommunen att fatta beslut som direkt motverkar målet om att bevara och främja biologisk mångfald. I de fall där det finns kunskapsluckor kräver vi att man genomför en förnyad NVI med högre detaljeringsgrad och som täcker samtliga delar av växtsäsongen. Och att en omarbetad FÖP på riktigt tar hänsyn till de observationer och råd som NVI:erna lägger fram.

***Kommentar:** Inventeringstiden förhåller sig till SIS-standard för naturvärdesinventeringar. I Jämtland är det i allmänhet bra att inventera skog under hösten då det finns många rödlistade marksvampar då. Lavar och mossor går att inventera under marmarksäsong.*

Översiktlig detaljeringsnivå är den nivå som används i ett översiktsplanskede. I detaljplaneringen sker mer detaljerade inventeringar.

Fler förlorade värden

Planeringen bygger enbart på NVI:er som utvärderar hotade arter, men den missar alla andra varelser som lever i och av skogen. Pollinerare, småfåglar, älgar, kryp och kräldjur – hela ekosystem påverkas av exploateringen. Planen tar ingen hänsyn till vanliga ängsblommor, svampar, träd och växtlighet som också är viktiga beståndsdelar i ett fungerande ekosystem.

Vi möts återkommande av rapporter i medier om hur insektsbestånd minskar och hur älgstammar gått tillbaka sedan 1990-talet. För alla som noterar hur människans verksamhet breder ut sig på naturens bekostnad är sambandet uppenbart – varför ser inte Östersunds kommun och dess exploitörer samma sak?

Dessutom missar planen helt att värdera människors upplevelser av att vistas i stora, sammanhängande naturområden. Det är inte bara biologisk mångfald som hotas, utan även invånarnas koppling till naturen. Spikbodarna erbjuder en unik miljö för lärande, välbefinnande och rekreation – från småbarnsår och genom hela livet – en miljö som riskerar att försvinna för alltid.

Området som ägs av kommunen, det vill säga oss alla kommuninvånare, blir om planförslaget genomförs ett privat område som endast gagnar en privat exploitör. Därmed upphör allemansrätten att gälla i området och allmänheten stängs ute från att vistas här.

När man vandrar från E14 och upp mot skogen, är det först långt in som ljudet från trafiken tystnar och man upplever en känsla av att vara omgiven av storskog. Den här typen av upplevelser blir alltmer sällsynta i vår moderna värld, särskilt så här nära städer. Att kunna nå denna orörda natur till fots eller med cykel och skidor på bara 20-30 minuter från stadskärnan är något som gör Östersund unikt. Många

invånare flyttar hit just för detta stadsnära friluftsliv, turister väljer att besöka staden och elitskidåkare uppskattar möjligheterna att träna i ostörda miljöer.

Genom att exploatera Spikbodarna sågar staden av en av de finaste grenar den bygger sin identitet på.

***Kommentar:** Naturvärdesinventeringarna identifierar de viktigaste miljöerna för att bevara biologisk mångfald, det bedöms vara förlust av dessa miljöer som främst kan innebära en negativ betydande miljöpåverkan för biologisk mångfald. (Påverkan ekologiska samband behöver också vägas in.) I dessa miljöer finns flera växt och djurarter, både hotade och mer vanligt förekommande arter. Exploatering av oexploaterad mark innebär en förlust av livsmiljöer. Kommunen har gjort en avvägning mellan olika allmänna intressen och har bedömt att naturmiljöer som har höga naturvärdesklasser, vilka generellt innebär en högre andel skyddsvärda arter, ska ha större vikt än miljöer med mer allmänna växt och djurarter.*

Sedan samrådet har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen innebär en mindre påverkan jämfört med samrådsförslaget på framför allt friluftsliv men har också fördelar för de ekologiska värdena i området. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.

Kommunen bedömer att intilliggande områden till framtida nya verksamhetsområde fortfarande kan uppfylla en funktion som grönområde med rekreativa, ekologiska och kulturmiljömässiga värden. Konsekvenser av förändringen beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen. Frågan om att begränsa störning från verksamhet hanteras i detaljplaneläggning av området.

Tar inte hänsyn till ljusföroreningar

En annan aspekt som helt saknas i planeringsunderlaget är konsekvenserna av ljusföroreningar från växthusen. Vi vet att många djur är känsliga för ljus, som fladdermöss och fåglar. Här planeras specialbelysning i ett ljusspektrum som troligen blir violett och som ska vara tänt dygnet runt. Erfarenheter från andra växthus, som i Trelleborg, visar att detta kan skapa enorma ljusföroreningar som påverkar både djurliv och människors upplevelse av nattmiljön. Istället för att se månen och norrskenet, kan vi tvingas vänja oss vid ett ihållande violett sken som tränger undan allt naturligt himlalljus.

Denna typ av förändring kan få allvarliga konsekvenser, ändå saknas helt en analys av riskerna för både människor och djur i FÖP och MKB:n. Detta är en allvarlig brist, och vi kräver att effekterna av ljusföroreningar utreds innan planen går vidare.

***Kommentar:** Miljökonsekvensbeskrivningen tar upp ljusföroreningar som en möjlig konsekvens av planförslaget. Den fördjupade översiktsplanen gör dock inte någon djupare analys av konserverna kopplade till en viss etablering. Detta då det enbart en utökning av verksamhetsområdet som prövas i den fördjupade översiktsplanen. Prövning av en specifik verksamhet sker vid*

detaljplaneläggning av området. Därmed hör analyser av miljöpåverkan från en viss verksamhet hemma i detaljplaneskedet.

Ersättningsspår kompenserar inte

Det stadsnära friluftslivet är som vi redan konstaterat en av Östersunds stora tillgångar och en av anledningarna till att många väljer att bosätta sig här. Genom att exploatera området påverkas livskvaliteten för tusentals människor – inte bara idag, utan i generationer framåt.

De så kallade ersättningsspåren som presenterades i januari som en kompensation för förlusten av friluftsområden är långt ifrån tillräckliga. De nya skidspåren som föreslås norr om kraftledningsgatan har inte alls samma kvalitet eller känsla som det existerande 13-kilometersspåret i Spikbodarna. Flera faktorer gör att detta område inte kan erbjuda en likvärdig friluftsoplevelse:

- Området ligger nära väg 87, vilket innebär att ljudet från trafiken kommer att påverka upplevelsen.
- Stora delar av ersättningsområdet är redan kraftigt avverkade, vilket påverkar både ljudbilden och känslan av att befinna sig i orörd natur.
- Marken ägs dessutom av privata aktörer, vilket innebär att mer skog troligtvis kommer att avverkas även framöver, oavsett om det finns skidspår där eller inte.
- Enligt FÖP finns dessutom tankar på att dra en ny transportväg genom området, vilket ytterligare skulle minska dess attraktivitet som friluftsområde.

Sammantaget innebär detta att det område som kommunen avser använda som kompensation inte på något sätt kan ersätta den mark som exploateras.

Ersättningsspåren är inte bara sämre belägna, utan ligger längre bort och kommer att kräva att besökaren passerar brutala, instängslade industrimiljöer för att nå dem. Dessutom är delar av området blöta och olämpliga för sommarens friluftsliv. Att kalla detta för kompensation är missvisande – det är rätt och slätt en förlust av det unika och ostörda friluftsområde som Spikbodarna är idag.

***Kommentar:** Utökningen av Verksmon kommer få konsekvenser för upplevelsen av kvarvarande grönområde. Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver konsekvenser för friluftslivet i form av bland annat förutsättningar för fysisk aktivitet och lugn och ro i området. Hur området exploateras och vilken verksamhet som etableras påverkar utsträckningen av störningarna och således också vilken prövning som sker i detaljplaneläggning och tillståndsprocesser. Samtidigt utgör resterande del av Spikbodarnas naturområde fortsatt en stor sammanhängande yta av värde för tätortsnära friluftsliv.*

I och med att utbyggnadsområdet yta har minskats sedan samrådet sparas delar av det område som idag är försedda med skidspår. Förutsättningar för att bevara dessa behöver utredas närmre.

Om den anslutning mot väg 87 som beskrivs den fördjupade översiktsplanen behöver genomföras ska läge och utformning anpassas för att minimera störning på omgivningen, inklusive skidspår.

De tio miljonerna kompenserar inte

Under vårvintern 2024 presenterade kommunledningen en satsning på tio miljoner kronor som anfördes som en kompensation för förlusten av Spikbodarna. Detta lyftes på nytt under allmänhetens frågestund vid kommunfullmäktige 17/6. Denna summa är dock en droppe i havet jämfört med det massiva ingrepp som planeras.

Av dessa pengar är endast 700 000 avsatta till så kallade "ersättningsspår", medan lejonparten av medlen ska gå till nödvändigt underhåll av befintliga friluftsanläggningar – det vill säga åtgärder som skulle behöva utföras ändå. De handlar alltså inte om att skapa verklig kompensation för de stora inskränkningarna i friluftslivet som blir resultatet av exploateringen.

Det som kommunen framställer som en generös satsning är i själva verket en minimal åtgärd som inte kommer i närheten av att ersätta de förluster som invånarna står inför.

Man kan också ifrågasätta principen att använda skattepengar för kompensation, medan stora bolag gör vinster på att inskränka allmän tillgång till naturen. I vår värld är det inget annat än en snedvridning av ansvar och resurser. Om kompensationsåtgärder ska övervägas, borde de företag som tjänar på exploateringen stå för kostnaderna – inte skattebetalarna.

***Kommentar:** Synpunkten rör inte frågor som den fördjupade översiktsplanen rör över.*

Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

Vaga löften och falska förhoppningar

Hela projektet i Spikbodarna bygger på löften om att skapa många jobb, men dessa löften är baserade på osäkra antaganden och grova schabloner. Våra kontakter med stora svenska odlingsföretag visar att det inte alls handlar om de mängder arbetskraft som Östersunds kommunledning gör gällande. Det finns också ett starkt incitament att rationalisera med hjälp av odlingsrobotar, för att minska lönekostnader. Det är tydligt att kommunens löften om långsiktiga jobb för lokalbefolkningen är överdrivna och orealistiska. Bidraget till kommunens ekonomi från nya löntagare uteblir också om arbetstagare inte är skrivna här.

Argumentet att vi minskar klimatpåverkan genom att odla grönsaker lokalt och slippa transporter från södra Europa är också missvisande. Delvis för att mycket av de grönsaker som konsumeras här idag i själva verket kommer från Nederländerna. Men framför allt att Jämtlands invånarantal är blygsamt, bara 1,5% av Sveriges befolkning, och med växthus i den skala som föreslås skapas en enorm

överkapacitet av grönsaker som inte kan konsumeras lokalt. Resultatet? Nya transportbehov uppstår i motsatt riktning, där grönsaker från Jämtland måste fraktas till mer tätbebyggda områden, vilket genererar omfattande koldioxidutsläpp.

Den här typen av kortsiktiga, dåligt genomtänkta lösningar motverkar helt de påstådda vinsterna för klimatet.

***Kommentar:** Synpunkten rör inte frågor som den fördjupade översiktsplanen rör över.*

Bristande transparens och insyn i kommunens arbete

Slutligen måste vi kraftigt ifrågasätta transparensen i processen som lett fram till denna fördjupade översiktsplan. Hela projektet "Ecosystem Östersund" med växthus och datahallar har sålts in med gröntvättade löften, snarare än att erbjuda medborgarna fullständig information som underlättar förståelse.

Den så kallade attitydundersökningen som genomfördes hösten 2023 är ett exempel på hur PR-knep använts för att styra opinionen. När kommunen till slut höll ett dialogmöte, var det till övervägande del en ensidig presentation som enbart redovisade kommunledningens, näringslivskontorets och de inblandade företagens förhoppningar och perspektiv. Det blev en frågestund för allmänheten, men vi möttes av en total avsaknad av intresse för att lyssna in synpunkter.

Även de informationsmöten som anordnades under samrådstiden har utformats för att minimera kritiska röster – mingel och one-to-one-frågor istället för en öppen debatt där allmänheten kunde höra varandras frågor och invändningar. Detta är en allvarlig urholkning av den demokratiska processen.

Medborgares engagemang, som namninsamlingen som startades våren 2023 och som samlade över tusen underskrifter innan den överlämnades till kommunstyrelsen, har också genomgående ignorerats av kommunledningen. Denna namnlista har idag närmare 2 100 underskrifter.

***Kommentar:** Samrådsmöten planeras och genomförs för att kunna visa, förklara och ta emot synpunkter från så många olika individer som möjligt. Då är mötesformat med utställning och möjlighet att ställa frågor direkt till politiker eller tjänstepersoner ett mer framgångsrikt mötesformat.*

Två möten av "öppet-hus-format" hölls vid olika tidpunkter för att kunna nå så många olika personer som möjligt. Ett digitalt informationsmöte med presentation av förslaget och möjlighet att ställa frågor i storgrupp hölls också.

Övriga synpunkter noteras, men rör frågor som inte hanteras i framtagandet av den fördjupade översiktsplanen.

Gör om och gör rätt – framtiden kräver ansvar

Som företrädare för ideella föreningen Rädda Spikbodarna kräver vi att Östersunds kommun tar sitt ansvar för framtida generationer och stoppar de förödande planerna för Spikbodarna. Kommunen måste visa att man menar allvar med sina egna hållbarhetsmål och principer om demokratisk ordning. Att ignorera både miljö- och medborgarintressen för kortsiktiga ekonomiska vinster är inte bara ett svek, det är ett brott mot allt vi borde stå för i en tid av klimatkris.

Därför begär föreningen att Östersunds kommun bryter ut Spikbodarnas friluftsområde ur den fördjupade översiktsplanen och behandlar området i en separat plan, lämpligen tillsammans med den närliggande marken där Försvaret ska etablera sig samt att även Jämtkrafts installationer beskrivs i samma plan. Föreningen uppmanar också kommunen att bromsa pågående arbeten med detaljplan i Spikbodarna tills dess att en genuin, transparent och inkluderande medborgardialog genomförts.

Framtiden kan inte byggas på svepande löften och halvdana analyser – nu är tiden för ansvar och verkliga lösningar. Låt oss inte förstöra det som gör Östersund unikt för generationer framåt.

***Kommentar:** Kommunerna bedömer inte att en uppdelning av planområdet i två delar skulle ge sådan nytta så att det motiverar de resurser för omtag som detta skulle kräva.*

Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

BILAGA: Illustration omfattning exploateringar

FIGUR: Sammanställning av påverkade ytor: industrimark, avverkningar, elinfrastruktur, planerad godstrafik.

Yttrande fördjupad översiktsplan Södra Östersund
Rädda Spikbodarna ideell förening i Östersund

12

Jämtlands travsällskap, 2024-09-26, id 437382

Remissvar Översiktsplan Södra Östersund 240926

1. Inledning – Travets unika placering och betydelse.
2. Ekonomisk och social betydelse – Förutsättningar för hållbar travsport.
3. Utmaningar – Miljömässiga och praktiska aspekter av bostadsutveckling nära travbanan.
4. Kostnad – Den ekonomiska effekten av att flytta anläggningen.
5. Slutsats – Travets framtid och ställningstagande mot kommunens planer.

Östersundstravets Unika Betydelse och Utmaningar

Östersundstravet har en unik geografisk placering inom kommungränsen, vilket ger det en särställning i regionen. Travbanans närhet till staden är en viktig faktor för att bibehålla dess centrala roll som en samlingspunkt för sport och gemenskap. Östersundstravets placering är rankad som bäst och mest central av alla 33 travbanor i Sverige.

Travet har inte bara stor betydelse för de traventusiaster som besöker det, utan även som en social mötesplats där människor från olika bakgrunder och intressen samlas kring en gemensam passion. Denna närhet bidrar också till ökad tillgänglighet, vilket är avgörande för att locka publik och skapa ett dynamiskt och livskraftigt evenemang.

Ekonomisk och Social Betydelse

Att behålla Östersundstravets nuvarande läge är av stor ekonomisk och social betydelse. Travbanan är en grundläggande förutsättning för att kunna upprätthålla en hållbar travsport både ekonomiskt och funktionellt. En central placering bidrar till att evenemang enkelt kan nås av stadens invånare och besökare, vilket genererar viktiga intäkter från både biljettförsäljning och kringliggande verksamheter, såsom restauranger och serviceföretag. Dessutom fyller travet en viktig social funktion som en samlingsplats för olika grupper, där evenemang och tävlingar skapar en plattform för utbyte och samhörighet. Vår travskola hör till en av de största i Sverige. Det är en lättillgänglig mötesplats som odlar och utvecklar ett livslångt hästintresse, som är viktig för många ungdomar.

Utmaningar med Bostadsutveckling i Närområdet

Trots travets betydelse finns det utmaningar kopplade till den mark där travbanan ligger. Östersunds kommun har uttryckt intresse för att använda området för bostadsutveckling eller handel, något som vi på Östersundstravet motsätter oss. Att bygga bostäder i direkt anslutning till travbanan innebär flera miljömässiga och praktiska problem. Bland annat kan det uppstå diskussioner kring ljudnivåer från högtalaranläggningar under tävlingar, stark belysning och den naturliga lukten från hästarna, vilket potentiellt kan skapa konflikter med boende i området.

Kostnaden för en Ny Anläggning

En annan aspekt att beakta är de ekonomiska konsekvenserna av att flytta travverksamheten. Att bygga en ny travbana i utkanten av staden skulle enligt våra bedömningar innebära en kostnad på mellan 400 miljoner och 600 miljoner kronor. En sådan investering skulle belasta både kommunen och travsporten, och det är tveksamt om en flytt till ett mer avlägset läge skulle kunna bibehålla den dynamik och det publika engagemang som idag finns. En sådan flytt skulle även riskera att urholka travets roll som en social och ekonomisk motor i staden.

Vårt Ställningstagande

Vi motsätter oss därför Östersunds kommuns planer på att expropriera marken där Östersundstravet är beläget för att bygga bostäder eller skapa handelsområden. Travsporten är en viktig del av stadens identitet och kultur, och en flytt av

verksamheten skulle hota både sportens framtid och den viktiga sociala funktion som travet fyller. Vi anser att det är av yttersta vikt att bibehålla travets centrala placering och fortsätta utveckla dess roll som en viktig mötesplats för staden och regionen.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanens ställningstagande är att i det fall travverksamheten på Östersundstravet skulle lämna nuvarande plats är det lämpligt att området utvecklas för bebyggelse. Detta då området har en mycket strategisk plats i staden och en utveckling av området skulle ha stor betydelse för att knyta ihop stadens södra stadsdelar Odensala och Torvalla med centrala staden. Då kommunen inte har tillgång till marken behöver en sådan förändring ske i samråd med markägare eller på initiativ av denne.*

Kommunen har inte för avsikt att expropriera marken. Kommunen har tidigare i dialog med Travsällskapet tagit fram en utredning för möjliga alternativa placeringar av travet. Skulle en flytt av verksamheten bli aktuell kan det vara lämpligt att avgöra huruvida utredningen behöver uppdateras.

Planhandlingen och ställningstaganden har förtydligats med avseende på en beskrivning av Östersundstravets kulturhistoriska värden liksom en beskrivning som tydliggör att en delvis eller succesiv utbyggnad som möjliggör pågående travverksamhets möjlighet att fortgå, kan utredas. Likaså att det kan eftersträvas att göra anläggningen mer tillgänglig för allmänheten, då den idag kan uppfattas stängd för allmänheten.

Naturskyddsföreningen, 2024-10-11, id 439747

1. Inledning

Naturskyddsföreningen i Östersund uppskattar kommunens ambition att genom en fördjupad översiktsplan (FÖP) stärka förutsättningarna för en hållbar utveckling av stadens södra stadsdelar, främst ”Stråket” Söder – Odensala – Torvalla. Beslutet togs redan i den kommunomtäckande översiktsplanen, antagen 2014. Senare utökades området till hela den södra delen av staden från Storsjön till verksamhetsområdena kring E14 i söder. Vi ställer oss dock kritiska till att mycket sent i processen ta in hela Spikbodarnaområdet i detta planförslag. Vårt remissvar består därför av två delar. Dels en principiell respons där vi yrkar för att dela upp den föreslagna FÖPen för Södra Östersund till två olika fördjupade översiktsplaner med gränsdragning längs med E14, dels en innehållsmässig respons på FÖPen i sin nuvarande form.

2.1 Principiell respons på den fördjupade översiktsplanen

De delar av den FÖP som gäller Verksmon och Spikbodarna är märkbart hastigt framtagna jämfört med resten av innehållet. Det är dessutom problematiskt att: man i översiktsplaneringen, ett verktyg som är menat för långsiktigt demokratiskt samråd, gör anpassningar för ett pågående detaljplanearbete.

Översiktsplaneringen ska vara vägledande för detaljplaner, inte tvärtom. Denna omvända arbetsordning krävs inte eftersom översiktsplaner inte är juridiskt

bindande. Det är fritt fram för kommunen att frångå den rådande översiktsplanen i sitt detaljplanearbete kring den tänkta industrietableringen i Verksmon/Spikbodarna.

Vi menar alltså att det är en felaktig hantering av planprocessen att i detta skede infoga en omplanering av yta inom området Spikbodarna från skyddsvärt stadsnära grönområde till industriområde i detta planförslag. Därför yrkar Naturskyddsföreningen i Östersund på följande:

Dela upp den föreslagna fördjupade översiktsplanen i två separata fördjupningsområden, med gränsdragning längs med E14: 1. Södra Östersund respektive 2. Östra Östersund.

En uppdelning enligt ovan skulle föra med sig flertalet goda konsekvenser. På detta vis får FÖPen för Södra Östersund prövas i samrådsprocess för utvecklingen av de södra stadsdelarna, utan att den kontroversiella etableringen av industri i Spikbodarna distraherar allmänheten.

Förslagsvis gäller en FÖP för Östra Östersund området öster om E14 och vidare norr om riksväg 87 mot kommungränsen och de militära intresseområdena där. På så vis går det att skapa en långsiktig planering av områden som står inför stora förändringar, inte minst med tanke på försvarsmaktens tänkta etablering i Torråsen. Österut kan man ta grepp om området hela vägen ut t.o.m. Gräfsåsen. Här kan man passa på att ta höjd för olika framtida scenarion gällande näringslivet, eventuellt bostadsbygge och framför allt sammanhängande tätortsnära naturområden för friluftslivet. En unik kvalitet för Östersund som Naturskyddsföreningen i Östersund särskilt vill slå vakt om. Planförslaget för Östra Östersund måste vara tydligare utformad som en framåtsyftande process, vilket översiktsplanering ju handlar om, istället för att som nu enbart ta höjd för en dagsaktuell etablering.

***Kommentar:** Planens utbredning norr om E14 är en planteknisk avgränsning som syftar till att ändra respektive bekräfta markanvändning. Prövning är gjord av förutsättning att utöka verksamhetsområdet i nordvästlig riktning, såsom nu medges, respektive i sydöstlig riktning vilket inte har bedömts lämpligt. Kommunen delar inte uppfattning att prövningen är gjord på otillräckliga underlag.*

Kommunen delar uppfattningen att översiktsplanering av ett område inte idealt sett ska ske parallellt med detaljplanering. Dock anser kommunen att det är lämpligt att pröva förändringen på en övergripande nivå inom ramen för en översiktsplan.

Oavsett ordning på planläggning gör den fördjupade översiktsplanen en bedömning om huruvida föreslagen markanvändning är lämplig, samt avväger mellan allmänna intressen.

Kommunerna bedömer inte att en uppdelning av planområdet i två delar skulle ge sådan nytta så att det motiverar de resurser för omtag som detta skulle kräva.

2.2 Innehållsmässig respons på den fördjupade översiktsplanen

Vi vill börja med att säga att planförslaget för Södra Östersund innehåller många positiva drag. Framförallt är utvecklingen av stadsdelscentrum mycket viktig och väl värderad i denna FÖP. Den tydliga vägledningen för nybyggnation i form av förtätning i anslutning till befintlig infrastruktur är ett tydligt positivt drag i denna FÖP.

Vi saknar däremot genomgående tillräckliga illustrationer, vilket gör det svårt att se vilka konsekvenser olika förtättningsförslag kan få. Förtättningsförslagen längs de livligt trafikerade vägarna Odensalagatan, Rådhusgatan/Opevägen och Fäbodleden är endast illustrerade med schematiska sektioner för de sistnämnda.

Utan tydliga illustrationer och underlag som visar hur trafiken långsiktigt kan utvecklas på dessa gator så går det inte att ta ställning till förslaget att förtäta längs med ovan nämnda gator.

***Kommentar:** En översyn av planhandlingen har gjorts för att förtydliga förslaget med avseende på bland annat bebyggelseutformning. Illustrationer har lagts till i handlingen.*

Violett Guldvinge

Vi anser att det allmänna intresset för stadsutbyggnad i Södra Östersund är så starkt att den violetta guldvingen inte bör prioriteras i de områden som kommer att utpekats för bebyggelse. Det är önskvärt att nödvändiga utredningar genomförs så tidigt att ett beslut kan tas när kommunfullmäktige antar översiktsplanen.

Kompensation kan ske genom att vissa habitat prioriteras. Till exempel kan det gälla ledningsgatan i Spikbodarnaområdet vidare mot Odensalakärret nära Storsjön.

***Kommentar:** Synpunkten noteras. Arten finns upptagen på art- och habitatdirektivets bilaga 2 vilket innebär att särskild hänsyn måste tas till arten vid exploatering. Den fördjupade översiktsplanen redovisar resultat av nu genomförda inventeringar. Vid efterföljande planering avgörs hur hänsyn tas till arten.*

Kommunikationer

Något vi gillar är den tänkta utvecklingen av cykelkommunikationer och att man inte avser att öka infrastrukturen för bilar trots den tänkta befolkningsutvecklingen.

Särskilda bussfiler är en mycket god idé för att klara denna utmaning. Frågan är dock hur detta ska få plats. Vägen är redan högt trafikerad enligt Swecos trafikutredning för FÖPen. I den schematiska skissen över Opevägens utformning är ingen bussfil tydligt markerad. Det saknas dock illustrationer i planförslaget för hur en god sammanhängande kommunikations- och bostadsmiljö kan åstadkommas mellan Torvalla och centrala staden och hur de viktiga gröna tvärstråken mellan de östra delarna av området och Storsjöstranden samtidigt kan säkerställas. Sådana

illustrationer krävs för att förstå hur de allmänt formulerade målen i planförslaget kan tillgodoses.

***Kommentar:** Frågorna är inte i utredda i detalj och blir föremål för senare planläggning. Planförslaget kompletteras med schematiska illustrationer som belyser intentionerna i planen, samt sektion med busskörväg.*

Gällande just kommunikationer ställer vi oss frågande till planförslagets skarpa gränsdragning då vi inte får någon överblick på hur kommunikationsstråken knyter an till den centrala staden Östersund och dess viktiga knytpunkter. Hur ser det ut om en ska ta sig hela vägen från Torvalla till järnvägsstationen, busstorget, arenaområdet, universitetet o.s.v.? Här ser vi gärna en illustration som visar kommunikationsledningens helhet, och resonemangen bakom dessa.

***Kommentar:** Översiktsplanen är geografiskt och formulerar ställningstaganden enbart inom ett avgränsat område. Kommunen arbetar med en mobilitetsplan, tematiskt tillägg till översiktsplanen, där markanvändningen för trafiksystemet i hela staden hanteras.*

Vi välkomnar resonemanget kring trygghet som vi förstår ligger bakom inriktningen att lägga cykelleder längs med existerande bil- och busstråk. Det är viktigt att kommunikationsstråk tänkta för gång- och cykeltrafik upplevs som både trygga och trevliga. Vi saknar däremot ett ytterligare resonemang om trafiksäkerhet (200-250 gående och cyklister dödas eller skadas allvarligt i vägtrafiken varje år i Sverige, varav den absoluta majoriteten är i olyckor med personbilar, enligt Trafikanalys officiella statistik om vägtrafikskador). Risken för oskyddade trafikanter ökar vid varje möte med motortrafik. Hur minimerar man integrationen mellan oskyddade trafikanter och motorfordon och hur gör man dessa interaktioner så trygga som möjligt för den oskyddade trafikanten, även vintertid? Konkreta förslag för hur cykel-, gång och biltrafik ska interagera behövs - och i planförslaget bör dessa redovisas genom illustration.

Vi efterlyser särskilt ett barnperspektiv när det gäller gång- och cykeltrafik. För barn är det särskilt viktigt att stråk till och från viktiga mål är så bilfria som möjligt och att dessa mål i sig är trygga ur trafiksynpunkt. Ett exempel är bilsituationen kring skolorna. Om lösningarna för gång och cykel kan designas på ett trafiksäkert sätt och biltrafiken nära skolorna samtidigt begränsas, så kommer föräldrar inte längre känna samma behov av att skjutsa sina barn till skolan av säkerhetsskäl – vilket ytterligare kommer att minska biltrafiken runt skolorna. Detta är viktigt dels för barnen, men även för att minska utsläppen både totalt och lokalt runt skolorna. Hur kan man uppnå sådana positiva spiraler i Södra Östersund? Hur kan man se till att barn i så stor utsträckning som möjligt kan röra sig självständigt?

***Kommentar:** Ett mer utförligt resonemang om hänsynstagande vad gäller trafiksäkerhet har arbetats in i planhandlingen, under Genomförande – Viktiga hänsyn – Trygghet och trafiksäkerhet. Resonemang kring barnperspektiv på samma fråga beskrivs mer utförligt i den sociala konsekvensanalysen. Mer konkreta utformning blir en fråga för senare skeden av planering och genomförande.*

Vi har förstått att en tydligare redovisning av kommunikationslösningar kommer att redovisas i en mobilitetsutredning samt en tematisk översiktsplanering. Utan att ha dessa till hands nu så är det svårt att ta ställning till FÖP:ens konsekvenser sett till kommunikationerna. Den kommande tematiska översiktsplanen bör klargöra framförda frågetecken.

Friluftsliv och grönområden

Gällande friluftsliv och grönområden så sympatiserar vi med de många fina skrivningarna i FÖPen, men undrar var den konkreta vägledningen, som är stor del av översiktsplaneringens syfte, har tagit vägen? Här vill vi se konkreta förslag och illustrationer för hur friluftsliv och grönområden kan stärkas och utvecklas, inte minst gällande tillgängligheten.

Ett förslag från oss är att göra en gångtunnel under järnvägen i anslutning till naturreservatet Odensalakärret och Tavelbäcken i det stråk för natur och friluftsliv som visas i planförslaget. En tunnel skulle på ett säkert sätt öka tillgängligheten längs till det natursköna strandområdet och gröna promenadstråket S.t Olovsleden. Det är även angeläget med hänsyn till de problem med uppklippta stängsel och olaglig korsning av järnvägen som finns i området och som nyligen bidrog till ett dödsfall. Behovet av en tunnel nära naturreservatet redovisades redan i strandprogrammet för Östersund 2006.

Vid inrättandet av en sådan GC-tunnel kan insatser göras för att begränsa avrinningen från naturreservatet vars ekosystemtjänster i egenskap av våtmark drabbas av den långsamma torrläggning som nu pågår.

***Kommentar:** Inför granskningen har planförslaget kompletterats med att kommunen betonar vikten av de befintliga passagerna över järnvägen, som är viktiga inte minst för tillgänglighet till rekreativa miljöer längs Storsjöns strand. Kommunen ser det inte som en framkomlig väg att genomföra ytterligare passager. En undergång vid Odensalakärret riskerar också skapa ett stort flöde av människor vid naturreservatet, vilket inte är önskvärt då det riskerar slita på reservatet (se också Länsstyrelsen samrådsyttrande).*

Den fördjupade översiktsplanen har ett fokus på den övergripande strukturen i området. Kommunen arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

Verksamheter och industri, förslag om naturreservat

Gällande verksamheter och industri vill vi uttrycka ett skarpt ogillande inför Verksmons utökning norrut med 130 hektar. Att planera om del av ett populärt och stadsnära grön- och friluftsområde för industrietablering är för oss helt oförståeligt. På översiktsplanenivå strider ju detta uppenbart mot den rådande översiktsplanen Östersund 2040. Den fördjupade översiktsplanen bör harmonisera med den stora översiktsplanen, snarare än anpassas efter pågående detaljplanarbeten.

Kommentar: *En fördjupad översiktsplan är en ändring av den kommuntäckande översiktsplanen inom ett geografiskt område. I en fördjupad översiktsplan görs fördjupade undersökningar och bedömningar, och mer detaljerade ställningstaganden formuleras. Den fördjupade översiktsplanen medför alltså en ändring av översiktsplanens markanvändning i det aktuella området och kan därför inte anses strida mot översiktsplanen.*

Om vårt yrkande för att dela upp FÖPen i två delar, Södra och Östra Östersund, inte hörsammas bör skrivningen om utökning av Verksmons verksamhetsområde strykas. Om inte heller detta hörsammas vill vi se en tydlig skrivning om att det som blir kvar av Spikbodarna är skyddsvärt och viktigt för kommunen att bevara och skydda som naturreservat.

En rimlig ambition att uttrycka i denna FÖP vore att lyfta fram Spikbodarnas lämplighet som naturreservat, med anledning av värden som folkhälsa, biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.

Vi ställer oss undrande till att folkhälsa enbart tas upp som en positiv konsekvens men inte negativ, trots att man ska göra stora ingrepp i ett av stadens mest populära friluftsområden. Inskränkningen av Spikbodarna har många negativa konsekvenser som vi vet om, medan samtliga fördelar är spekulativa. Trots detta lyfts fördelarna fram mer än nackdelarna. Detta är en obalans som behöver åtgärdas för en förbättrad verklighetskoppling i planförslaget.

Kommentar: *En förändring sedan samrådet är att ett område norr om E14 pekas ut som område där nytt naturreservat ska bildas. Områdets avgränsning ska bestämmas i bildandeprocessen men föreslås på den kommunala marken. Syftet med naturreservatet är bland annat att långsiktigt säkerställa friluftslivets intressen i området.*

Folkhälsa är ett mångsidigt begrepp och påverkas bland annat av förutsättningar att göra vardagsresor till fots eller med cykel, stadens luftkvalitet, tillgång till gröna rekreativa miljöer och strövområden, tillgång till anläggningar för idrott, bullerproblematik etcetera. Av dessa aspekter sker såsom beskrivs en minskning av naturområden. Tillgång till sådana bedöms dock fortfarande vara god inom planområdet.

I miljökonsekvensbeskrivningen lyfts såväl positiva som potentiellt negativa konsekvenser för människors hälsa.

Vi saknar också en karta som tydligt visar hur området Spikbodarna är tänkt att se ut. Kommunen har inte redovisat någon samlad översikt som visar hur området ska se ut när industrietablering, elinstallationer, nya vägar och omdragning av skidspår är på plats. En sådan karta måste finnas med i en FÖP för området – i nuläget saknas den översikt som krävs för att få en god insyn i förslagets konsekvenser.

Kommentar: *Den fördjupade översiktsplanen reglerar utbyggnad av Verksmon på ett övergripande plan. En större detaljering kring områdets utbyggnad hanteras i detaljplaneprocessen.*

Vidare så föreslås en förstärkning av gång- och cykelnätet i Verksmon-området. Här är ett tydligt exempel på när HUR-aspekten lyser med en fullständig närvaro. Det är en god ambition men vad är planen för att detta ska bli verklighet? Vilken strategi tänker man sig? Vilka förslag?

***Kommentar:** Ombyggnad av vägar hanteras i senare planeringskedan. Översiktsplaneringen lyfter viljeinriktningen för hur området ska utformas. Prioritering av resurser och genomförande behöver förhålla sig till alla kommunens investeringar i infrastruktur och hur de möjliggör en hållbar utveckling av kommunen.*

Alternativredovisning

Gällande alternativredovisningar så saknar vi överlag realistiska sådana. Poängen med en alternativredovisning är ju att kunna jämföra flera olika realistiska alternativ för att kunna ta ställning till vilket som är bäst.

Exempelvis har redovisningen av alternativet att skapa ett förtätningsstråk Torvalla-Odensala-Odenskog/Söder vid befintliga bussgator tagits fram genom att addera bebyggelseytor vid bussgatorna, vilket bedöms ge 1500 fler bostäder utöver förslaget 4000 bostäder. Ingen egentlig omfördelning av ytorna redovisas. Men alternativet förkastas på grund av att värdefulla grönområden tas i anspråk och att bussgatorna förutsätts öppnas för allmän genomfartstrafik utan restriktioner, vilket skulle generera mer biltrafik. Om enbart lokal trafik medges kan däremot körsträckor förkortas och biltrafiken begränsas.

Alternativredovisningen strider här mot målen i gällande översiktsplan Östersund 2040 och är inte alls realistiskt. För att alternativredovisningen ska vara trovärdig och ge planförslaget legitimitet i sina förslag måste man utveckla mer realistiska och gärna attraktiva alternativ till förslagen.

Ett till konkret exempel på den bristfälliga alternativundersökningen hittar vi på sida 97 i planförslaget PDF-format. Det gäller alternativet att bygga ut Verksmon söderut i enlighet med gällande översiktsplan. Planförslaget lägger alltså fram två alternativ, den föreslagna utökningen norrut och den numera förkastade planen att utöka österut. Motiveringen till att det ena av endast två alternativ ska förkastas är mycket kortfattad. Vi citerar:

Att hårdgöra marken skulle troligt innebära att torv behöver avlägsnas, vilket genererar koldioxidutsläpp

Att koldioxidutsläpp skulle genereras av att hårdgöra en våtmark belägen i Norrland är inte självklart. Ingen beräkning görs av mängden koldioxidutsläpp från torvmarkerna i dagsläget eller efter hårdgöring. Inte heller nämns eller beräknas utsläpp och förlust av koldioxidlagring vid avverkning och hårdgöring av mark i alternativ Spikbodarna.

I den ovan citerade formuleringen och avsaknaden av jämförelser ser vi hur en alternativredovisning avfärdas på lösa antaganden. Konsekvenserna är anspråktagandet av del av Spikbodarnas populära grönområde för industrimark.

Kommentar: Att redovisa olika alternativ i MKB:n är ett lagkrav enligt miljöbalken och plan- och bygglagen för att säkerställa att alla möjliga konsekvenser och alternativ beaktas. Detta ger en helhetssyn genom att potentiella miljökonsekvenser av planförslaget jämförs med de som skulle uppstå om ingen plan genomförs eller med alternativa utformningar. Detta hjälper till att förstå vilka förändringar som kan tillskrivas planförslaget.

De alternativa utformningarna utgör båda tidigare planförslag som har prövats tidigare i denna och annan planprocess. De bedöms vara realistiska alternativ och tillräckligt utredda för att kunna bedöma konsekvenser i miljökonsekvensbedömningen.

En utbyggnad av Verksmon österut ingår i nollalternativet då denna yta finns utpekad som verksamhetsområde i Östersund 2040, den fördjupade översiktsplanen föreslår att denna yta tas bort och ersätts av annan mark i anslutning till Verksmon.

Nämnd formulering om motiv till att inte utöka Verksmon mot sydost har utvecklats i planhandlingen. Utöver koldioxidutsläpp är markens viktiga vattenreglerande funktion grund för prövningen.

Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med en övergripande kartering av kolförråd i mark.

Under rubrik 10.1.1 påstås att planförslaget ger ett helhetsgrepp för framtida utveckling av mark- och vattenanvändning fram till 2050. I nuvarande utformning kan vi inte se att det stämmer, framför allt med tanke på den till synes hastiga planeringen av området öster om E14. Avsaknaden av tydliga och realistiska alternativredovisningar försvagar också planförslagets legitimitet gällande denna punkt.

Under rubrik 10.1.3 (negativa konsekvenser) glömmar man bort viktiga aspekter som människors hälsa och kulturmiljö, vilka drabbas i och med den föreslagna utökningen av Verksmon in i området Spikbodarna. Dessa konsekvenser måste skrivas in om nämnda förslag får stå kvar.

Under rubrik 10.1.6.3 hävdas det att planförslaget ger fortsatt god tillgång till gröna miljöer. Här måste det tydliggöras att planförslaget innebär en försämrad tillgång till gröna miljöer i och med att Spikbodarna inskränks och grönområdesytan ersätts med våtmark som ligger otillgängligt öster verksmons industrier.

Kommentar: Kommunen bedömer att den fördjupade översiktsplanen tar ett helhetsgrepp om planeringen i området över områdets struktur utifrån nu känd kunskap om området. En fördjupad översiktsplan ger förutsättningar att utifrån en helhetsbedömning av ett större områdes behov och förutsättningar avväga intressen mot varandra. Likaså kan en samlad bedömning av planförslagets konsekvenser göras.

Konsekvenser för befolkning och människors hälsa beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen. Negativa konsekvenser för friluftslivet med tanke på minskade ytor för grönområden med rekreativa kvaliteter omnämns.

Fortsatt är dock tillgången till sådana områden god bedömt utifrån gängse riktlinjer. Se till exempel Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden (Naturvårdsverket 2022).

3. Avslutning

Vi vill återigen betona översiktsplaneringens syfte som en framåtsyftande process och att vi anser att en sådan prägel saknas i planförslagets utformning öster om E14. En uppdelning i två fördjupningsområden blir en chans att ta ett rejält och framtidsorienterat omtag för ett större område som kommer vara viktigt om staden ska växa.

I hela planförslaget behövs konkreta förslag och illustrationer. Genom värdeord förmedlas ofta vad man vill, men hur ska detta förverkligas? Sådana konkreta inslag ökar chanserna för översiktsplaneringen att faktiskt vara vägledande. Allmänt så ser vi i nuvarande planförslag en övervikt av värdeord utan konkreta åtgärder. En översiktsplan ska vara ett praktiskt tillämpligt dokument för vägledning under framtida planering av stadens utveckling – inte en pappersexercis i kommunalt värdegrundsarbete.

Vi önskar få återkomma med synpunkter senare och i god tid före granskningsskedet då endast mindre ändringar kan göras. Vi hoppas att kommunen ger alla en sådan möjlighet när intresset för en utveckling av Södra Östersund förhoppningsvis ökar. Tid för ytterligare samråd borde finnas.

Avslutningsvis så behövs realistiska och väl undersökta alternativ redovisas för att planförslagets ställningstaganden ska kunna bestämmas. Detta ser vi som en generell bristvara i kommunens planeringsarbete och det aktuella planförslaget är inget undantag.

God alternativredovisning kan fylla ett större syfte än att enbart rättfärdiga det egna förslaget – det utgör ett viktigt demokratiskt underlag och kan dessutom leda till att man hittar nya, bättre sätt att göra saker på under processens gång. En viktig sådan alternativredovisning på översiktsplanenivå vore att släppa det ensidiga fokuset på befolkningsmålet om 75 000 invånare, för det finns ju inga garantier för att det nås. Hur ska Södra Östersund se ut om vi ”bara” blir 60 000? Hur ska det se ut om vi blir 85 000? Mål är bra, men vi måste också vara väl förberedda när verkligheten kommer.

Kommentar: *En översyn av planhandlingen har gjorts för att tydliggöra planförslagets intentioner.*

Det är inte möjligt att komma med synpunkter mellan samråd- och granskningsskedet eftersom det är först under granskningsskedet som det finns ett planförslag att bedöma. Kommunen följer lagstyrd process för att ta fram översiktsplaner enligt Plan- och bygglagen.

Frågan om alternativredovisning är besvarad ovan.

Kommunen ska enligt den kommuntäckande översiktsplanen ha en beredskap för att kunna bli 75 000 invånare. Den fördjupade översiktsplanen är en konkretisering hur översiktsplanens intentioner kan genomföras.

Kommunens förvaltningar och nämnder

Teknisk förvaltning Gata park, 2024-09-27, 437618

Förslag till fördjupad översiktsplan Södra Östersund

Övergripande kommentarer

Förslaget är väl genomarbetat, följer en tydlig struktur och står på ett gediget underlag med konkreta förutsättningar. Delar av planområdet har pekats ut som ett socioekonomiskt utsatt område och det framgår inte i nuvarande utformning hur FÖP:en ska hantera grundproblematiken. Hänvisningar till underlag saknas i den löpande texten.

***Kommentar:** Översiktsplanen beskriver kommunens viljeinriktning för mark- och vattenanvändning. Att tydligare bygga samman staden, eftersträva en jämlik tillgång till staden och till resurser, eftersträva blandning av bostäder är exempel på ställningstaganden som syftar till en socialt mer jämlik stad. Det finns dock flertal faktorer kring socioekonomiska skillnader som samhällsplaneringen inte kan påverka.*

Kommentarer till specifika delar av förslaget

Planområdet ”Grönstruktur, sjöar och vattendrag” Området innefattar en sjö; Lillsjön, samt del av Storsjön. En av de fyra bäckarna omnämns som Övrebäcken, enligt fastighetskartan är namnet Överbäcken.

Planområdet ”Vägnät, trafik och kommunikationer” Endast en del av den regionala busstrafiken nås från Rådhusgatan/Opevägen. ”Stora delar av området” påstås även ha tillgänglighet till densamma och vi ifrågasätter definitionen på ordet i sammanhanget.

***Kommentar:** Justeringar i text har gjorts.*

Utvecklingsinriktning ”Gång- och cykel”

Avsnittet framhäver problemet med upplevd otrygghet utan att referera till källan. Vi ifrågasätter att diskussionen förekommer utan förhållande till den faktiska säkerheten där separerade GC-banor är tryggast. Upplevd trygghet begränsas till perspektivet att planen skapar mer liv- och rörelse medan andra aspekter, så som överskådlighet och gemenskapsytor, lämnas utanför i detta avsnitt.

Röjning av vegetation anses höra hemma i ett senare skede och inte på FÖP-nivå.

***Kommentar:** Planförslaget har utvecklats med avseende på trafiksäkerhet, såväl under avsnittet Utvecklingsinriktning kommunikationer – Gång och cykel, som under Viktiga hänsyn – Trygghet och trafiksäkerhet.*

Ett nytt avsnitt, Avvägningar, har lagts till för att tydliggöra genomgående avvägningar och ställningstaganden i förslaget, såsom mellan trafikseparering och en struktur med mer blandtrafik. Vad gäller upplevd otrygghet är detta bland annat något som lyfts under medborgardialoger för Utvecklingsplan Torvalla.

Utvecklingsinriktning ”Kollektivtrafik”

Det nya kollektivtrafiknätet avser skapa stomlinjer för att undvika slingor. Att föreslå slingor här anses därför inte vara lämpligt.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen pekar ut de stråk som bedöms försörjas med kollektivtrafik och har inte för avsikt att föreslå linjedragning.*

Utvecklingsinriktning ”Motortrafik”

Då det är kommunens ansvar att se till att räddningstjänst och andra samhällsviktiga transporter kommer fram är det i många fall inte genomförbart att dela på befintligt utrymme enligt förslaget. Basvägen är begränsad till BK 2 och att leda tung trafik via Brosslarvägen ses inte som ett rimligt alternativ.

***Kommentar:** Planförslaget bedöms inte vara ett hinder för att åstadkomma framkomlighet för räddningstjänst och andra samhällsviktiga transporter. Framtida ombyggnad av befintliga vägar sker i enlighet med kommunens riktlinjer och standarder. Närmre utredningar kring utformning av väg, inklusive vilka åtgärder som kommer krävas för att kunna leda trafik från verksamhetsområdet under E14 via Hägnvägen, Skotarvägen hanteras inom ramen för respektive projekt.*

Utvecklingsinriktning ”Järnväg”

Vi anser att formuleringen “kommunen ska säkerställa” bör ändras till att “verka för” att säkerställa mötesplatsen för tågtrafik, eftersom det inte är kommunal mark som avses. Kommunen bör också verka för att säkerställa att passager av järnvägen för att nå bostäder, strand och rekreationsområden inte påverkas negativt av ombyggnad av mötesplatsen.

***Kommentar:** Kommunen har inte direkt ansvar att genomföra åtgärden, men kan genom att till exempel medge bebyggelse eller andra anläggningar försvåra ett genomförande. Därav kvarstår formuleringen ”säkerställa”.*

Planhandlingen har förtydligats med avseende på att befintliga passager över järnvägen ska finnas kvar.

Utvecklingsinriktning ”Stadsdelscentrum”

I skissen bör aktivitetsområdet och lekplatsen, mellan skolan och fotbollsplanen, markeras ut som viktig offentlig plats.

***Kommentar:** Skissen har uppdaterats med avseende på ovan synpunkt.*

Utvecklingsinriktning ”Verksmon”

Skogsområdet som avses tas i anspråk har, utöver nämnda funktioner som skogsbruk och friluftsliv, även funktioner för en mängd ekosystemtjänster som att fördröja dagvatten, pollinering, kolinlagring mm. Området norr om Ängsmon består idag av skog av sumpskogskaraktär och gammal kontinuitetsskog, utdikad men fortfarande blött, och tilltänkt industriområde ligger i det blötaste området. Eftersom industri ofta innebär en stor del hårdgjord yta kan detta innebära problem med mycket dagvatten nedströms, som dessutom inte kommer kunna renas av skogen som tidigare stått där.

***Kommentar:** Utbyggnadsområdet Norra Verksmon har sedan samrådet minskats till yta. Förändringen bedöms ge bättre förutsättningar att bedriva friluftsliv i området. En utbyggnad innebär dock fortsatt en betydande förändring. Konsekvenser av att ta området i anspråk beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen.*

Inför granskningskedet har såväl en dagvattenutredning som en riskutredning med avseende på konsekvenser för naturvärden på grund av förändrade grundvattenförhållanden tagits fram. Resultatet har inarbetats i planhandlingen. Utredningar har inte föranlett någon ändring av planförslaget.

Utvecklingsinriktning ”Form och gestaltning”

Kartan över utblickar och siktlinjer saknar ett antal viktiga utblickar/områden. Hur kartan förväntas tolkas är i nuvarande utformning oklart.

***Kommentar:** Planhandlingen har förtydligats med att landskapsanpassning och att bibehålla viktiga utblickar ska eftersträvas vid placering av ny bebyggelse och vägar, och vid förvaltning och utveckling av grönområden och allmänna platser.*

Utvecklingsinriktning ”Övergripande inriktning natur och friluftsliv”

Sociotopkarteringar behöver genomföras på en övergripande nivå innan det kan fastslås vad/hur enskilda områden ska utvecklas. Att redan här peka ut områden för att ta hand om dagvatten och att ta ett helhetsgrepp om sociotoper mm skulle göra att vi kom ifrån dagvattenhantering i detaljplaneskedet, något som många gånger och av olika anledningar misslyckats. Hänvisning saknas till kommande TÖP för grönstruktur/sociotop och det bör nämnas att detta kommer utredas vidare. I kartan Utvecklingsinriktning Natur och Friluftsliv finns flera Viktiga samband för natur och friluftsliv markerade, bland annat mellan Lillsjön och Storsjön och passager i tunnel/på bro av E14 för att nå viktiga rekreativområden. Vi vill betona värdet av befintlig investerad infrastruktur av tunnlar och broar för minskad barriäreffekt för att nå rekreativområden, både skog och strand. Men i kartan saknas de passager som finns av Rådhusgatan/Opevägen samt järnvägen, dessa bör också framgå. Det vore också bra att kunna skilja vilka samband som är både för ekologiska och rekreativa funktioner, det blir svårtolkat när t.ex. bäckmiljöer som går i trummor under väg/järnväg inte skiljer sig från samband med passager för människor. I västra delen av området finns flera samband enligt kartan Utvecklingsinriktning. Detta överensstämmer inte med den Natur och Park som redovisas i

Markanvändningskartan. Till exempel omvandlas Odenskogsvägen till Mångfunktionell bebyggelse, vilket vi anser inte stämmer med utvecklingsinriktningen. Gröna samband för både sociala värden och rekreation samt ekologiska funktioner, en grön infrastruktur, är viktigt. När ett samband försvagas eller tas bort bör ett annat stärkas. I Markanvändningskartan är endast befintliga grön- och naturområden markerade. I FöP kan även reserveras eller föreslås bytas mark för att tillskapa eller stärka bristande gröna samband. De nord-sydliga sambanden mellan Storsjön och grönområden i Odensala och Torvalla är svaga på grund av barriärerna Opevägen och järnvägen. Förslag för att överbrygga de barriärerna saknas. Vi skulle vilja se tydligare ställningstaganden för att säkerställa områdets gröna samband.

***Kommentar:** Ytor för samlad dagvattenhantering som täcker behov inom nya bebyggelseområden har identifierats. Mer detaljerad utformning och placering av dessa ytor behöver utredas i detaljplan tillsammans mer detaljerade förslag på områdenas struktur och fler kompletterande behov till bebyggelsen så som rekreation. Ambitionen har även varit att inför granskningen reda ut behov av ytor för rening och fördröjning av dagvatten i befintligt system, samt om möjligt kunna samordna dessa med behov inom nya bebyggelseområdena. Inför granskningen har dock endast underlag med potentiella ytor för dagvattenhantering inom befintliga bebyggelseområden färdigställts. Översiktlig avvägning mellan behov av plats för dagvattenhantering i förhållande till andra intressen så som rekreation och naturvärden får göras i det strategiska dagvattenarbetet. Frågan är noterad i handlingen som fortsatt utredningsarbete som behöver göras.*

En sociotopkartering har tagits fram och bedömningar av tillgång till gröna området har gjorts utifrån den.

Viktiga passager över järnvägen har lagts till i översiktsplanekartan, med ställningstagande att dessa är viktiga för en sammanhängande stad och ska bestå. Passager under Opevägen bör studeras tillsammans med en möjlig utbyggnad kring och ombyggnad av gatan. Den fördjupade översiktsplanen förtydligar ställningstagande om planskilda passager under Viktiga hänsyn – Trygghet och trafiksäkerhet.

Genom att peka ut gröna samband visar den fördjupade översiktsplaneringen en viljeinriktning för hur området ska utformas. Hur dessa kan säkras eller stärkas blir en fråga för kommande genomförande av översiktsplanen. Byte eller inköp av mark kan vara lämpliga åtgärder.

I planhandlingen framgår vilka gröna samband som är av ekologisk eller rekreation art, och vilka som är samband för vatten. Ingen förändring görs i regleringen i översiktsplanekartan. Sambandens arts framgår också i textruta till objektet.

Sambandet vid Odenskogsvägen är angett som rekreativt i syfte att signalera att området leder vidare ner mot fälten vid Odensala och Storsjön. Det kan

exempelvis utformas som en bredare allé eller med vegetation som ger en tydlig markering i gaturummet på annat sätt.

Utvecklingsinriktning ”Ekologiska funktioner och samband”

Vi ifrågasätter att skogssamband som innefattar produktionsskog på privat mark förutsätts vara spridningssamband i en FÖP. De större grönområden, i form av skog, som pekas ut i detta avsnitt rör privatägd mark. Likaså gäller Spikbodarnas naturområde. Detta bör framgå.

***Kommentar:** De ekologiska samband som pekas ut på kartan i avsnittet utgörs inte enbart av skogssamband. De viktiga samband som korsar privat mark utgörs av kraftledningsgatan (utgör samband för spridning av bland annat Violettt guldvinge) samt Torvallabäcken. Syftet med att peka ut dessa ekologiska samband är just också att säkerställa att dessa upprätthålls oavsett juridiska gränser och markägarskap.*

Är benämningen ”Odensalaskogen” förankrad någonstans?

Kommentar: Nej, vi känner inte till något specifikt namn på skogen. Är ett arbetsnamn och vi har ingen information om annan benämning.

Utvecklingsinriktning ”Tillgång till grönområden”

Finns det fler mått än 300 m/1 ha att ta förhålla sig till? Hur blir förhållandet till större strövområden i den nya FÖP:en? Utvecklingsinriktning ”Utveckling av grönområden generellt med fler människor i området” En stor del av skogen har höga naturvärden på grund av kalkhalten i marken samt tidigare skötsel, den utgör dessutom en kolsänka som behövs i området. Att skogen i sig har ett stort värde medför att försiktighet och hänsyn bör tas till den sammanhängande skogen och påverkan på resterade skog, om delar av den tas, bör framgå. Att Odensalabäcken ska tas upp på marknivå ses som mycket positivt.

***Kommentar:** I miljökonsekvensbeskrivningen finns fler riktvärden. Förutom 300 meter finns också 1500 meter, 2000 meter och 5000 meter, olika avstånd beroende på typ av område (redovisas ej i karta.) För dessa är dock avstånden mätta i fågelvägen då vi saknar analysnätverk ovan E14. 300-metersanalysen är uppdaterad med mätmetod mätt i gångavstånd.*

Utvecklingsinriktning ”Idrottsanläggningar och spontanaktivitetsytor”

I punktlistas bör tilläggas att ett nytt skidspår ska upprättas i Torvalla 2024 samt att förbindelsespåren ska upprätthållas. Begreppet ”multisport” bör tydliggöras, vilken anläggning är det som avses?

Kommentar: Detta är förtydligat i planhandlingen.

Utvecklingsinriktning ”Naturvärden”

En stor del av det som planförslaget anger ska bevaras är privat mark där FÖP inte har någon betydelse. Viktigt för FÖP:en är att inte inskränka på de viktiga naturmiljöerna som utgörs av bäckarna genom breda ut bebyggelsen här.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen har inte någon juridisk verkan men är ett underlag för framtida strategiska beslut, och uttrycker kommunens viljeinriktning för hur mark och vatten ska utvecklas eller bevaras. Planförslaget är anpassat för att inte inkräkta på bäckmiljöerna.

Mark- och vattenanvändning ”Friluftsliv”

Även Minnesgårdesskogen-Mårtensviken bör nämnas i samband med S:t Olofsleden.

Kommentar: Planhandlingen har uppdaterats med avseende på synpunkten ovan.

Genomförande ”Markägoförhållanden och huvudmannskap”

Hur stor del av det som pekas ut som ”friluftsområde” respektive ”grönområde” ägs av kommunen?

Kommentar: I planförslaget är både friluftsområden och grönområden reglerade som grönområde och grönområde: park. Sammantaget är cirka 790 hektar sådan mark kommunalägd.

Genomförande ”Kompensationsåtgärder”

En möjlighet vore att inom FÖP:en konkretisera riktlinjer för kompensation samt att genomföra/prova dessa inom det begränsade området.

Kommentar: Genomförandedelen har uppdaterats med text om hur kommunen ska arbeta vidare med frågan om kompensation under rubriken kompensation samt under rubriken sammanfattning av fortsatt utredningsbehov.

Genomförande ”Trygghet och säkerhet”

Anpassas hastighetsreglering ska gälla på 60-vägar eftersom 40 km/h redan är en anpassning.

Kommentar: Texten har omformulerats.

Bedömning av konsekvenser ”Bostäder”

Är det inte en risk att det som idag ses som ”starka publika stråk” är just sådana på grund av dagens utformning och att det finns ett värde i att bevara dessa?

Kommentar: De avsedda stråken bedöms ha en god funktion som rörelsestråk för bilar medan det i flera fall inte finns lika goda förutsättningar för gång- och cykeltrafik. Opevågen är det främsta exemplet i Odensala. De förändringar som föreslås längs dessa stråk syftar till att skapa med jämlika förutsättningar för alla trafikslag och är i enlighet med kommunens målsättningar. De bedöms inte försämra rörelsestråkens funktion som starka publika stråk.

Bedömning av konsekvenser ”Form och gestaltning”

Hur står sig aktuellt planförslag sett till förstärkningen av varje stadsdels särart?

***Kommentar:** Planhandlingen kompletteras med beskrivningar av områdets karaktär liksom tydligare ställningstaganden kring hur ny bebyggelses form och gestaltning ska förhålla sig till det befintliga.*

Bedömning av konsekvenser ”Negativa konsekvenser”

Viktigt att nämna att skogen som försvinner i och med förslaget idag är en viktig kolsänka.

***Kommentar:** I miljökonsekvensbeskrivningen finns en beskrivning och konsekvensbedömning av att bygga på skogsmark under rubriken ”Klimatpåverkan och energianvändning”, där dess betydelse som kolsänka nämns.*

Bedömning av konsekvenser ”Uppfyllelse av miljö kvalitetsmål”

Tabellens färg talar för att mer kan göras sett ur ett rent miljöperspektiv.

Vad är orsaken till negativ påverkan på ”biologisk mångfald samt växt- och djurliv” i nollalternativet?

Varför kommer inte möjlighet/risk in på de fyra första raderna?

Planförslaget skulle ur ett annat perspektiv medföra ”risk för negativ påverkan” i och med planerad bostadsbebyggelse.

***Kommentar:** Tabellen har uppdaterats med en tydligare mer konsekvent bedömning. Tabellen är justerad så att möjlighet/risk inte finns med för någon av aspekterna.*

I nollalternativet ingår en utbyggnad av utpekade verksamhetsområde öster om Verksmon som bland annat innefattar stora våtmarksområden tas i anspråk. Utöver detta ser vi en negativ trend genom t.ex. skogsbrukets konsekvenser på biologisk mångfald. Ett genomförande utan fördjupad översiktsplan bedöms vidare kunna leda till negativa konsekvenser i och med att ett helhetsgrepp saknas.

Bedömning av konsekvenser ”Stödande tjänster”

Vi har svårt att se hur långsiktig förvaltning ska ersätta fragmenterad och redan uppvuxen skog.

***Kommentar:** Planförslaget innebär negativa miljökonsekvenser, se miljökonsekvensbeskrivningen där de negativa konsekvenserna finns närmare beskrivna. Långsiktig förvaltning av kvarvarande områden är ett sätt att mildra den negativa miljöpåverkan.*

Bedömning av konsekvenser ”Kulturella tjänster”

För lugn och ro krävs att tillräckligt stora områden förblir ostörda, tyvärr ser vi inte det i det aktuella förslaget.

Kommentar: *Bedömningen är att Fjällmons rekreatiomsområden förblir ett relativt "tyst" område. I övrigt behöver vidare bedömning av bullerpåverkan ske i detaljplaneskedet eller miljöprövningen då det är avhängigt vilken typ av verksamhet det blir. Bullerpåverkan kan öka i Spikbodarnas rekreatiomsområde beroende på verksamhet. I Sportfältskogen kan också påverkas negativt avseende lugn och ro med fler människor i området och en mindre yta. Samtidigt bedöms både nuvarande och kommande boende inom planområdet ha en jämförelsevis god tillgång till grönområden.*

Bedömning av konsekvenser "Övergripande ställningstagande för markanvändning av betydelse för miljöpåverkan"

Vad avses med "större" när 130 ha skog omvandlas till industrimark? Som jämförelse är Odensalaskogen ca 10 ha och Sportfältskogen ca 30 ha. Punkten presenteras som att det var ett alternativ att bygga på skogen. Punkt fyra avser privat mark och är inte viktad mot den negativa påverkan på hydrologi och växtgasutsläpp som exploateringen av kommunens egen skogsmark ger.

Att ekosystemtjänster med mera i stor utsträckning finns på annans mark utgör en stor risk för miljöpåverkan om privata fastighetsägare bestämmer sig för att ändra markanvändningen.

Kommentar: *Samtidigt som en stor andel skog föreslås för bebyggelse ska också större sammanhängande skogsområden bevaras. Dessa bedöms ge förutsättningar till friluftsliv och möjlighet att bibehålla flera viktiga ekologiska samband för skogsmiljöer.*

Kommunen har inflytande över privat mark genom planmonopol då kommunen beslutar vad som är en lämplig markanvändning utifrån bedömningsgrunder i plan och bygglagen. Ändringen i översiktsplanen innebär till exempel att kommunen tar ställning till att marken öster om E14 inte är lämplig för bebyggelse. Avverkning är en annan åtgärd med negativa konsekvenser på hydrologi och naturvärden som kommunen inte kan styra över. Bedömningen är samtidigt att det skulle innebära en ännu större konsekvens hydrologiskt om marken bebyggs.

Bedömning av konsekvenser "Områdesspecifika ställningstaganden av betydelse för miljöpåverkan"

Om gator på sikt öppnas eller stängs beror på kollektivtrafikens utveckling och kan inte fastslås i en FÖP. I sista punkten klargörs att befintliga naturmiljöer minskar genom planförslaget, varför inte kompensera för klimatpåverkan, biologisk mångfald och ekologiska samband?

Kommentar: *Den fördjupade översiktsplanen är inte juridisk bindande men är ett underlag för framtida strategiska beslut, och uttrycker kommunens viljeinriktning för hur mark och vatten ska utvecklas eller bevaras. Gator och rörelsestråks funktion faller inom ramen för detta.*

Genomförandedelen har uppdaterats med text om hur kommunen ska arbeta vidare med frågan om kompensation under rubriken kompensation samt under rubriken sammanfattning av fortsatt utredningsbehov.

Bedömning av konsekvenser ”Uppföljning och övervakning”

”Flöden till Lillsjön” och ”Gröna skogssamband” bör läggas till på listan för uppföljning.

***Kommentar:** Punkt om uppföljning av flöden till Lillsjön har lagt till i miljökonsekvensbeskrivningen. Uppföljning av gröna samband blir en fråga att diskutera för kommunen som helhet inom ramen för pågående arbete med grönstrukturplan som blir en del av översiktsplanen.*

Bedömning av konsekvenser, Ändringar i Översiktsplan Östersund 2040 i och med FÖP ”Bussgator”

Texten indikerar att färdmedelsfördelningen ges företräde framför upplevd trygghet, uttryckssättet kan tolkas oetiskt. Kartan innehåller en del oklarheter: Var inte området med bäckarna nordväst om Verksmon grönområde tidigare och vad ändras det från? Grönområdet närmast Opejön bör visas i förhållande till kommunägd mark, vad var denna del tidigare?

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen gör avvägningar mellan olika allmänna intressen. Ställningstaganden kring bussgator har bäring på avvägningar som beskrivs närmre under avsnittet Avvägningar. Rörelsestråket som bussgatorna är del av bedöms med ökad befolkning och kompletteringar i gång- och cykelnätet kunna bli ett än mer använt stråk, varför ställningstagande att inte öppna bussgator för genomfartstrafik inte bedöms gå i strid med upplevd trygghet i detta stråk.*

Förändringarna som redovisas i kartan anger ändringar från nuvarande till ny reglering i kommunens översiktsplan, inte förändringar av faktisk markanvändning. Detta har förtydligats i kartans beskrivning.

Ställningstagande

Vi på GataPark anser att det i förslaget finns utrymme för förtydligande/vidareutveckling och ser risker med negativ miljöpåverkan ur ett flertal aspekter om FÖP:en blir antagen i nuvarande utformning.

Kultur och fritidsnämnden 2024-10-01, id 438416, id 438154

Övergripande kommentarer

Kultur- och fritidsförvaltningen anser att detaljplanen är väl genomarbetad och att man har lyckats väl med att beskriva de olika intressekonflikter som kan uppstå vid exploatering av ytor för bostadsbyggande och verksamhetsmark. I grunden ser förvaltningen en problematik kring att ta i anspråk gröna ytor och skogsmark för ytterligare exploatering, även om det genomförs kompensatoriska åtgärder. En

utveckling av samhället måste naturligtvis ske, där nya bostäder byggs och nya verksamheter kan startas upp. Samtidigt måste det ske i beaktande av värden som skapar livskvalité för invånarna som exempelvis närhet till natur och friluftsliv, ett aktivt liv, stimulerande fritidsaktiviteter i närområdet mm. Grunden för att genomföra förslagen till förtätning av bostadsområden och bildandet av ny verksamhetsmark måste därför vara att det kompensatoriska åtgärder som lyfts fram i planförslaget i slutändan blir verklighet.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen är en konkretisering av den utvecklingsinriktning som beskrivs i kommunens antagna översiktsplan. Den beskriver hur kommunen kan växa inom den befintliga utbredningen genom förtätning, i linje med översiktsplanens ställningstagande. Planförslaget bygger på avvägningar mellan olika allmänna intressen. Sedan samrådet är handlingen kompletterad med en beskrivning av sådana avvägningar.*

Kommentarer till specifika delar av remissen

Kultur- och fritidsförvaltningen har valt att avgränsa detta yttrande till att i huvudsak lämna synpunkter på de delar av planbeskrivningen som berör Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde.

Avsnitt 5.1. Stadsbyggnadsmål och planeringsprinciper

Kultur- och fritidsförvaltningen anser att möjligheten till rörelse och rekreation i närheten till bostaden är så viktigt, för såväl hälsa som för livskvalité, att det bör lyftas fram i stadsbyggnadsmålen. I planförslaget lyfter man fram områdets goda tillgång till gröna miljöer i form av framför allt stora skogsområden med värden för rekreation och friluftsliv. Det är värden som bör utvecklas för att skapa attraktiva stadsmiljöer. Det bör vara en ambition i översiktsplanen att dagens möjligheter till rörelse och rekreation i bostadsområdena skall utvecklas. Det bör alltså ske både kompensatoriska åtgärder kopplade till ianspråktagandet av grönytor för bostadsbyggande och verksamhet såväl som en aktiv utveckling av de möjligheter som redan finns.

***Kommentar:** Planförslaget innebär att yta för rekreation och friluftsliv minskar. Samtidigt är förslaget utformat i syfte att upprätthålla funktioner för rekreation och friluftsliv, och särskilt rörelsesamband och viktiga entréer till friluftsområden pekats ut. Justeringar har gjorts i den övergripande utvecklingsinriktningen (tidigare nämnda stadsbyggnadsmål) för att på ett tydligare sätt understryka att viktiga funktioner kopplat till människors rörelse i naturen ska säkerställa långsiktigt. Frågan kommer också hanteras i kommande tillägg till översiktsplanen för grönstruktur.*

En förändring sedan samrådet är att ett område norr om E14 pekats ut som område där nytt naturreservat ska bildas. Områdets avgränsning ska bestämmas i bildandeprocessen. Syftet med naturreservatet är bland annat att långsiktigt säkerställa friluftslivets intressen i området.

Avsnitt 5.3.2. Gång och cykel

Målsättningen i planförslaget kring att förbättra tillgängligheten för gång och cykel, där man kompletterar nätet av gång- och cykelvägar för att binda ihop stadsdelarna och bostadsområden bättre ses som mycket lovvärt i Kultur- och fritidsförvaltningen perspektiv. Medborgarnas möjligheter till att på ett aktivt sätt förflytta sig mellan olika områden, funktioner och samhällsservice främjar såväl tillgänglighet som folkhälsa och mer jämlika villkor för att ta del av olika sorters aktivitetsutbud.

Förvaltningen ser med viss oro på förslaget att hantera otrygghet längs gång- och cykelnätet med ny bebyggelse. Något sekundärt lyfts fysiska aspekter såsom belysning och röjning fram för att minska problemen med upplevd otrygghet. Ofta finns gröna ytor parallellt med gång- och cykelvägar, som skapar gröna korridorer mellan större sammanhängande skogsmarker och grönytor. Målsättningen att i högre utsträckning bygga längs med gång- och cykelvägar motverkar till viss del ambitionen att skapa spridningssamband mellan grönytor och skogsområden.

***Kommentar:** Planförslaget och förtätning generellt ger konsekvenser i form av minskad grönstruktur och minskad spridningsfunktion. I förslaget bibehålls dock flera gröna samband liksom gång- och cykelstråk i grönområden. Den fördjupade översiktsplanen bygger på avvägningar mellan allmänna intressen, baserat på planeringsunderlag så som naturvärdesinventeringar samt kartläggningar av spridningssamband. Ett stycke om dessa avvägningar, vilket belyser ställningstaganden i de frågor som lyfts, har lagts till i planhandlingen.*

Avsnitt 5.3.3. Kollektivtrafik

Kultur- och fritidsförvaltningen håller med om att målsättningen bör vara utveckla kollektivtrafikens styrkor och kvaliteter i området. Bostadsområdena bör knytas samman samtidigt som kollektivtrafiken skall ge möjlighet för barn- och ungdomar att ta sig till olika aktiviteter. Förvaltningen kan konstatera att tyvärr sker allt för mycket transporter till aktiviteter i dagsläget med bil. Det är naturligtvis miljöbelastande, men det skapar även trösklar för barn- och ungdomar att delta på aktiviteter. Ett exempel för att åskådliggöra behoven är att stadsbussarna bör gå förbi Furuparken och Torvallen (Ope Ifs hemmaarena) och vidare mot Ängsmon. Det skulle tillgängliggöra Furuparken som möjlig mötesplats för fler grupper, fler barn kan delta i Ope Ifs aktiviteter och Ängsmon kommer närmare resten av staden.

***Kommentar:** Kommunens ska tillsammans med regionen, som är huvudman för kollektivtrafiken, verka för god tillgänglighet i kollektivtrafiken. Den fördjupade översiktsplanen ger förslag på förändringar av kollektivtrafiken i linje med bebyggelseutvecklingen enligt planförslaget. Opevägen, sträckan förbi Furuparken och Torvallen idrottsplats, trafikeras av regionbussar. En framtida förändring av stadslinjenätet att trafikera denna sträcka bedöms idag inte vara sannolik. En mer trolig förändring för att öka tillgänglighet till dessa målpunkter kan vara större turtäthet.*

Avsnitt 5.4.1. Övergripande utvecklingsinriktning bebyggelse

Här beskrivs att det bör komma till ny bebyggelse "längs större vägar, Opevägen, Fäbodleden och Storfjällsvägen som exempel, lågt nyttjade obebyggda ytor som separerar bostadsområdet från varandra och hjälper till att stärka gatornas barriäreffekt". I kartan över utvecklingsinriktning är ett större område utmarkerat som utbyggnadsområde väster om Fäbodleden. Det innebär att det föreslås byggas bostäder in mot skogen och elljusspåret som ansluter till Odensala sportfält. Förvaltningen vill påtala att detta är ett väldigt populärt skogsområde för boende i både Odensala och Torvalla, vilket då skulle naggas i kanten på ett olyckligt sätt. Är ny bebyggelse aktuell bör den ske på en begränsad bredd längs Fäbodleden för att minska ianspråktagandet av det populära skogsområdet.

***Kommentar:** Att angivet område utvecklas för bostäder bedöms ha stor betydelse för syftet att knyta samman staden. Detta ger som konsekvens att skogen och friluftsområdet minskar till yta. Bedömningen är dock att skogsområdet fortsatt ska kunna upprätthålla sin funktion som rekreations- och friluftsområde.*

Avsnitt 5.4.3: Stadsdelscentrum.

När nya bostadsområden byggs eller förtätning sker i de olika områdena måste det redan från början finnas utrymme för lokaler och anläggningar för kultur och föreningsliv. Det kan till exempel vara lokaler för kulturskolans verksamhet som idag knappt får plats i skolans lokaler. Detta gäller kanske särskilt i Torvalla, som ligger längst bort från där kulturskolan håller till idag. Men skulle även kunna gälla Lillsjöns centrum där närheten till Odensalaskolan gör att många barn och unga finns i området under dagen. Lokaler för kultur kan också betyda yta för så kallade meröppna bibliotek, mötesplatser eller utställningar av olika slag. För den sociala hållbarheten måste det finnas lokaler där föreningar kan samlas för sina aktiviteter. Detta är inte minst viktigt ur ett demokratiskt perspektiv, för invånarnas möjlighet att vara med och påverka sin stadsdel.

***Kommentar:** Ett stycke om vikten av att plats ges för lokaler och anläggningar för kultur och föreningsliv läggs till under markanvändning, stadsdelscentrum.*

Avsnitt 5.4.4. Besöksanläggningar

Planförslaget lyfter fram behovet av att skapa rörelsestråk genom området för att minska områdets barriäreffekt i staden. Kultur- och fritidsförvaltningen anser det direkt olämpligt att skapa rörelsespråk genom området vid Krondikesvägen dvs Campingen, Storsjöbadet och Folkets Hus, mer än de som redan finns idag dvs gång- och cykelväg direkt norr och direkt söder om Campingens inhägnade område. Campingområdet måste vara ett slutet område såväl för gästernas trivsel som trygghet.

***Kommentar:** Åtgärden visar på en långsiktig önskvärd strukturell förändring och tar inte ställning till nuvarande verksamhet. Att förbättra finmaskigheten i stadens gång- och cykelnät har stor betydelse för att förenkla för människor att gå eller ta cykel. Åtgärden kan bli aktuell om det sker en förändring av*

nuvarande campingverksamhet. Stråket finns utpekad för att inte tappas bort om förutsättningarna på platsen förändras.

Avsnitt 5.4.5. Offentlig service

Förvaltningen vill lyfta fram att det är viktigt att även bibliotek och kulturskola räknas som offentlig service och ges utrymme i den fördjupade översiktsplanen.

***Kommentar:** Ett stycke om vikten av att plats ges för lokaler och anläggningar för kultur och föreningsliv läggs till under markanvändning, stadsdelscentrum. Bibliotek och kulturskola nämns som exempel.*

Avsnitt 5.4.7.2. Verksmon

Området mellan riksväg 87 och Verksmon är ett av Östersunds viktigaste friluftsliv och rekreationsområden. Något som blev tydligt när planerna kring att exploatera ytterligare mark nordväst om dagens industriområde blev kända. Planerna för att exploatera mark för elintensiv industri väckte mycket starka reaktioner från medborgarna då det ansågs riskera värdena hos ett av stadens friluftsområden. Kultur- och friluftsförvaltningen ser det som mycket olyckligt att planförslaget pekar ut ett så pass stort område som 130 hektar som möjlig verksamhetsmark.

***Kommentar:** Kultur och fritidsförvaltningens synpunkt noteras.*

Den fördjupade översiktsplanen gör avvägningar mellan allmänna intressen liksom prövning av ett markområdes lämplighet för ett visst ändamål. En ingående faktor i planförslaget är behov av att möjliggöra utveckling av kommunens näringsliv där behov av mark för etablering av elintensiva verksamheter i ett stadsnära läge har identifierats som ett viktigt utvecklingsområde. Områdets beskaffenhet vad gäller ekologiska, rekreativa och kulturella funktioner, liksom markens beskaffenhet och risk för konsekvenser utanför området, t.ex. genom förändrad avrinning, ligger till grund för dessa avvägningar och föreslagna markanvändning.

Vidare har en lokaliseringsprövning genomförts för var elintensiv verksamhet kan möjliggöras. Såväl lokaliseringsprövningen som de avvägningar och prövningar som har genomförts inom ramen för den fördjupade översiktsplanen landar i föreslagna markanvändning med angiven avgränsning.

Sedan samrådet har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen ger bättre förutsättningar framför allt för området friluftsliv men har också fördelar för de ekologiska värdena i området. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.

Avsnitt 5.5. Utvecklingsinriktning natur och friluftsliv

Förvaltningen anser att planförslaget på ett tydligt sätt beskriver både nuläge och framtida inriktning för natur och friluftsliv. Det är positivt att problematiken kring att bebygga mer grönyta beskrivs och lyfts fram. Förvaltningen kan inte nog

understryka att större sammanhängande grönområden måste bevaras, utvecklas och ges ett långsiktigt skydd.

***Kommentar:** Kultur och fritidsförvaltningens synpunkt noteras.*

Avsnitt 5.5.2.1. Ekologiska funktioner och samband

De spridningssamband som beskrivs i kapitel 5.5.2.1 är väldigt viktiga även för friluftsliv och rekreation. Dock är gröna spridningssamband på endast 100-150m breda, väldigt smala och upplevs knappast som naturmark eller just ”gröna korridorer”. Dessa riskerar att upplevas som ”icke-asfalterade transportvägar” mer än gröna korridorer. Viktigt att dessa livsnervar för friluftsliv och rekreation upplevs som ”naturmark” och är attraktiva att använda. Därför bör man beakta att det finns medborgare vars promenader inte är så långa så de kan sträcka sig till ett större sammanhängande grönområde eller skogsområde, utan deras rekreation består av en kort promenad. Det sammanhängande skogsområdet Odensalaskogen - Lillsjöns naturreservat - Sportfältskogen-Spikbodarnas naturområde är inte bara viktiga att bevara för den biologiska mångfalden. Förvaltningen vill även lyfta fram att det är ett nyckelområde för en stor andel invånares friluftsliv och rekreation.

***Kommentar:** Tillgångsanalyser visar att även med ett genomfört planförslag har större delen av de boende inom planområdet och dess närområden som mest 300 meter till ett grönområde på minst 1 hektar.*

Den fördjupade översiktsplanen gör avvägningar vilka grönområden som bör bevaras och vilka som kan föreslås tas i anspråk. Konsekvens av planförslaget kommer vara att en del gröna korridorer som tidigare upplevdes som mer ostörd naturmark inte längre upplevs så. Förslaget fokuserar dock på att säkerställa tillgången till grönområden, och då är många gånger de gröna sambanden viktiga. Den kommande grünstrukturplanen kommer göra ett vidare arbete att definiera kriterier för hur såväl rekreativa som ekologiska spridningskorridorer bör vara utformade.

Avsnitt 5.5.3. Tätortsnära rekreation och tillgång till gröna miljöer

Precis som det uttrycks i avsnittet är det viktigt att friluftsområden är nära, tillgängliga samt erbjuder olika funktioner så som avkoppling, lugn och ro, fysisk aktivitet mm. Här vill Kultur- och fritidsförvaltningen förtydliga vikten av bullerfria områden, då det är något som har högt värde i friluftsundersökningar som genomförts bland invånarna. Att förena stadsnära friluftsområden med tystnad kan vara en utmaning, där vikten av en viss storlek på friluftsområden bör understrykas.

***Kommentar:** Ett tillägg har gjorts under angiven rubrik att ”Exempelvis är det viktigt att värna Fjällmons rekreationsområde som tyst område i förhållande till omgivningen vilket är en viktig kvalitet för effektiv återhämtning.”*

Ställningstagande

Kultur- och fritidsförvaltningen anser att förslaget till fördjupad översiktsplan för Södra Östersund är väl genomarbetad och att den på ett tydligt sätt lyfter fram hur

viktigt det är att värna viktiga värden som natur, rekreation, aktivt liv och livskvalité vid samhällsutveckling.

Tekniska nämnden 2024-09-30, id 437945

Yttrande avseende dagvatten

Viktigt att tillräckligt med gröna områden bevaras för dagvattenhantering, som också påpekats i FÖP:en. Ett förtydligande är att det finns ett befintligt ledningssystem för dagvatten med begränsad kapacitet, därav måste ytor för både rening och fördröjning tillskapas för att inte riskera att översvämma ledningssystemet för dagvatten nedströms exploatering.

Viktigt att tillräckliga utrymmen finns både för mindre dagvattenåtgärder intill byggnationer och för större skyfallsåtgärder, översvämningssytor eller dagvattenmagasin ovan eller under jord. Inom vissa områden i FÖP:en har VAhuvudmannen inte något utbyggt ledningssystem för dagvatten, i dessa områden blir det extra viktigt att ytor avsätts för att kunna omhänderta dagvattnet eller hitta en avledning som fungerar utifrån markens förutsättningar. Viktigt att framtida planerna jämförs med skyfallskarteringen för att säkerställa att det inte byggs in några problemområden. Befintliga skyfallsvägar ska bevaras eller ordnas med annan säker avledning. Nuvarande avledningssystem till recipienter ska bevaras eller ordnas med annan säker avledning, kan vara exempelvis en bäck, ledningar eller vägdiken. Om nuvarande snötippen ska flyttas kan det finnas en vinning av att ha kvar nuvarande dagvattenhantering med rening innan avledning till Lillsjön. Kommer ny snötipp anläggas inom FÖP:ens område ska ytor för dagvattenrening avsättas för att rena smältvattnet innan avledning till recipient. Det finns några befintliga dagvattenanläggningar inom den fördjupade översiktsplanen. Viktigt att dessa bevaras för framtiden, om det blir aktuellt med exploatering i ett område där det finns en dagvattenanläggning så kommer den ytan att bevaras och öronmärkas för dagvattenhantering.

***Kommentar:** En dagvattenutredning har tagits fram efter samrådet och ligger till grund till kompletterande ställningstaganden och beskrivningar av hänsyn som behöver tas med avseende på dagvattenhantering och för att minimera risk för översvämning.*

Bebyggelseytan snötippen kompletteras med en beskrivning att utrymme ska finnas för att infiltrera dagvatten för att minska den negativa påverkan på intilliggande naturmiljö. Den fördjupade översiktsplanen föreslår inte något nytt läge för snötipp inom området.

Yttrande avseende dricks- och spillvatten

Kapacitet för Spillvatten och Dricksvatten i området är generellt god. Det går på de flesta ställen att förtäta och även utveckla områden utan större ingrepp på ledningsnätet. Det finns områden där det kan komma att behöva förstärkas om en stor utbyggnad sker samt även en utbyggnad av ledningsnätet på ställen där det idag inte är utbyggt, men det bör inte vara ett hinder för utbyggnad av bostäder

eller industri. Dock kräver dessa områden mer framförhållning (det gäller framför allt Fäbodleden och Ägovägen). En önskan är att antalet bostäder, alternativt antalet personer i de område som FÖP:en omfattar, preciseras i god tid och gärna en uppskattning om vilka verksamheter man tror ska etablera sig. Det underlättar när kapaciteten för VA i respektive område ska beräknas. OBS att industrier som använder stora mängder tekniskt vatten kan komma att få lösa det själva då renat dricksvatten primärt tillhandahålls hushåll eller motsvarande.

***Kommentar:** Planhandlingens genomförandedel har kompletteras med uppgift om att reservoarkapaciteten för vatten i området kommer att behöva byggas ut, hänvisning till kommunens antagna vattentjänstplan samt uppgift om att industrier som använder stora mängder tekniskt vatten kan behöva lösa det själva.*

Miljö och hälsa, 2024-10-07, id 439098

Generellt/struktur

När man står i kartan för Utvecklingsinriktning och klickar i kartan för varje område kommer det fram en ruta med en rubrik som heter *Ställningstagande och konsekvenser* som på flera ställen är tom. På vissa områden finns det text, men väldigt lite och griper inte över alla de områden som i andra kartor. Om man nu inte anger Ställningstagande och konsekvenser förrän i kartan Markanvändning, kan man inte ta bort det i andra kartor? Lite vilseledande att det finns en rubrik men inte framgår samtliga konsekvenser och ställningstagande. I bilden nedan kan man tro att det är det enda som anges under ställningstagande och konsekvenser, kan vara svårt att följa med. Tycker generellt det är svårt att i FÖPen få en bild av avvägningarna som gjorts. FÖPen innehåller en del fina allmänt hållna texter om vikten av täthet, gröna områden och ekosystemtjänster, men i flera fall så går de faktiska ställningstagandena i planen rakt i motsatt riktning (områden utan god tillgång till grönområden, försämring av ekosystemtjänster, brist på kompensation för förändrad markanvändning). Då är det svårt att få översikt över vad planförslaget betyder.

***Kommentar:** En allmän översyn över kartor och ställningstaganden har gjorts inför granskningskedet.*

Ett kapitel som beskriver de övergripande avvägningarna har lagts till planhandlingen. Även förtydliganden kring ställningstaganden gällande bebyggelseutformning och täthet har gjorts under avsnittet markanvändning. En dagvattenutredning har tagits fram inför granskningen och ställningstaganden med avseende på detta har konkretiserats i genomförandedelen. Genomförandedelen har också uppdaterats med text om hur kommunen ska arbeta vidare med frågan om kompensation under rubriken kompensation samt under rubriken sammanfattning av fortsatt utredningsbehov.

Genomförandefrågor

Vi tycker att det ibland i texten i FÖP eller MKB beskrivs ställningstaganden kopplade till olika frågor men som inte framgår i kartan, tex kopplat till kompensation, exploateringsgrad, dagvatten eller violett guldvinge. Hur ska all information följa med till nästa planeringsskede om det inte är särskilt utpekad i kartorna? I arbetet med en detaljplan, krävs det att man ska läsa hela texten i FÖP och MKB för att fånga upp alla frågor? Det känns också lite ojämnt vilka frågor som det läggs extra tyngd på i olika områden. Tex kan dagvatten vara särskilt utpekad i ett visst område, men vi ser inte riktigt av vilken anledning det finns med där men inte på andra ställen. Var finns bedömningen om vilka områden som är särskilt viktiga ur tex dagvattensperspektiv, och vilka områden man bedömt inte vara lika viktiga? I detta område äger kommunen 80 % av den mark som ska byggas ut. I jämförelse med planprogram för Bangårdsgatan äger kommunen nästan ingen mark och det lyfts i programmet fram som en problematik för tex hantering av dagvatten, tillgång till grönområden och annan kommunal service/angelägenhet. I området för FÖPen där kommunen äger stora delar av marken borde det vara en god förutsättning för att peka ut viktiga ytor för dagvattenhantering och/eller ekosystemtjänster och det borde luftas fram mer. Det finns idag en problematik i vissa områden, tex pekas bristområden ut i ekosystemtjänstanalysen och vi har ett känt problem med orenat dagvatten som rinner ut till Storsjön och våra mindre vattendrag. FÖPen ska peka ut ytor som potentiellt kan omhänderta dagvatten eller reglera ekosystemtjänster i större omfattning än vad den gör nu.

***Kommentar:** Generellt gäller att mer generella ställningstaganden kring utveckling av området beskrivs i löpande text i planhandlingen medan områdesspecifika ställningstaganden beskrivs i översiktsplanekartans textur. En översyn med förtydliganden har gjorts av översiktsplanekartans ställningstaganden, inklusive nya kartor som beskriver bland annat viktiga hänsyn kopplat till klimatförändringar, däribland risk för värmeöar som är ett exempel på bristområden enligt ekosystemtjänstanalysen.*

Vad gäller dagvatten har en övergripande utredning tagits fram. Generellt gäller att dagvatten tas omhand inom respektive utbyggnadsområde. Generella ställningstaganden beskrivs i planhandlingens genomförandedel. Utöver detta beskrivs områden där särskild hänsyn krävs på grund av risk för översvämning i en egen digital karta i översiktsplanekartan.

Avgränsning

Av vilken anledning har man avgränsat FÖP-området vid kraftledningen? För att säkerställa natur och skydda områden för friluftslivet anser vi att naturmarken som är kommunal norr om kraftledningen också bör ingå. I det området ska väl de skidspår som kompenseras placeras, vilket borde anges som natur i FÖP. I det området finns ett rikkärr med högsta naturvärden vilket innebär att det har särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå. Det har av experter pekats ut som det finaste vi har av det som inventerats i kommunen.

Rikkärret borde ingå i FÖPen och borde pekats ut för skydd. Det klass 1 området är dessutom utpekats som ett svagt samband som stärker motivet till att peka ut för skydd.

***Kommentar:** Avgränsningen norr om E14 är gjord för att bekräfta alternativt ändra markanvändningen i översiktsplanen i det området. Kommunal mark norr om kraftledningen ingår i planområdet. Plangräns går vid väg 87.*

Tillgång till natur

Man anger att de flesta områden uppfyller god tillgång till grönområden. Dock inte Ängsmon, varför har man valt att då ändå bebygga skogsområdena där? Det står i FÖP Ängsmon och travet är områden som kan få brist på grönytor om ytor inte avsätts inom de nya bebyggelseområdena. Vi anser att det borde vara FÖPens uppgift att avsätta de ytor som krävs för att motverka bristen inom de nya bebyggelseytorna.

"Planprogrammet ger generellt god tillgång till gröna miljöer mätt fågelvägen"- enligt Boverket så är det gångavstånd < 300 m som anses vara god tillgång och också det avstånd som krävs för att området ska användas. Om vi istället definierar utifrån gångavstånd, är tillgången till grönområden i planen då fortfarande god?

***Kommentar:** Med tanke på att tillgång till specifikt parkytor är ojämn över staden pekas en yta på en hektar ut som ny park inom bebyggelseområdet sydost om Ängsmon.*

Genomförd tillgångsanalys visar att boende i de flesta områden i den fördjupade översiktsplanen kommer ha som mest 300 meter till ett grönområde på minst en hektar.

Skydd av natur

I området har förtätning skett i flera omgångar och grönområden har tagits i anspråk för bebyggelse eller annan exploatering. När anses området vara mättat? Vilka ytor behöver finnas kvar på lång sikt för att uppfylla de mål kommunen har på god bebyggd miljö och ett rikt växt- och djurliv samt tillgång till natur för medborgarna? FÖPen anger att utpekande av ytor som Natur innebär ett visst skydd. Men precis som detta planförslag tar stora ytor av Natur i anspråk för verksamhetsmark kan de ytor som i förslaget nu pekas ut i nästa planeringsomgång exploateras. Vi anser att det enda sättet att skydda grönområden är att bilda naturreservat eller kommunala biotopskyddsområden och att sådana ytor ska pekas ut i FÖPen. Vidare peka MKBn ut att planförslaget medför negativ påverkan på biologisk mångfald samt rekreation och friluftsliv, varför har inga åtgärder vidtagits för att åtgärda eller kompensera för det? En viss typ av anpassning har säkert skett, men för den skada som återstår borde ytterligare åtgärder pekas ut. I ÖP pekas områden ut för skydd, borde göras i denna FÖP för att säkerställa tillgång till grönområden samt skydd för biologisk mångfald samt för att minimera den negativa påverkan som FÖPen medför.

Förslag på områden som kan pekas ut för skydd

- Rikkärret norr om kraftledningsgatan antingen för sig självt eller tillsammans med resterande naturområde där ersättningsspår för skidor ska dras
- Rikkärret vid Odensalaskolan
- Fjällmons rekreationsområde
- Utökning av Lillsjöns nsturreervat söderut
- Marken kring torvallabäcken oh konststigen
- Strandområdet Minnesgårde

Kommentar: *En förändring sedan samrådet är att ett område norr om E14 pekas ut som område där nytt naturreservat ska bildas. Områdets avgränsning ska bestämmas i bildandeprocessen. Syftet med naturreservatet är bland annat att långsiktigt säkerställa friluftslivets intressen i området.*

Kommunen saknar i dagsläget ett strategiskt styrdokument på översiktsplanenivå om grönstruktur. Ett arbete har dock påbörjats för att ta fram ett sådant styrdokument, vilket kommer kunna precisera kommunens ambitionsnivå på en mer övergripande plan, såsom vilken tillgång till grönstruktur som ska krävas i kommande exploatering.

Kompensation

FÖPen borde föreslå ytor och åtgärder för ekologisk kompensation utifrån var förslaget leder till negativa konsekvenser för naturmiljö och rekreation. Idag nämns det sporadiskt, tex på sid 46 i MKBn att en kompensationsåtgärd kan vara att sköta gräsmarker för att höja värden. Ett sådant förslag på kompensationsåtgärd måste konkretiseras, vilka ytor gäller det och hur ska skötsel ske? Det måste tydligare framgå i FÖPen att det är en förutsättning för att exploatera i området och att det ska utredas i detaljplanearbetet. I arbetet med enskilda detaljplaner kan det vara svårt att genomföra och föreslå åtgärder för ekologisk kompensation om det hamnar utanför detaljplaneområdet. Därför borde det vara i en FÖP vi kan ange åtgärder och ytor där genomförande av kompensation är lämpligt.

Sid 46 i MKBn anger att *Den nya bebyggelsen medför en negativ påverkan av spridningssamband för skog i den östra delen av planområdet nedanför E14 vid Ångsmon där sambandet längs med Torvallabäcken försvagas och längs med Jordbruksvägen/Ägovägen försvinner helt.* Vi anser att FÖPen inte bör föreslå bebyggelse eller exploateringar som har negativ påverkan på ekologiska samband utan att ange vilka kompensationsåtgärder som måste vidtas som förutsättning för att gå fram med bebyggelse.

Kommentar: *Se svar ovan om nytt naturreservat.*

Genomförandedelen har uppdaterats med text om hur kommunen ska arbeta vidare med frågan om kompensation under rubriken kompensation samt under rubriken sammanfattning av fortsatt utredningsbehov.

Den fördjupade översiktsplanen bygger på avvägningar mellan allmänna intressen, baserat på planeringsunderlag så som naturvärdesinventeringar

samt kartläggningar av spridningssamband. Ett stycke om dessa avvägningar, vilket belyser ställningstaganden i de frågor som lyfts, har lagts till i planhandlingen.

Hållbar utveckling

"Den fysiska planeringen som reglerar kommunens mark- och vattenanvändning ska bidra till en hållbar utveckling". Som läsare förstår man inte på vilket sätt planen bidrar till detta, kan det sammanfattas vilka avvägningar som gjorts för att planen ska bidra till hållbar utveckling? Att bygga samhällen hållbart är en systemförändring som kräver diametralt annorlunda ställningstaganden jämfört med hur vi bygger idag, men den här planen är inte särskilt spetsig på hållbarhetsområdet. På vilket sätt bidrar planen till att vi rör oss mot Agenda 2030-målen?

***Kommentar:** Ett kapitel som beskriver de övergripande avvägningarna läggs till planhandlingen. Här beskrivs bland annat avvägningar kopplat till förtätning, vad som har avgjort vilka områden som exploateras eller bevaras, vägledande principer för hur trafiksystemet föreslås utvecklas med mera. Ett stycke om förslaget bärande delar för att åstadkomma en hållbar utveckling läggs till under Övergripande utvecklingsinriktning.*

Vatten

FÖPen föreslår omvandling av stora ytor från naturmark till verksamhetsmark. Det saknas ett helhetsgrepp om vattenmiljön, både avseende ytvatten och grundvatten. När stora naturområden exploateras påverkar det geohydrologiska förutsättningar som till exempel grundvattenbildning och grundvattennivåer som i sin tur har en påverkan på vattenmiljöer nedströms. Att hårdgöra stora ytor i Verksmon kan ha en negativ påverkan på tex Odensalabäcken och Torvallabäcken då man riskerar att minska och/eller påverka dess tillrinning av vatten. Vi har också under de senaste åren mätt upp höga halter av miljögifter i Lillsjön och Odensalabäcken. De har under en lång tid fått ta emot stora mängder vatten från förorenade områden och verksamheter. Ytterligare exploatering samt de förändringar som till exempel flytt av snötippen innebär inom dess avrinningsområde måste utredas. Dessa frågor ryms inte inom arbetet med detaljplaner och måste alltså utredas på FÖP nivå för att säkerställa att planen och exploateringen följer MKN. Diskussioner har förts med Länsstyrelsen i samband med avgränsningssamrådet för detaljplanen på Odensala 3:3. Länsstyrelsen lyfter i samband med detaljplanen att dessa frågor kring vattenmiljön måste utredas men att om det inte ryms inom DP så måste det göras i FÖP. För att planen och exploateringen ska följa MKN behöver detta utredas.

- Angående dagvatten. Vi förstår inte riktigt varför endast vissa områden har fått utpekanden i kartan gällande dagvatten. Är det endast där man sett att det är en viss problematik?
- I MKBn anges att det är en positiv effekt för bäckmiljöerna att man i FÖPen anger att vandringshinder borde tas bort i vattendragen. Vi anser att det är väl långsökt att ange det som en positiv effekt. Om det tydligare

hade framgått av FÖPen att vissa åtgärder måste vidtas i samband med exploatering kanske man hade kunnat föra det resonemanget.

- Angående dricksvatten och påverkan dricksvattenförsörjning står följande *Planförslagets fördel jämfört med nollalternativet är att möjligheten finns att uppmärksamma om dagvattnet det helhetsperspektiv som krävs för att kunna uppnå en större rening och förbättring. I planförslaget finns ställningstaganden och hänsynstaganden för de ytor som särskilt behöver inkludera dagvattenperspektivet i den fortsatta planeringen.* Har planförslaget föreslagit åtgärder som leder till att uppnå en större rening och förbättring? Är alla ytor som särskilt kräver inkludering av dagvattenperspektivet inkluderade? Vi ser inte att det framgick i kartan så många områden. Det vore önskvärt om FÖPen tydligare pekade ut viktiga ytor för hantering av dagvatten och skyfall för att reservera ytor i detta skede, något som inte går att göra i detaljplaneskede.
- Står under avsnitt 4.1 *att Ställningstaganden i den fördjupade översiktsplanen tar hänsyn till vattenfrågor med ett större perspektiv i åtanke än om frågan skulle behandlas i enskilda detaljplaner. Exempelvis lyfts möjligheten att öka tillflödet i Tavelbäcken och att dagvatten som rinner mot Odensalabäcken ska renas.* Vi ser inte att det är ett övergripande perspektiv då vi saknar den stora bilden om påverkan på vattenmiljön i och med planförslagets utpekanden av tex verksamhetsmark. Och var hittar man det om odensalabäcken?
- På sid 56 står följande *Kommunen behöver också rena dagvatten från befintlig bebyggelse i högre grad då en ökad mängd dagvatten till följd av klimatförändringar kräver det för att inte öka belastningen av föroreningar till Storsjön. Kommunen bör där det är möjligt se till att samordna dessa åtgärder för att hålla nere kostnader för nya reningsanläggningar.* Detta ställningstagande gällande befintlig bebyggelse framgår (vad vi kan se) inte i FÖPen på annan plats, eller har vi missat det? Jätteviktiga åtgärder som måste lyftas som en förutsättning för exploatering i området.
- Det står även under dricksvattenförsörjning att åtgärder i befintligt system krävs *Planförslaget bedöms öka föroreningsbelastningen från dagvatten genom att en större yta bebyggs. Genom att samtidigt åtgärda brister i befintligt system kan dock föroreningsbelastningen minskas.* Jätteviktig ställningstagande som måste lyftas tydligare i FÖPen. Kanske måste ytor pekats ut eller förklara att man måste göra en sådan fördjupning för att exploateringen inte ska leda till negativ påverkan på dricksvattenförsörjning eller MKN för vatten.

Kommentar: *Inför granskningskedet har såväl en övergripande dagvattenutredning som en utredning kring konsekvenser med avseende på hydrologiska förändringar i området arbetats fram. Dessa utredningar ligger till grund för kompletterande ställningstaganden och beskrivningar av hänsyn som behöver tas med avseende på dagvattenhantering och för att minimera risk för översvämning.*

Synpunkt om att positiva konsekvenser för miljön bör vara förenade med mer tvingande ställningstaganden noteras. En översiktsplan är inte juridiskt bindande men ska vara vägledande för efterföljande beslut. Synpunkten uppfattas gälla förändring i Lillsjö centrum. Tänkt förändring av bäckmiljön anges som ett ställningstagande vilket bedöms kunna utgöra tillräcklig grund för att åtgärden kan konsekvensbedömas.

Information kring bäckmiljöerna status har lagts till i planhandling, Förhållanden av väsentlig betydelse, och miljökonsekvensbeskrivning.

Två kartskikt under översiktsplanekartan hanterar dagvattenhantering. Under klimatrisker finns ett kartskikt där områden där särskild hänsyn krävs med anledning av risk för översvämning. Vidare finns ett kartskikt under Förhållanden av väsentlig betydelse där särskilt hänsyn krävs med anledning av att risk för påverkan på grundvattenförhållanden i området föreligger. Utöver det beskrivs generella hänsyn och ställningstaganden kring dagvattenhantering under planhandlingens genomförandedel.

I mark- och vattenanvändningskartans beskrivningar av viktiga hänsyn noteras de lägen som lämpar sig för att ta hand om dagvatten från befintlig bebyggelse.

En dagvattenutredning lyfter frågan om möjliga åtgärder i befintligt system. Möjliga lägen för omhändertagande finns beskrivet i mark- och vattenanvändningskartans texter. Genomförandebeskrivningen belyser fortsatt omhändertagande om frågan.

Ekosystemtjänster

- Har utpekanden av områdena i FÖP och konsekvensanalys utgått från ekosystemtjänstanalysen? Ser inte att det framgår till fullo, visa delar av EST-analysen nämns. MKBn behandlar Klimatrelaterade risker genom att identifiera värmeöar, men vi ser inga åtgärder kopplade till detta. Vi ska integrera ekosystemtjänster i förvaltning och byggande, om vi då föreslår bebyggelse på särskilt viktiga områden för ekosystemtjänster måste det kommenteras. Tex har man inte nämnt områden som är viktiga för vattenreglering och huruvida tjänsterna har beaktats i avvägningen. Detta borde ske i relation till dess värden eller pekas ut hur compensation ska ske för dem i planen? Finns till exempel två områden som man i analysen pekat ut för hög multifunktionalitet och som ska bebyggas med bostäder; Snötippen och Södra Skogsmon. Det finns inte angivet att de utgör områden som har hög multifunktionalitet för ekosystemtjänster. Om de ska bebyggas anser vi att det måste framgå av FÖP hur det ska hanteras i detaljplanen. Det skulle kunna anges som ställningstagande att man i detaljplaneskedet ska eftersträva netto noll minskning av ekosystemtjänster. Och borde framgå mer tydligt som konsekvens i MKBn. Hur kompenserar man för det?
- Ekosystemtjänstanalysen pekar ut bristområden (röda streckade områden) där man ser ett investeringsbehov för ekosystemtjänster. Tex vid Odensala

centrum, Lillsjön och Verksmon har ekosystemtjänstanalysen pekat ut dessa områden då de har en hög maxtemperatur och saknar strukturer som bidrar med tjänsten klimatreglering. Vi anser att FÖPen borde ta in och föreslå åtgärder för dessa bristområden. Dessutom föreslår man bebyggelse av parkmarken längs Odenskogsvägen vars parkstråk bidrar till klimatreglering. Om områden som idag utgör bristområden för ekosystemtjänster bebyggs borde det anges i FÖP i kartan att all grönyta som tas i anspråk ersätts och kompletteras med plantering av träd i utsatta bristområden, tex Odensala centrum. Vi skulle gärna se att man pekar ut konkreta ytor och åtgärder som kompensation i FÖP som underlag till kommande detaljplaner. Annars riskerar FÖPen att leda till att öka maxtemperaturen i redan utsatta områden. Detta finns inte analyserat i FÖP, borde framgå i MKBn. Ett exempel kan vara att FÖP anger förslag på åtgärder, som att vid arbetet i området ska genomsläppliga ytor anläggas för att minska temperaturen i området.

- Täthet Det finns en hög korrelation mellan städers struktur och människors transportbeteende. Tätheten bidrar till närhet och att avstånden därmed krymper, att människor kommer närmare varandra och att antalet urbana verksamheter och serviceutbudet ökar. UN Habitat rekommenderar en lägsta befolkningstäthet på 150 invånare per hektar. Här menar man att det finns ett tröskelvärde för när en stads täthet blir tillräckligt hög för att vara attraktiv för gående och cyklister och för att skapa ett bra befolkningsunderlag för kollektivtrafiken. För att kommunen framöver ska gå mot en mer hållbar riktning och öka sin attraktionskraft är det av stor vikt att förtäta staden samt sträva efter en hög täthet. Det nämns om täthet på olika ställen i FÖP, men ser ingen analys av det? Det hade varit intressant att se analys av täthet och vad den föreslagna bebyggelsen bidrar till/ändrar i tex exploateringsstal. Det hade varit ett bra sätt som underlag till vilken typ av exploatering man föreslår. I MKB under avsnitt konsekvenser inom lämplighet och hushållning med mark står att *Exploateringsgrad regleras inte i översiktsplanen men är något som behöver följas upp vid detaljplaneläggning så att den mark som bebyggs nyttjas effektivt.* Hur ska detta genomföras och fångas upp i detaljplaneskedet? Innebär det att vissa detaljplaner ska analysera exploateringsgrad även utanför detaljplaneområde och ta hänsyn till det? Under samma kapitel i MKB anges att *Den samlade bedömningen är att områdets markhushållning idag är låg i förhållande till yta, befolkning och nyttjandegrad.* När man konstaterar detta, anser vi inte att det är lämpligt att föreslå enbostadshus eller småhusbebyggelse i området som benämns Öster om Fågelvägarna, eftersom att det området redan består av endast enbostadshus. Om naturmark ska tas i anspråk borde flerbostadshus föreslås för att nyttja marken effektivt och ha en hållbar inriktning. Om det finns en efterfrågan på villor, kan vi istället möta den genom att föreslå byggnationer som skapar byggkedjor? Finns den möjligheten i FÖPen?
- "När mark tas i anspråk behöver avvägningar göras gentemot andra intressen." Hur har vi värdes att andra intressen? Saknar även här

resonemang eller koldioxidberäkningar av förändrad markanvändning. Finns det några exempel på där man kan kompensera i planen, till exempel genom att mjukgöra hårdgjorda ytor? Eftersom FÖP är en viljeinriktning som ska gälla för området för många år framöver, går det att uppmana till att koldioxidutsläppen från byggnation behöver minska, och att från kommunens håll uppmuntra och uppmana till bostadifiering och hållbart byggande i de kommande områdena.

Kommentar: Gällande omhändertagande av resultat av ekosystemtjänstanalysen har dessa resultat ingått bland annat i de avvägningar som har gjorts kring områdets markanvändning. Detta förtydligas i nytt kapitel Avvägningar. Vad gäller värmeöar har ett kartsikt lagt till under klimatrelaterade risker, med information om områden där särskilt hänsyn krävs med anledning av risk för värmeöar. Mångfunktionella områden enligt ekosystemtjänstanalysen bevaras till största del, undantaget del av Odensalakilen och område mellan Skogsmon och Ängsmon. Angränsning till mångfunktionellt område/Sportfältskogen bebyggs. Frågan hur ekosystemtjänster hanteras i detaljplaner får hanteras i kommunens kommande Grönstrukturplan (tematiskt tillägg till översiktsplanen).

Gällande täthet har planförslaget förtydligats såväl under markanvändning - bebyggelse, samt under det nya kapitlet Avvägningar som förtydligar täthets betydelse för hållbar utveckling. Störst täthet föreslår den fördjupade översiktsplanen i det som i granskningsversionen kallas Nyckelområden för stadsutveckling, som dock inte alltid överensstämmer med de områden där naturmark tas i anspråk. Skäl till detta är att en högre täthet i dessa lägen bedöms kunna stödja underlag för service och kollektivtrafik, samt att en högre täthet kan motiveras av arkitektoniska skäl i dessa lägen.

Den fördjupade översiktsplanen bygger på avvägningar mellan allmänna intressen, baserat på planeringsunderlag så som naturvärdesinventeringar, kartläggningar av ekologiska spridningssamband och kartläggningar av var människor rör sig. Ett stycke om dessa avvägningar, vilket belyser ställningstaganden i de frågor som lyfts, har lagts till i planhandlingen. Översiktsplanen är en övergripande viljeinriktning för kommunens mark- och vattenanvändning och många frågor återstår att utredas mer i detalj i kommande planeringskedan. Översiktsplanen ger ett underlag för det genom att till exempel beskriva behov av fortsatta utredningar och vilka hänsyn som behöver tas. Även kartsikt som har lagts till sedan samrådet utgör underlag för utredning och hänsyn. Exempel är karta för klimatrisker inklusive risk för värmeöar som pekar ut var grönska kan behöva tillföras, samt risk för översvämning som visar vilka områden där omhändertagande av dagvatten är av särskilt vikt.

Ställningstaganden för byggnation finns i den kommuntäckande översiktsplanen.

Ökade koldioxidutsläpp är en konsekvens som förväntas komma av den fördjupade översiktsplanen, och dessa beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen.

Mål och ställningstaganden för miljö:

Luftkvalitet: "Luftkvaliteten i centrala staden ska förbättras. Under 2023 antog kommunen ett åtgärdsprogram för luft i syfte att vidta åtgärder som gör att Östersunds kommun uppfyller miljö kvalitetsnormer (MKN) för luft. I Östersund överskrider nivåerna för PM10" Önskar ett tillägg som förklarar att åtgärdsprogrammet är otillräckligt: "Åtgärdsprogrammet saknar tillräckligt starka åtgärder och förväntas inte göra så att MKN uppfylls. Om färdmedelsmålet inte nås så är risken stor att utbyggnad i södra Östersund försvårar uppfyllandet av MKN i centrala Östersund. "

***Kommentar:** Detta har förtydligats i planhandlingen under Viktiga hänsyn.*

Synpunkter angående särskilda områden

Väster om Fäbodleden. Föreslås byggnation inom strandskyddat område? Och vad har det för konsekvenser för det skogliga sambandet? Om det är starkt idag riskeras det att påverkas mycket negativt. borde det framgå vilken avvägning gentemot ekologiska och rekreativa värden samt strandskydd som gjorts och i så fall vilka kompensationsåtgärder som ska vidtas.

***Kommentar:** Bebyggelseområdena i den fördjupade översiktsplanen är överlag grovt avgränsade och bebyggelseytan inom strandskyddat området förekommer. Flera av de berörda vattendragen omfattas dock av nya regler för strandskydd där strandskydd kring små sjöar och vattendrag tagits bort. Dessa regler trädde i kraft 1 juli 2025.*

Eftersom området föreslås minskas i yta förväntas de skogliga spridningssambanden påverkas. Bedömningen är dock att denna funktion kan upprätthållas med den bredd som bevaras.

Ett avsnitt om avvägningar har lagts till i handlingen, däribland hur avvägningar har gjorts mellan förtätning och att bevara grönsstruktur.

Södra skogsmon - varför anges det inte någon vägledning om exploatering? På annat ställe finns skrivningar som *För god hushållning av mark bör enbostadshusbebyggelse vara relativt tät.* Står angivet påverkan på naturvärden men inte andra ekosystemtjänster. Texten är området utpekar som högt värde för vattenreglering, vad som blir konsekvenser av exploatering här borde framgå.

***Kommentar:** Vägledning för exploatering har lagts till.*

Snötippen. Vi anser i första hand att ytan inte ska bebyggas på de delar som omfattar naturmarken. Naturmarken är viktigt ur ekologiska perspektiv och har en viktig funktion för Lillsjöns naturreservat. En minskning av detta skogsområde kan påverka naturreservatet negativt. Anges att *För ett effektivt markutnyttjande ska flerbostadshus vara tongivande i området.* Om området ska bebyggas anser vi att

det inte räcker med att det ska vara tongivande utan snarare uteslutande annat än flerbostadshus med hänsyn till täthet, närhet till centrum och tätheten i närheten. Också viktigt eftersom byggnation på detta område har en negativ påverkan på rekreation och friluftsliv och därmed ska förtätas hållbart.

***Kommentar:** Planförslaget är ett resultat av avvägningar mellan olika intressen. Detta beskrivs närmre under avsnittet avvägningar. Till grund för avvägningar ligger bland annat naturvärdesinventeringar. Skäl att peka ut större obebyggda områden, idag naturområden, är att uppnå en större mängd bostäder som ger ett underlag för service och kollektivtrafik. Någon justering av ytan görs inte.*

Ställningstaganden för ytan ändras till att ange att området ska bebyggas med flerbostadshus.

Odensala centrum

- Området är väldigt hårdgjort och FÖPen skulle behöva föreslå åtgärder för att minska hårdgörandegraden som genomsläppliga ytor. Åtgärder som syftar till att öka ekosystemtjänsterna som också skulle vara gynnsamt för den höga temperaturen som ekosystemtjänstanalysen har pekat ut råder i området.
- Kanske borde anges något om vikten av att integrera ekosystemtjänster för att komma till rätta med att området idag är utpekad som en värmeö.

***Kommentar:** Området pekas ut i karta klimatrelaterade risker på grund av att området pekats ut som värmeö.*

Öster om Fågelvägarna, bebyggelse enbostadshus är inte rimligt med hänsyn till täthet. Området är idag viktigt ur ekologiska perspektiv och om det ska förtätas här ska det ska hållbart och därmed med högre täthet.

***Kommentar:** Områdets läge gör fortsatta att det bedöms lämpa sig för enbostadshus. En efterfrågan på småhus finns och detta är ett av de lägen där sådan bebyggelse bedöms lämpligt. Med tanke på att en blandad bostadsbebyggelse eftersträvas kan istället flerbostadshus möjliggöras i andra lägen. Dock föreslår en tät enbostadshusbebyggelse med små tomter.*

Lillsjöstråket

- Jättebra att kulverteringen av Odensalabäcken vid Lillsjö centrum står med. Kan vi formulera det som att vi restaurerar eller återställer Odensalabäckens fåra vid Lillsjö istället? Nu anges det att man ska göra vattenytan synlig, bättre om det står att vi ska restaurera eller återställa, vilket då inkluderar att plantera, meandra osv. Kanske ska det tydligt framgå att en detaljplan för området ska innefatta en plan för restaurering/återställning av den naturliga fåran ska utföras för att verkligen få med det till nästa skede.
- Grönstråk från Minnesgårde öppen mark till Lillsjö naturreservat. Står att stråket är otydligt och behöver förstärkas. FÖP borde peka ut var det borde

förstärkas för att säkerställa att kommande detaljplaner tar hänsyn till det och hur det ska gå till.

- Nämnas också för samma stråk att det kan utvecklas som skyfallsstråk. Var har man identifierat problemet och skrivit om det? Finns ju ett problem vid skyfall vid några hus sydöst om, borde det inte framgå?

Kommentar: *Ändringen i formulering har gjorts i avsnitt Tätortsnära rekreation och tillgång till gröna miljöer, Markanvändning samt i mark- och vattenanvändning i översiktsplanekartan.*

Kommentar: *Genom att peka ut gröna samband visar den fördjupade översiktsplaneringen en iljeinriktning för hur området ska utformas. Hur dessa kan säkras eller stärkas blir en fråga för kommande genomförande av översiktsplanen.*

I karta Klimatrisker har området som riskerar översvämmas samt särskilt viktiga avrinnings samband pekats ut. Dessa baseras på kommunens egna analyser i Scalgo samt genomförd dagvattenutredning. Lillsjöstråket har inte pekats ut som viktiga avrinningsstråk i dessa utredningar.

Tavelbäcken

- Vid stråket Tavelbäcken identifieras att *Bäcken ska bevaras som rinnväg och vid eventuella ombyggnationer av intilliggande dagvattensystem ska möjlighet att tillföra vatten till bäcken utredas för att öka tillflödet.* Är detta det enda stället där dagvatten ska utredas på detta sätt? Varför har man gjort den bedömningen just för tavelbäcken? Är det kopplat till vilken exploatering som sker? Vi ser fler ställen där det borde framgå, tex Verksmon, Trovallabäcken, Ope, Odensalabäcken.
- Under ekologiska samband står att det finns brister i detta samband kopplat till violett guldvinge som kan åtgärdas på sikt. Hur ska man hitta igen detta vid byggnationer/exploateringar om det inte står utmärkt i kartan? För samma område står det utpekade om dagvattenhanteringen vid eventuell byggnation, borde det inte stå att åtgärder ska utföras för att förbättra utbytet mellan populationerna av violett guldvinge som idag är svaga? Vi har goda förutsättningar i och med att kommunen äger så mycket mark i området och borde peka ut detta tydligare.

Kommentar: *En översiktlig dagvattenutredning har tagits fram och resultat har inarbetats i planhandlingen. Principen att tillföra dagvatten till bäckar gäller på flera ställen i planområdet. Tidigare bedömning om Tavelbäcken baseras på information från Länsstyrelsen om Odensalakärret.*

Ett skikt med viktiga habitat för violett guldvinge har lagts till i kartan för förhållanden av väsentlig betydelse för bättre överblick av dessa området. Potentialen att förstärka finns i stråket som benämns "Kraftledningsgata mellan Odensala och Odenskog, mot Furlund". I utvecklingsinriktningen anges för detta samband "Genom att utveckla skötsel och binda samman

stråket med den del av kraftledningsgatan som fortsätter mot Odensalakärret kan värdet som spridningsstråk och livsmiljö stärkas ytterligare.”.

Parkstråk Tavelbäcken

Där står det utpekad i kartan att *Förbindelsen och orienterbarheten behöver stärkas både i norr och söder för att tydligare knyta samman grönområdena i stadsdelen*. I den beskrivande texten i FÖPen är verkar det som att det är fler stråk som passerar mot Storsjön över Ope/Rådhusgatan som behöver stärkas. Men är det endast detta eftersom det inte står i det andra i texterna i kartan?

***Kommentar:** De förstärkningar som avses är inte över Rådhusgatan utan i söder genom villabebyggelsen och i för att förenkla att röra sig mellan parkområdet och kraftledningsgatan i norr.*

Synpunkter särskilda avsnitt MKB

1. Angående tillgång till grönområden, förstår inte kartan i Figur 10, vad betyder det gröna? Är det buffer kring naturområden som visas? Jag tror att det hade varit bra att markera de områden som är större än 1 hektar för att öka förståeligheten.
2. Andra stycket sidan 33 i MKB, skulle vilja se en karta med gräsmarkerna som pekats ut som landskapsobjekt.
3. Sid 38 finns ett avsnitt om rikkärr. Där behöver läggas till information om det rikkärr med Klass 1 som identifierats och vikten av det området.
4. Avsnittet om vattenmiljöer är väldigt kort under avsnitt biologisk mångfald, tycker också att det saknas info om vattendragens värden under avsnitt Vatten. Tex har man nämnt varför de inte når kemisk god status men inte varför de inte har måttlig ekologisk status. Lägg till information om påverkan av urban markanvändning som dagvatten etc a. Torvallabäcken är ett mindre vattendrag med höga ekologiska värden. Vattendraget har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Vattendraget är påverkat av urban markanvändning i dess närområde tex från trafik och dagvatten. Man har också pekat ut artificiell mark och urban markanvändning inom torvallabäckens svämplan. Hårdgörande av ytor i närheten av ett vattendrag leder till att det kontinuerliga tillflödet av vatten inom dess avrinningsområde påverkas avseende kvalitet och kvantitet. Torvallabäcken också påverkad av jordbruk och hästhållning i form av tillförsel av näringsämnen. Också negativ påverkan från vandringshinder i form av vägövergångar.
 - b. Odensalabäcken
 - i. Påverkan från dagvatten och avrinning från snötipp
 - ii. Påverkan från urban markanvändning, jordbruk och enskilda avlopp samt hästhållning
5. Sid 47 avsnitt Violettt guldvinge borde kompletteras med påverkan från föreslagen bebyggelse i närheten av e14, norr om Ängsmon.

6. Avsnitt 3.7.7, vi har hört att det finns översvänningsproblematik vid Torvallabäcken på jordbruksmark? Antar att det i så fall beror på att man brukar i svämplansområden. Skulle det lyftas här i så fall?

7. Uppfyllelse av miljökvalitetsmål. Svårt att utläsa om FÖPen summa summarum bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen eller inte.

a. Levande sjöar och vattendrag, kan man verkligen säga att förslaget är positivt bara för att den föreslår att ta bort kulverteringen vid Lillsjön och att det generellt är bra med att ta bort vandringshinder?

b. Frisk luft. Med ett uppfyllt färdmedelsfördelningsmål minskar biltrafiken något inom planområdet vilket är positivt för luftkvaliteten. Men vi kan kanske inte hänvisa till de mål vi har utan att vi uppfyller målen? I så fall skulle vi kunna ange positivt under alla mål eftersom vi har många olika mål inom kommunen som är högt satta.

8. Kap 5 - Kumulativa effekter

a. Kan finnas fler kumulativa effekter:

i. Tycker inte man kan ange att ändrad färdmedelsfördelning är en del av planförslaget? Kanske att förslaget skapar förutsättningar genom planering, ökade cykelvägar etc som styr mot det. Vi anser dock att det är långsökt att skriva att färdmedelsfördelningen är förslaget, särskilt som det står tydligt i MKB att för att den teoretiskt ska nås krävs långtgående åtgärder som ligger utanför FÖP.

ii. Önskar ett större stöd från ÖP till dp kring hur färdmedelsfördelningen ska uppnås samt hur trafikstrategiskt smarta val ska göras i detaljplanen för att uppfylla ÖPs intentioner. Vi vill ju kunna gå tillbaka till ÖP och hitta stöd i principdiskussioner och målkonflikter i den enskilda planen främst gentemot trafikden hjälpen finns inte i detta förslag till FÖP.

iii. En kumulativ effekt kan vara minskning av grönområden och fler människor som ska dela på dem.

iv. En annan, försämring av tillgång på skidspår och påverkan på de som finns, kanske fler som tar bilen till stadion eller inte åker alls?

b. Angående konsekvenser för friluftsliv och rekreation står att det *kan* få negativa konsekvenser. Bättre att vara ärlig och ange att förslaget medför negativa konsekvenser?

9. Växthusgasutsläpp och förändrad markanvändning

a. Saknar beräkning av ändrad kolinlagring till följd av förändrad markanvändning. Det går att uppskatta grovt vilket inte är gjort i MKB. Översiktligt så kommer planen leda till förlust av kolsänkor och de nya byggnationerna kostar mycket koldioxid och detta behöver kompenseras för, för att kunna uppnå klimatneutralt Östersund 2030.

10. Sammanställningen av MKB är att planförslaget ger negativ påverkan på många miljöaspekter (Friluftsliv och rekreation, biologisk mångfald växt och djurliv, mark och vatten, risk och säkerhet), men detta återspeglas knappt i själva planförslaget, dessa risker framgår inte tillräckligt tydligt och är inte heller kompenserade för.

***Kommentar:** Miljökonsekvensbeskrivningen har uppdaterats med tydligare kartor som visar befolkningens tillgång till grönområden inom 300 meter.*

Miljökonsekvensbeskrivningen har uppdaterats med karta som visar landskapsobjekt för odlingslandskap och övriga landskapsobjekt som finns med i Tyréns utredning.

Information om identifierat rikkärr klass 1 i Spikbodarnaområdet har lagts till i miljökonsekvensbeskrivningens beskrivning av rikkärr.

Avsnittet om vatten under mark och vattenanvändningen har kompletterats med mer information om statusklassning och miljökvalitetsnormer och vad som ligger till bakgrund för nuvarande klassningarna. Bedömningarna har också förtydligats.

Under biologisk mångfald samt växt- och djurliv har avsnittet om vattenmiljöer uppdaterats med information från ny biotopkartläggning av Odensalabäcken och Torvallabäcken.

Under kartan förhållande av väsentlig betydelse har ett lager som specifikt redovisar viktiga ytor för violett guldvinge, området i närheten av E14 vid Ångsmon inkluderat. Miljökonsekvensbeskrivningen har också kompletterats med bedömning av risk för negativ påverkan från planförslaget i området.

Befintlig problematik kring översvämning specifikt för jordbruksmark lyfts inte. Däremot är jordbruksmarksområdet i identifierade avrinningsområden där det finns behov av förbättringsåtgärder för att minska risk för översvämning. Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med en karta som visar större områden med risk för översvämning under Risk och säkerhet avsnitt: Översvämningsrisk till följd av extrem nederbörd.

Bedömningen om uppfyllelse av miljökvalitetsmål levande sjöar och vattendrag har uppdaterats utifrån ny information i utredningar som berör vatten.

Texter om kumulativa effekter har uppdaterats.

Avseende påverkan av kolförråd i mark har vi inget verktyg idag för att beräkna detta. Däremot har en karta som visar kolförråd lagts till som stöd i bedömningen om Klimatpåverkan och energianvändning. Bedömningen är att den generella bedömningen räcker.

Planförslaget ger en negativ miljöpåverkan vilken har bedömts genom en avvägning mot andra utbyggnadsalternativ. Det gäller både avvägningen om grundförutsättningen, att bygga inom befintlig struktur. Den avvägningen

gjordes i Östersund 2040, då kommunen tog ställning till fortsatt planering för ny bebyggelse inom området, genom en fördjupning av översiktsplanen. Planhandlingen har kompletterats med ett avsnitt om avvägningar där motiv till avvägningar mellan olika allmänna intressen har förtydligats. Översiktsplanen garanterar varken genomförande av bebyggelse eller andra åtgärder kring omhändertagande av dagvatten eller annat. På specifika platser finns särskilda frågor som är viktiga att beakta av miljöhänsyn, dessa är omhändertagna i markanvändningskartan. Nya kartor som visar frågor som särskilt behöver hanteras vidare ligger också under förhållanden av väsentlig betydelse. Arbetet pågår med att ta fram riktlinje för ekologisk kompensation. Som ett första steg har kommunen inlett inventering av kommunal mark med potentiellt höga naturvärden inkluderat potentiella kalkbarrskogar. Inventeringarna utförs för att få koll på nuläget och eventuell potential att identifiera områden i behov av skydd eller restaurerande åtgärder. I förslaget under beskrivning i karta av markanvändning finns flera förslag på förbättringsåtgärder. Dessa förslag kan förhoppningsvis med stöd av framtida riktlinje för kompensation realiseras i konkreta åtgärder, exempelvis att lyfta upp Odensalabäcken i kulvertering vid Lillsjö centrum. Arbetet med riktlinjen kommer fortsätta under 2026.

Politiska partier

Miljöpartiet, 2024-09-20, id 436664

Yttrande från Miljöpartiet i Östersund avseende FÖP Södra Östersund
Miljöpartiet i Östersunds kommun vill lämna följande synpunkter på förslaget om fördjupad översiktsplan i Södra Östersund.

Miljöpartiet avstyrker förslaget om utökningsområde Norra Verksmon. En industrietablering skulle innebära att stora arealer skog huggs ner, det sammanhållna naturområdet i Spikbodarna fragmenteras och ytor hårdgörs. Godstrafik och ställverk riskerar att generera buller och olägenheter för de som vistas området. Detta anser vi har alltför stor negativ inverkan på friluftslivet, folkhälsan, den biologiska mångfalden och stadsdelens förmåga fånga upp och fördröja vatten vid kraftiga regn. En alternativ placering av utökningsområdet anser därför Miljöpartiet är nödvändigt.

Kommentar: Synpunkten noteras.

Den fördjupade översiktsplanen gör avvägningar mellan allmänna intressen liksom prövning av ett markområdes lämplighet för ett visst ändamål. En ingående faktor i planförslaget är behov av att möjliggöra utveckling av kommunens näringsliv där behov av mark för etablering av elintensiva verksamheter i ett stadsnära läge har identifierats som ett viktigt utvecklingsområde. Områdets beskaffenhet vad gäller ekologiska, rekreativa och kulturella funktioner, liksom markens beskaffenhet och risk för

konsekvenser utanför området, t.ex. genom förändrad avrinning, ligger till grund för dessa avvägningar och föreslagen markanvändning.

Vidare har en lokaliseringsprövning genomförts för var elintensiv verksamhet kan möjliggöras. Såväl lokaliseringsprövningen som de avvägningar och prövningar som har genomförts inom ramen för den fördjupade översiktsplanen landar i föreslagen markanvändning med angiven avgränsning.

I FÖP:en föreslås nya dragningar av motionsspår för att kunna erbjuda gruppen motionärer ett nytt alternativ när de gamla spåren rivs. Men det är viktigt att beakta även andra intressegrupper som vistas området, där syftet kan vara naturupplevelser samt lugn och ro. Denna grupp har allt färre platser i staden att söka sig till och kommer troligen drabbas hårdare av det buller som kan orsakas av både ställverk och den planerade godstrafiken i Spikbodarna-området. Detta ser Miljöpartiet som ytterligare ett skäl till att avstyrka utökningsområdet Norra Verksmon.

Kommentar: *Området är mångsidigt som rekreatjonsområde. En förändring sedan samrådet är att ett område norr om E14 pekas ut som område där nytt naturreservat ska bildas. Områdets avgränsning ska bestämmas i bildandeprocessen. Syftet med naturreservatet är bland annat att långsiktigt säkerställa friluftslivets intressen i området.*

FÖP Södra Östersund baserar sig på tillväxtmålet om 75 000 invånare år 2040. Miljöpartiet ställer sig inte bakom det målet och ser en risk med att så ensidigt låsa sig fast vid detta befolkningsmål. Vi efterlyser scenarios som bygger på olika typer av befolkningsutveckling, både minskande och ökande. Detta särskilt då SCB nu flaggar för ett minskat barnafödande de kommande åren vilket förväntas minska kommunens befolkning under de kommande åren. Även i planeringen av Södra Östersund behöver flexibiliteten finnas både för en ökande och en minskande befolkning.

Kommentar: *Kommunens översiktsplan och den fördjupade översiktsplanen ger en beredskap för hur kommunen kan växa för att uppnå 75 000 invånare. Väsentligt är just att växa genom förtätning och att åstadkomma ett befolkningsunderlag för service, för att bland annat skapa förutsättningar för ett hållbart resande och en hållbar utveckling. Planförslaget är inte beroende av befolkningsmålet och kommer genomföras under en längre tid, genom kommunala och privata initiativ som svara på efterfrågan av bostäder och andra funktioner. Den fördjupade översiktsplanen förtydligas med avseende på de åtgärder som är särskilt viktiga för att uppnå planens syfte, oavsett takt på utbyggnad.*

Miljöpartiet anser att trafikplaneringen i FÖP med utvecklade gång- och cykelbanor, samt busskörfält och bevarade bussgator, är god med tanke på trafikmängderna i området och i övriga staden. Detta är också viktiga prioriteringar för att flytta transporter från bil till aktiva transporter och därmed nå målen om färdmedelsfördelning.

I Södra Östersund finns ett antal äldre spontanidrottsytor insprängda i bostadsområdena, såsom fotbollsplaner och isytor. Dessa sköts inte av kommunen men har stor betydelse för barns tillgång till spontanidrott och sociala mötesplatser. Miljöpartiet vill betona vikten av att planera in lokaler för kultur- och fritidsverksamhet samt föreningsliv och för lek och rörelse i området Södra Östersund.

Kommentar: *Synpunkter noteras.*

Vi ser positivt på att bebyggelsen ska vara blandad och att ny bebyggelse i första hand inryms i befintliga bostadsområden. Blandad bebyggelse bidrar till att socioekonomiska klyftor minskar, samtidigt som stadsbilden blir mer dynamisk. I FÖP:en beskrivs svårigheterna med att få en överblick över Södra Östersund och att planeringen av bebyggelsen bör syfta till att göra det lättare att orientera sig. Miljöpartiet befarar att detta kan ske på bekostnad av en organisk bebyggelse som kan upplevas som ”mysigare” och som bättre kan bidra till människors ökade välmående.

Kommentar: *Planhandlingen förtydligas vad gäller ställningstaganden om kvarterstruktur och bebyggelseutformning.*

Klimatanpassning och särskilt avrinning och fördröjning av vatten vid kraftiga regn behöver särskilt beaktas när bebyggelsen förtätas. Hårdgjorda ytor bör undvikas i möjligaste mån till fördel för grönområden, ängsmark och våtmark. I planförslaget nämns att dagvattenhanteringen ska utredas vidare, men detta bör ske så tidigt som möjligt i planeringsprocessen anser Miljöpartiet.

Kommentar: *En dagvattenutredning har tagits fram för området och ställningstaganden med avseende på dagvatten har utvecklats i planhandlingen.*

Miljöpartiet anser att jordbruksmarken i Södra Östersund är del av det värdefulla kulturlandskapet kring Storsjön och därför särskilt viktig att bevara. Jordbruksmarken är också värdefull utifrån perspektiven om en ökad självförsörjning av mat och att bevarandet biologisk mångfald. Under ett av informationsmötena framkom att en cykelväg planerats rakt över en beteshage och det strider mot principen om att inte bygga värdefull jordbruksmark. Miljöpartiet anser att den aktuella cykelvägen ska dras om.

Kommentar: *Gång- och cykelväg över jordbrukslandskapet i Torvalla by har tagits bort ur förslaget.*

Minnesgårdets strövområde med läge längs med Storsjön och med en unik naturtyp ska ges särskild bevarandestatus i översiktsplanen.

Kommentar: *Minnesgårdets strövområde ska enligt förslaget bevaras, men föreslås inte för särskilt skydd.*

Slutligen vill Miljöpartiet betona att tillgång på verksamhetsmark är viktigt, men placeringen av den bör övervägas noga. I Boverkets direktiv för grönstruktur lyfts vikten av tillgång till grönområden i direkt anslutning till bostäder med avseende

på hälsa och välmående. Därför kan ett verksamhetsområde som placeras nära bostäder minska både attraktiviteten och hälsan i området. Det kan också innebära att möjligheterna för en framtida expansion av bostadsområdet begränsas. Istället bör verksamhetsområden placeras i lägen där de varken stör de boendes tillgång på grönstruktur eller siktlinjer mot vatten och fjäll som är utmärkande för den här staden.

***Kommentar:** Se svar ovan om avvägningar till grund för planförslaget. Enligt genomförda tillgångsanalyser är tillgången till bostadsnära grönområden fortsatt god inom planområdet.*

Vänsterpartiet, 2024-09-24, id 437004

Vänsterpartiet har tagit del av den fördjupade översiktsplanen för södra Östersund. Vi ställer oss positiva till många av planerna på förtätning och det är positivt att staden växer söderut. Vi ser däremot problem med den exploatering som föreslås i Verksmon och Spikbodarna.

Trafik

Trafikutredningen bedömer att ökad trängsel kan bidra till att minska andelen resor som görs med bil i Östersunds tätort med cirka 2 %. Incitamenten att utföra kortare resor med andra färdmedel än bil ökar med ökande trängsel på bilvägarna.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att incitamenten är av positiv karaktär, det vill säga att medborgare väljer cykeln för att det är smidigt och enkelt snarare än för att det är krångligt att ta bil. Det är angeläget att resande med andra färdmedel än bil, i synnerhet cykel och kollektivtrafik, kan öka snabbt för att nå den önskade färdmedelsfördelningen i tid. Det som i planförslaget beskrivs som ineffektiva, obebyggda ytor mellan motortrafik och bostadsbebyggelse eller gång- och cykelvägar tillför också betydande nyttor. Ökade störningar från trafikbuller och ökade trafiksäkerhetsrisker är nackdelar som kan förväntas uppstå om man bygger bostäder på hittills obebyggda ytor i direkt anslutning till bilvägar. Vid varje minskning av de beskrivna buffertyorna behöver för- och nackdelar noggast vägas mot varandra.

***Kommentar:** Planförslaget föreslår ett utbyggt gång- och cykelnät samt förslag för att bibehålla eller förbättra konkurrensstark kollektivtrafik. Dessa ger förutsättningar för ett hållbart resande i stadsdelen, och bedöms utgöra positiva incitament. Mellan Odensala och Torvalla möjliggörs fortsatt prövning av en ny vägkoppling för biltrafik, som dock inte ska komma i konflikt med kollektivtrafiken mellan områdena.*

Buller har bedömts översiktligt i planarbetet och får studeras närmre, utifrån gällande riktlinjer, i den efterföljande planeringen. Negativa konsekvenser med avseende på buller bedöms främst föreligga för den bebyggelse som adderas intill vägar och för den tillkommande bebyggelse finns förutsättning att utforma hus och bostäder för att klara riktvärden. Med uppnådd färdmedelsfördelning blir också störningar i form av trafikbuller lägre.

På ”kartbild som sammanfattar utvecklingsinriktningen för kommunikationer” finns förslag på en cykellänk som löper parallellt med Opevägen men lite längre norrut. Den föreslagna länken korsar stadsnära jordbruksmark, som utgör del av ett sammanhängande område med höga natur- och kulturmiljövärden. Det vore oklokt att bygga på åkermarken eftersom självförsörjningsgraden för länet och Sverige måste öka. Vänsterpartiet avstyrker en ny förbindelse mellan väg 87 och Verksmon. En sådan väglänk skulle försämra områdets värde för friluftslivet. En alternativ vägkoppling för tung trafik till Verksmon bör i stället planeras via Hägnvägen–Skotarvägen–Basvägen–Jordbruksvägen–Ägovägen mot Opevägen.

***Kommentar:** Gång- och cykelväg över jordbrukslandskapet i Torvalla by har tagits bort ur förslaget.*

En eventuell vägkoppling mellan Verksmon och väg 87 ska utformas som en sekundär anslutning, och så att konflikt med rekreativa funktioner minimeras.

Det är positivt att den fördjupade översiktsplanen lyfter bussfiler och bussgator som en del av utvecklingsplanerna. Om framtidens trafikplanering gör att bussresan inte tar längre tid än bilresan skulle det underlätta valet av färdmedel.

***Kommentar:** Synpunkt noteras.*

Verksmon & Spikbodarna

De planer som rör exploatering av grönområdet i anslutning till Spikbodarna och Verksmon är inte till fördel för kommunen. Enorma ingrepp och irreversibla åtgärder kommer krävas för att genomföra planerna på serverhall och växthus. Det kommer inte bara försvåra för skidåkning på vintern utan också försvåra annan rekreations- eller friluftaktivitet som cykling eller hundpromenader. Närheten till natur och frisk luft är en av Östersunds största styrkor. Att exploatera stora delar av de mest stadsnära grönområdena för att få fler människor att flytta hit kan därför bli kontraproduktivt.

I översiktsplanen för 2040 står att kommunen ska ta fram riktlinjer för ekologisk kompensation när grönytor tas i anspråk för bebyggelse. Vänsterpartiet anser att kompensation för så stora ytor är omöjlig. Utöver föreslagen industriverksamhet förväntas dessutom Försvarmakten ta stora naturområden i anspråk i närheten, som ytterligare försämrar utsikterna att kompensera för borttagna stadsnära grönytor. Vänsterpartiet anser att exploateringen i de norra områdena vid Verksmon och Spikbodarna inte bör genomföras. Därför bör den fördjupade översiktsplanen, i enlighet med översiktsplanen för 2040, peka ut området nordväst om ”Skogvaktaren/Massaveden” som skyddsvärt natur- och friluftsområde.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen gör avvägningar mellan allmänna intressen liksom prövning av ett markområdes lämplighet för ett visst ändamål. En ingående faktor i planförslaget är behov av att möjliggöra utveckling av kommunens näringsliv där behov av mark för etablering av elitensiva verksamheter i ett stadsnära läge har identifierats som ett viktigt utvecklingsområde. Områdets beskaffenhet vad gäller ekologiska, rekreativa och kulturella funktioner, liksom markens beskaffenhet och risk för*

konsekvenser utanför området, t.ex. genom förändrad avrinning, ligger till grund för dessa avvägningar och föreslagen markanvändning.

Vidare har en lokaliseringsprövning genomförts för var elintensiv verksamhet kan möjliggöras. Såväl lokaliseringsprövningen som de avvägningar och prövningar som har genomförts inom ramen för den fördjupade översiktsplanen landar i föreslagen markanvändning med angiven avgränsning.

Sedan samrådet är ytan som föreslås för verksamheter minskad. Den nya utbredningen har gjorts för att förbättra förutsättningar för friluftslivet i området. Ett nytt naturreservat föreslås i området. Utbredning ska utredas i kommande process för bildande av reservat, men begränsas till den kommunala marken.

Prioritering i genomförande

Eftersom den fördjupade översiktsplanen sträcker sig till 2050 bör det finnas i åtanke vilken expansionstakt som ska hållas. Realiseringen av planerna får inte ske i en för snabb takt eftersom kommunen redan har stora investeringar framför sig. Utbyggnad av kollektivtrafiken samt gång- och cykelbanor behöver prioriteras eftersom dessa bidrar till att nå målet om färdmedelsfördelning. En mer lättillgänglig och snabbare kollektivtrafik tillsammans med goda förutsättningar för gång- och cykeltrafik gör nytta oavsett hur mycket av planen i övrigt som realiserar.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen sträcker sig till 2050 då den förmodas ha en lång genomförandetid. Inför granskningen läggs ett avsnitt om prioriterade åtgärder till i planhandlingens genomförandedel.*

Övrigt

Odensalakärret är ett naturreservat och Natura 2000-område. Reservatet slits på grund av att det är inklämt mellan bostadsbebyggelse. En åtgärdsplan för att minska slitaget och skydda området borde därför vara på sin plats. De fortsatta utredningarna om förlorade natur- och friluftsvärden bör göras samordnade med strategi för friluftsliv som just nu håller på att tas fram. Områden bör lyftas fram som passar för stadsnära odling, exempelvis i form av kommunala odlingslotter, områdesgemensamma odlingslådor eller tillsammansodling. Söderläge, vindskyddat nära bebyggelse och tillgång till kranvatten är betydelsefulla faktorer för lokal småskalig livsmedelsproduktion i Norrlands inland.

***Kommentar:** Odensalakärret förvaltas av länsstyrelsen och styr över åtgärdsplan för naturreservatet.*

Kommunen arbetar med att ta fram en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för grönstruktur. Denna kommer hantera grönstrukturen utifrån dess ekologiska och rekreativa funktioner, inklusive friluftsliv. Samtidigt arbetar kommunen med att ta fram en riktlinje för kompensation. Dessa arbetens samordnas.

Tillkommande parker kan passa för småskalig odling. Den fördjupade översiktsplanen styr dock inte lokalisering av sådana funktioner.

Det är bra att planen lyfter vikten av att utveckla Torvalla centrum. Områdets karaktär av centrum är alltför svag. Med utökad service, fler bostäder, möteslokaler och kommersiella aktörer blir centrum en naturlig mötesplats och en attraktiv knypunkt.

Liberalerna, 2024-09-29, 437803

Yttrande från Liberalerna angående fördjupad översiktsplan södra Östersund.

Även om Liberalerna är positiva till stora delar av den fördjupade översiktsplanen vill Liberalerna i detta remissyttrande peka på ett antal punkter där vi har helt avvikande uppfattning.

1. Liberalerna anser att den fördjupade översiktsplanen skall delas in i två delar. En del som avser området öster om E14 och en del som avser övriga delar.
2. Liberalerna säger bestämt nej till att stora delar som idag är naturmark och viktig för det stadsnära friluftslivet görs om till industrimark.
3. Liberalerna anser att de siffersatta befolkningsökningssambanderna är negativa för planeringsarbete. Det vore bättre att utgå från faktiska prognoser än siffror tagna ur luften.
4. Liberalerna är positiva till planerna på fler bostäder, samtidigt menar liberalerna att detta bör ske med stor försiktighet. Särskilt gäller det området vid nuvarande Lillsjö centrum.
5. Liberalerna ställer sig positiva till förbättringar för cykel- och gång. Samtidigt ställer sig liberalerna skeptiska till ambitionerna som syftar till att försämra framkomligheten för motortrafik då försämringarna riskerar att påverka miljö och klimat negativt. Liberalerna är positiva till goda trafikflöden och anser att detta bör vara ambitionen istället för målet att skapa köer.
6. Liberalerna är redan sedan tidigare kritiska till etableringarna vid fd betongtrafiken eftersom det kommer skapa stora flaskhalsar i trafiken och försämra trafiksituationen i Lillänge.
7. Liberalerna anser att fördjupade utredningar bör genomföras för att se hur öppning av trafik vid bussgator i området kan förbättra trafikflödet.

Kommentar: *Bedömningen är att hela planområdet hanteras bäst i en och samma fördjupad översiktsplan.*

Den fördjupade översiktsplanen gör avvägningar mellan allmänna intressen liksom prövning av ett markområdes lämplighet för ett visst ändamål. En ingående faktor i planförslaget är behov av att möjliggöra utveckling av kommunens näringsliv där behov av mark för etablering av elitensiva verksamheter i ett stadsnära läge har identifierats som ett viktigt utvecklingsområde. Områdets beskaffenhet vad gäller ekologiska, rekreativa

och kulturella funktioner, liksom markens beskaffenhet och risk för konsekvenser utanför området, t.ex. genom förändrad avrinning, ligger till grund för dessa avvägningar och föreslagen markanvändning kring Verksmon.

Vidare har en lokaliseringsprövning genomförts för var elintensiv verksamhet kan möjliggöras. Såväl lokaliseringsprövningen som de avvägningar och prövningar som har genomförts inom ramen för den fördjupade översiktsplanen landar i föreslagen markanvändning med angiven avgränsning.

Kommunens översiktsplan och den fördjupade översiktsplanen ger en beredskap för hur kommunen kan växa för att uppnå 75 000 invånare. Planförslaget är inte beroende av befolkningsmålet och kommer genomföras under en längre tid, genom kommunala och privata initiativ som svarar på efterfrågan av bostäder och andra funktioner. Den fördjupade översiktsplanen förtydligas med avseende på de åtgärder som är särskilt viktiga för att uppnå planens syfte, oavsett takt på utbyggnad.

Planförslaget utgår från kommunens antagna färdmedelsfördelningsmål. En planering som fokuserar på att möjliggöra goda trafikflöden riskerar öka bilars konkurrenskraft, vilket redan är hög. Detta riskerar försvåra kommunens målsättningar att minska andelen resor med bil. Motortrafik har varit i fokus i tidigare planering. Att lyfta gång-, cykel och kollektivtrafik innebär att trafikslagen får mer jämlika förutsättningar i staden. Den sammantaget bästa effekten på miljö och klimat fås genom en ökad andel kollektivtrafik och aktiva färdmedel. Mellan Odensala och Torvalla möjliggörs dock fortsatt prövning av en ny vägkoppling för biltrafik. Behov av en sådan koppling ska bedömas utifrån utvecklingen i området, och huruvida det finns behov att skapa en större strukturell närhet mellan områdena, t.ex. med anledning av utveckling av Torvalla centrum som målpunkt för vardagsnära service.

Etableringar utanför planområdet rör inte den fördjupade översiktsplanen över. Synpunkten om etableringen intill Odensala trafikplats noteras.

Utredning av effekterna av att öppna upp bussgator har genomförts. Likaså har utretts hur kollektivtrafiken påverkas av en sådan förändring. Detta har likaså utretts, med resultatet att bussarnas körtider försämras.

Områdets bussgator är en inbyggd fördel för kollektivtrafiken och en förutsättning som förbättrar möjligheterna att uppnå kommunens mål om en annan färdmedelsfördelning. Detta stöds av flertalet utredningar gjorda som underlag för kommunens mobilitetsplan. Handlingen utökas med en tydligare beskrivning av motiven till att fortsatt reservera bussgatorna för kollektivtrafik. Ställningstagandet att bussgatorna förblir reserverade för kollektivtrafik kompletteras med en skrivning att frågan ska bevakas över tid för att se om behoven förändras t.ex. med anledning av stor befolkningsstillväxt, och ett nytt ställningstagande kan behöva göras. En

eventuell förändring behöver konsekvensbedömmas utifrån kommunens målsättningar.

Sverigedemokraterna, 2024-09-30, id 437009

Födelsetalen i Sverige är de lägsta sedan man började föra statistik för hundratals år sedan och det är inte troligt att den trenden vänder inom överskådlig framtid.

Östersunds kommun har ett högt uppsatt mål att i närtid öka invånarantalet till 75 000 personer. Devisen att den stad som inte växer den krymper, äger säkert sin riktighet. Detta leder till att Sveriges städer och kommuner måste konkurrera med varandra om vilken plats som är mest attraktiv att flytta till. Östersund har även högt satta miljö- och klimatmål som anpassats till tidsandan samt rådande narrativ. Men vi tror inte att det hjälper till för att göra Östersund mer attraktiv utan snarare motsatsen. Människor kan uttala sig om att de värnar om klimat och miljö, men när de får välja så vill de ha smidiga trafiklösningar som inte tär för hårt på hushållskassan. De vill inte sitta i bilköer till sina arbeten eller affärer. De vill kunna hitta billig parkering på bekvämt avstånd. De vill kunna packa bilen och köra till fritidshus eller rekreationsområden, utan att behöva stressa för att matarvägarna korkat igen av trafikanter.

Länge har Östersund marknadsfört sig som en fantastisk friluftskommun med fina stadsnära grönområden och ren luft. Det lockar säkert de som bott med betong och asfalt så långt ögat når. Men på senare tid har superlativen blandats med och ibland överskuggats av negativa påståenden. Luften i centrum har pekats ut som mättad av skadliga partiklar och lösningen verkar alltid gå ut på att minska friheten för bilisterna. När de styrande partierna ville ta bort parkeringar i centrum, mötte det stort motstånd från både privatpersoner och affärsidkare. Ta detta motstånd på allvar och läs mellan raderna. När man dryftar tankar på att göra Rådhusgatan enfilig så knottrar sig huden på de flesta. Alla åtgärder av detta slag gör Östersund mindre attraktivt att flytta till och mindre välkomnade för turister. Till detta hör också kommunikationerna med vår omvärld. År efter år har svenskarna uppfostrats till att känna klimatskam och det har genomsyrat allt i människors liv. Det har präglat policys och styrdokument av alla slag och varit så effektivt att exempelvis flygtrafiken från Åre Östersund flygplats är skrämmande låg. Man har alltså fått precis vad man propagerat för. Våra kommunikationsmöjligheter med Stockholm och andra städer är hotade. Hur detta påverkar utsikterna att växa som kommun bör stå alldeles klar.

Vad gäller jordbruk, har det så klart en stor betydelse för vår självhushållning. Det ska stärkas och våra jordbrukare ska känna att de är viktiga. Mat tillverkas inte i mataffärerna utan måste komma någonstans ifrån. Med vårt medlemskap i Nato följer en rad baskrav som går ut på att vi måste vara rustade och robusta inför prövande händelser. I nummer fyra av sju baskrav ställer Nato krav på resilienta system för livsmedels- och dricksvattenförsörjning. Svenskt jordbruk är en del av vårt totalförsvaret och numera också en del av Nato. När den fördjupade översiktsplanen ritas ut och visar en förtätning av staden, innebär det också att befintlig jordbruksmark blir inklämd och får nya grannar. Risken finns att det

försvårar för jordbrukarna och närheten till andra boende leder lätt till klagomål som pekar ut jordbruken som problematiska. Man klagat på lukt från gödsel och djur samt har synpunkter på körning med jordbruksredskap. Det är en själviskt och kortsiktigt tankesätt, men det får ofta stort genomslag. Att rita in en tänkt cykelväg rakt genom en kohage, anser vi vara en grogrund för konflikt.

Vad gäller stadsdelscentrum tänker vi att Odensala är ett ställe där man bor. Vägarna är planerade så att man kör dit och tar samma väg därifrån. Det är inte meningsfullt att försöka göra det till en plats med mer utbud än vad som redan finns. Människor utträttar sina inköp och annat på vägen dit eller från. Torvalla centrum är dock en annan sak. Det är en knutpunkt för många människor och bör ha ett god utbud av olika saker. Inte minst bör där finnas en samlingsplats för de äldre. Östersund har en fantastisk närhet till Storsjön men det utnyttjas dåligt. Det bör finnas lättillgängliga stränder, gångstråk och grillplatser som man kan nå till fots, med cykel och med rullstol. Är man ute efter att göra södra Östersund mer attraktivt, måste man tänka i dessa banor. Tänk bara på gamla stråket som har asfaltväg med brant lutande strand av sprängsten längs hela sin sträckning. Det är outnyttjad potential. Sedan kommer sträckan vidare mot kolonilotterna och inte heller där kan man känna att det upplevs fint eller tillgängligt.

Sverigedemokraterna i Östersund vill:

- att man tänker om vad gäller vägnätet och anpassar det för att klara av en ökad trafik. Redan idag är trafiksituationen i Östersund alltför ansträngd.
- att man tar hänsyn till befintliga jordbruksmarker och prioriterar sådan verksamhet då man förtätar aktuellt område. Gång- och cykelvägar bör planeras så att de inte försvårar för jordbruk.
- Tillgängliggör naturstränder med jämna mellanrum från båtpiren i centrum och vidare ända ut till änden på det område som utgör mark för denna fördjupade översiktsplan.
- Skapa en in- och utfart till Odensskog i södra änden så att man kan köra in och ut även i riktning mot Torvalla. Det skulle minska köer och stress samt göra området attraktivt för både besökare, företagare och de som arbetar i området. Det behövs verkligen för att detta växande handelscentrum ska vara säkert och välkomnade. Det skulle också avlasta matarvägarna som leder ner till Odenhallen. Det är ett absolut måste i dagsläget och behovet blir än mer skriande om man ska förtäta med ytterligare 4000 bostäder.

Kommentar: Förslagen i den fördjupade översiktsplanen syftar till att uppnå kommunens antagna mål och följa styrdokument, bland annat mål om färdmedelsfördelning. Genomförda utredningar påtalar att mer åtgärder som förbättrar bilens framkomlighet framför andra färdmedel riskerar att försvåra målluppfyllelse betydligt. Motortrafik har varit i fokus i tidigare planering. Att lyfta gång-, cykel och kollektivtrafik innebär att trafikslagen får mer jämlika förutsättningar i staden.

Gång- och cykelväg över jordbrukslandskapet i Torvalla by har tagits bort ur förslaget.

Den fördjupade översiktsplanen pekar ut Minnesgårde som ett viktigt rekreationsstråk och besöksmål. Strandzonen genom området är till stora delar tillgänglig. De kvarvarande allmänt tillgängliga ytor som finns i de bebyggda delarna av strandzonen har planlagts som grönområden i syfte att de fortsatt ska vara allmänt tillgängliga.

Kommunens översiktsplan anger att kommunens ska eftersträva livskraftiga stadsdelscentrum. För att vardagslivet ska fungera så smidigt som möjligt är det viktigt att det finns service och handel i stadsdelarna. Detta är ett sätt att skapa närhet och möjliggöra för korta resor med hållbara färdmedel, liksom att eftersträva en jämlik tillgång till service.

Socialdemokraterna, 2024-09-30, id 437973

Förslaget är ett väl genomarbetat dokument som ger bra grund för utveckling av området för bebyggelse, näringsliv, natur och friluftsliv samt kommunikationer.

Våra synpunkter gäller FÖP ”Texten ”De bussgator som går genom områdena Odensala och Torvalla kan också behöva ses över, då de är en del av det trafiksepareringssystem som bidrar till otryggheten i området.” tas bort från översiktsplanen.” Vår uppfattning är att denna skrivning skall vara kvar. Det är positivt för en sammanhängande stad att öppna upp för bil- och busstrafik samt bebyggelse längs nuvarande bussgata, att socialt bygga samman Odensala/Torvalla områdena är viktigt. Det är också viktigt att skapa fler in- och utgångar ur Odensala, delvis ur brottsförebyggande perspektiv men också för ökad tillgänglighet. Alternativet ger också kortare resvägar vilket är positivt ur miljösynpunkt.

***Kommentar:** Områdets bussgator är en inbyggd fördel för kollektivtrafiken och en förutsättning som förbättrar möjligheterna att uppnå kommunens mål om en annan färdmedelsfördelning. Detta stöds av flertalet utredningar gjorda som underlag för kommunens mobilitetsplan. Handlingen utökas med en tydligare beskrivning av motiven till att fortsatt reservera bussgatorna för kollektivtrafik. Ställningstagandet att bussgatorna förblir reserverade för kollektivtrafik kompletteras med en skrivning att frågan ska bevakas över tid för att se om behoven förändras t.ex. med anledning av stor befolkningstillväxt, och ett nytt ställningstagande kan behöva göras. En eventuell förändring behöver konsekvensbedömas utifrån kommunens målsättningar.*

Utifrån räddningstjänstens perspektiv finns fördelar med dagens bussgator, då de är farbara för deras fordon men inte utsatta för trängsel.

Förbättrade förutsättningar för biltrafiken riskerar öka dess konkurrenskraft till nackdel för kollektivtrafik. Eventuella miljövinster med anledning av kortare resväg bedöms inte kunna kompensera för ökat bilresande i staden.

Planförslaget möjliggör dock en vägförbindelse för biltrafik mellan östra Odensala och Torvalla. Behov av denna vägförbindelse ska utredas närmre i kommande planeringsskeden och prövas utifrån utvecklingen i området.

5.3.4. Motortrafik

Den fördjupande översiktsplanen bygger på en målbild att nyttja befintlig infrastruktur i så stor utsträckning som möjligt samt att öka incitamenten att utföra en större andel resor med andra trafikslag än bil. Med detta som utgångspunkt föreslår den fördjupade översiktsplanen inga större utbyggnader eller förändringar i vägnätet för motortrafik. De förändringar som föreslås handlar i huvudsak om att förändra gator och vägar som idag är vriga åt motortrafik till att i större utsträckning tillgodose oskyddade trafikanter och kollektivtrafikresenärers behov. Vi vill uttrycka vår oro över att den fördjupade översiktsplanen inte inkluderar en tillräcklig analys av behovet av utbyggnader eller förändringar i vägnätet för motortrafik. Med den planerade bebyggelsen och det förväntade ökade invånarantalet, som beräknas uppgå till flera tusen, kommer resandet med motorfordon att påverkas betydligt. Även om incitamenten för kollektivtrafik är lovvärda, är det av stor vikt att även motortrafikens behov beaktas och planeras för. Vi ser därför ett behov av en mer grundlig utredning av dessa aspekter för att säkerställa en fungerande trafiklösning för alla invånare i området.

***Kommentar:** Den trafikutredning som är genomförd har prövat konsekvens av planförslaget med avseende på belastning på befintligt trafknät. Slutsatserna är att dagens trafknät klarar den belastningen. Utredningen visar vidare att skulle kommunens färdmedelsfördelningsmål klaras sker en minskning av trafiken på flera vägar. Bedömningen är att utredningen uppfyller de krav som kan ställas på en fördjupad översiktsplan av det här slaget. Sedan utredningen gjorde har dock den fördjupade översiktsplanen kompletterats med en möjlig vägförbindelse mellan östra Odensala och Torvalla. Denna vägkoppling ingår inte som förutsättning i trafikutredningen.*

Motortrafik har varit i fokus i tidigare planering. Att lyfta gång-, cykel och kollektivtrafik innebär att trafikslagen får mer jämlika förutsättningar i staden.

FÖP "I samband med att Lillsjö centrum byggs om ska en ny utformning av området inkludera en blottläggning av Odensalabäcken som idag är kulverterad. Odensalabäcken är en naturlig ingång till Lillsjöns naturreservat och möjligheten att skapa ett tydligt entréområde till naturreservatet vid Lillsjö centrum ska utredas."

Bra förslag, vi vill tillgängliggöra Lillsjön för fler Östersundare. Lillsjön är en unik resurs med ett större sammanhängande skogsområde och två naturreservat. Det är viktigt att det är ett tillgängligt område, det finns potential i förbättring av badplats och att erbjuda naturnära upplevelser av typ det nya fågeltornet och andra anläggningar.

Kommentar: Synpunkt noteras. Lillsjöns naturreservat har egna föreskrifter som reglerar vilka anläggningar som är lämpliga utifrån reservatets syfte som är naturvärden och rekreation.

FÖP ”Utbyggnadsområdena ligger så till att ny bebyggelse har förutsättningar att knyta samman stadsstrukturen på ett bra sätt. Syftet är att södra Östersund ska kunna växa på ett sätt som binder samman staden tydligare.”

FÖP ”Täthet i bebyggelsen uppnås dels genom flerbostadshus med en höjd som ska ta utgångspunkt från annan bebyggelse på platsen men kan medges vara något högre...”

Vi tycker blandad bebyggelse är bra men för att nå Östersunds behov av nya bostäder behöver vi bygga högre och tycker det skall framgå tydligare i FÖP än ovan. Högre byggnation ger både ekonomiska och miljömässiga fördelar. Vi behöver uppmuntra nya sorters gemenskapsboende med tillgång till gemensamma utrymmen men även med en hög grad av integritet.

Kommentar: Planhandlingen kompletteras med förtydligande ställningstaganden kring gestaltning och arkitektur, däribland byggnaders höjder.

FÖP ”Planförslaget ger fortsatt god tillgång till gröna miljöer med olika kvaliteter vilket är viktigt för fysisk aktivitet, återhämtning, lugn och ro samt, mötesplatser och för social samvaro.”

FÖP ”Del av Storsjön ingår också i planområdet. Större delen av strandområdet längs Storsjön är bebyggt. Då Storsjön är reglerad är strandlinjen i huvudsak utan vegetation.”

Vi håller med om detta men Storsjön är en outnyttjad resurs i området. Det borde kunna iordningsställas tillgängliga badplatser, grillplatser och rekreationsytor längs stränderna i området. Eventuellt går det återställa och förlänga promenadsstigen och göra en ”Grön korridor” från de olika områdena ner till Storsjön.

Kommentar: Synpunkten noteras. Sammantaget är bedömningen att det behövs ökade resurser för parkförvaltning i området för att kunna utveckla områdets rekreativvärden vilket är förtydligt i genomförandebeskrivningen.

FÖP ”Industri- och verksamhetsområdet Verksmon har ett strategiskt läge för att ha en mycket god elförsörjning. Elförsörjningen till Östersund planeras att förstärkas och den kraftledning som berörs passerar genom planområdets norra delar.

FÖP ”För att kunna ge utrymme för de verksamheter som inte kan ligga nära bostäder krävs att mark för sådana etableringar säkras bortom stadens bostadsområden. Att näringslivet i området kan växa är en viktig del i att kommunen växer. För att möjliggöra detta behöver obebyggd mark tas i anspråk för att utvecklas som mark för verksamheter och industri.”

Vi tycker att skrivningarna om Verksmon i FÖP är bra både när det gäller markanvändning och trafik.

Moderaterna, 2024-09-30, 437928

Södra Östersund är en naturlig expansionsdel av Östersunds utveckling som stad. I öster kommer det finnas barriärer i form av regemente och industrier, i norr finns Krokoms kommun och i väster ligger Storsjön, en expansion och förtätning åt söder blir därför en naturlig del av Östersunds utveckling.

Med det sagt så finns det även en hel del utmaningar för att säkerställa att Södra Östersund blir en hållbar expansion. Med en plan på 4000 nya bostäder så kan vi tala om ett snitt på en utökad befolkning i området med ca 13 000 boende minst. En viktig sådan utmaning är att underlätta för fungerande trafikflöden, i ett område som redan idag präglas av tät trafik under rusningstiden. Från Moderaternas sida ser vi ett öppnande av bussgatorna från Odenskog till Lillsjön, respektive Odensala till Torvalla, för vanlig biltrafik som en viktig del för att tillskapa bra trafikflöden och dessutom skapa tryggare stadsmiljöer, gärna med parallell gång-och cykelväg. För bättre optimering av markområdet så ser vi även att parkeringshus skulle kunna fylla ett bra syfte.

***Kommentar:** Områdets bussgator är en inbyggd fördel för kollektivtrafiken och en förutsättning som förbättrar möjligheterna att uppnå kommunens mål om en annan färdmedelsfördelning. Förbättrade förutsättningar för biltrafiken riskerar öka dess konkurrenskraft till nackdel för kollektivtrafik. Eventuella miljövinster med anledning av kortare resväg bedöms inte kunna kompensera för ökat bilresande i staden. Detta stöds av flertalet utredningar gjorda som underlag för kommunens mobilitetsplan.*

Den trafikutredning som är genomförd har prövat konsekvens av planförslaget med avseende på belastning på befintligt trafiknät. Slutsatserna är att dagens trafiknät klarar den belastningen. Utredningen visar vidare att skulle kommunens färdmedelsfördelningsmål klaras sker en minskning av trafiken på flera vägar.

Planförslaget möjliggör dock en vägförbindelse för biltrafik mellan östra Odensala och Torvalla. Behov av denna vägförbindelse ska utredas närmre i kommande planeringsskeden och prövas utifrån utvecklingen i området.

Handlingen utökas med en tydligare beskrivning av motiven till att fortsatt reservera bussgatorna för kollektivtrafik. Ställningstagandet att bussgatorna förblir reserverade för kollektivtrafik kompletteras med en skrivning att frågan ska bevakas över tid för att se om behoven förändras till exempel med anledning av stor befolkningstillväxt, och ett nytt ställningstagande kan behöva göras. En eventuell förändring behöver konsekvensbedömmas utifrån kommunens målsättningar.

Enligt praxis skattas antal boende i ett område med 2,1 boende per bostad. Bedömningen är därför att området kan få cirka 8400 nya invånare med en utbyggnad på cirka 4000 bostäder. Dock styrs inte exploateringsgraden i området och antalet bostäder kan bli både lägre och högre.

Vad som även är viktigt är arbetet med att utjämna socioekonomiska effekter, Färbodleden går som ett ”Järvafält” och klyver idag områdena Odensala och Torvalla i två skarpa socioekonomiska zoner, vilket bland annat syns på skolornas socioekonomiska index. Rätt bebyggt kan en bostadsutbyggnad i området råda bot på detta.

***Kommentar:** Planförslaget syftar till att länka samman stadsdelarna med bebyggelse och stadsnät. Detta föreslås ske genom ett tydligare huvudstråk genom området, som ges en utformning som en stadsgata med vistelsekvaliteter, samt förses med bebyggelse där sådana förutsättningar finns.*

Vi tror att det är viktigt att värna vissa av områdenas särkaraktär gällande bebyggelse, där ser vi ett tydligare fokus på villor i Odensala medan Torvalla kan ta höjd för fler flerfamiljshus. Vi tror på utvecklingen utav två stadsdelscentrum, området runt Odenhallen och Torvalla centrum. Lillsjöns gamla stadsdelscentrum har mer eller mindre spelat ut den roll det en gång hade i området. Frågan om butikslokaler för handel i Södra Östersund bör även tas med i den tidiga kalkylerna. Det blir viktigt att knyta ihop stadsdelarna så inte de socioekonomiska kontrasterna förstärks.

***Kommentar:** Kommunens översiktsplan anger att blandad bebyggelse ska eftersträvas för att bland annat möjliggöra för människor att bo kvar i sin stadsdel med förändrade livsförutsättningar. Ställningstagandet i översiktsplanen bygger på forskning som visar att en blandad bebyggelse är en viktig förutsättning för att motverka segregation inom bostadsområden (se till exempel skriften *Verktyg för att minska och motverka boendesegregation*, Boverket 2023).*

Synpunkt om stadsdelscentrum noteras. Förutsättningar för handel i området beskrivs i handlingen.

Vi skulle även gärna se ett tidigt förtydligande på vad ”Kollektivtrafikkörfält” från Circel K till Färbodleden egentligen betyder. Är det någonting som sker det på bekostnad av biltrafiken?

***Kommentar:** Utformning och utbredning av ett kollektivtrafikkörfält får utredas vidare i kommande planering. Planen kompletteras med sektion för hur Rådhusgatan och Opevägen kan komma att utformas. Syftet med åtgärden är att förbättra kollektivtrafikens framkomlighet. Det bedöms inte behöva försämra för biltrafikens framkomlighet.*

Värnandet av äganderätten och brukandet av mark är även viktigt att väga in för att värna både företagsamheten och självförsörjningen i de områden som idag har ett aktivt jordbruk. Det behövs även tydliga grönstråk för friluftsliv och rekreation i området då det är en starkt bidragande faktor till att människor bosätter sig i området.

***Kommentar:** En förändring sedan samrådet är att den gång- och cykelväg som har ritats in över jordbrukslandskapet har tagits bort. I planhandlingens*

genomförandedel beskrivs på vilket sätt planförslaget genomförs på privatägd mark.

I planens utvecklingsinriktning pekas viktiga gröna stråk och samband ut. Dessa har bland annat rekreativ funktion.

Privatpersoner

Friluftsliv

(S13, S22, S24, S55, S67, S68, S79, S82)

- **Kommunen har inte beaktat hur den fördjupade översiktsplanen och Försvarets etablering i Torråsen påverkar friluftslivet, särskilt skidspåren. Dessa planer hotar friluftslivet och naturen nära staden.**
- **Det finns en oro att Östersunds attraktiva stadsnära friluftsliv byggs bort.**
- **Vikten av tillgång till friluftsliv är extra stor i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar.**
- **Friluftsliv är särskilt viktigt för den stora andelen boende med utomnordisk bakgrund i Torvalla, där friluftsliv kan vara svårtillgängligt.**

***Kommentar:** Kommunen bedömer att tillgången till friluftsliv är fortsatt god även om det blir en negativ påverkan. Bedömningen baseras på generella riktvärden se tex. Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden (Naturvårdsverket 2022. Kommunen har exempelvis analyserat tillgång till grönområden på minst 1 hektar inom gångavstånd. De analyserna visar att den absoluta majoriteten av befintliga och tillkommande bostadsbebyggelse har tillgång till ett grönområde inom 200 meter, en mindre del har något sämre tillgång till grönområden med upp till 300 meters avstånd. Endast en liten del av bostadsbebyggelsen har dålig tillgång, över 300 meter. Detta gäller befintlig bebyggelse där planförslaget inte innebär någon försämring av nuläget.*

Sedan samrådet har området för verksamhetsmark minskats något och kvarvarande område pekas ut för naturreservatsbildning för att stärka skyddet på långsikt.

Kommunen arbetar också vidare med frågan om friluftsliv och rekreation i en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för grönstruktur för att bland annat fastställa en tydligare ambitionsnivå för friluftslivet i förhållande till andra allmänna intressen på längre sikt.

Skogar med existerade stignät för vandring, mountainbike och skidor bör bevaras.

***Kommentar:** Kommunen har en ambition att växa. I översiktsplanen gör kommunen avvägningar mellan olika allmänna intressen. Att bevara skogar*

med friluftslivsvärden är ett allmänt intresse. Att möjliggöra utveckling av näringsliv och bostadsförsörjning är andra allmänna intressen som kommunen behöver tillgodose inom översiktsplaneringen. I den fördjupade översiktsplanen har kommunen gjort en avvägning mellan dessa intressen. Delar av skogsområden med befintliga stignät har bevarats och andra föreslås för bebyggelse.

Planlägg industri och militärförsvar långt utanför stadens närområden där det inte inkräktar med kommuninvånarnas stadsnära rekreationsområden.

***Kommentar:** Flera faktorer påverkar lokalisering av dylika verksamheter. De behöver ligga på ett visst avstånd från bostäder för att inte orsaka störningar. Samtidigt utgör de arbetsplatser och behöver därför ligga i anslutning till staden för att kunna medge kortare arbetsresor och gärna kollektivtrafik. I fallet Verksmons utökning har också logistik-läget samt läget intill elledning med tillräcklig kapacitet betydelse.*

Anslutningsspåret från Torvalla/Odensala till Spikbodarna är viktigt för både människor och miljö och bör inte påverkas.

***Kommentar:** Anslutningsspåren mellan Odensala/Torvalla och Spikbodarna påverkas inte av förslaget.*

Förslag på rekreation i våtmarker saknar motivering och riskerar att skada ekologiska värden.

***Kommentar:** Sveriges miljömål "Myllrande våtmarker" syftar till att bevara våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktioner i landskapet. Målet är att värdefulla våtmarker ska skyddas och restaureras för att de ska kunna fortsätta leverera viktiga ekosystemtjänster som att binda och lagra kol, rena vatten, fungera som översvämningsskydd och möjligheter till friluftsliv. Preciseringsen "Friluftsliv och buller" anger att våtmarkernas värde för friluftsliv ska värnas och påverkan från buller minimeras.*

Miljö kvalitetsmålet inkluderar alltså friluftsliv som en del av målbilden. Detta innebär att friluftsliv inte betraktas som ett inneboende hot mot våtmarker, utan som en samhällsviktig aktivitet som kan förenas med bevarandet av våtmarkernas naturvärden, förutsatt att den sker på ett hållbart och väl avvägt sätt.

Friluftsområden tas bort utan att ersättas.

***Kommentar:** Planförslaget innebär en minskning av område för tätortsnära friluftsliv. Kommunen föreslår stärkt skydd för del av kvarvarande friluftsområde invid Spikbodarna i granskningsförslaget genom reservatsbildning. Frågan om kompensation är något kommunen har uppdrag att arbeta med genom en riktlinje bland annat. Det arbetet pågår men är inte färdigt. Den fördjupade översiktsplanen ger uppslag till olika typer av kompensationsåtgärder inom området. Riktlinjen för kompensation ska också undersöka principer för när det kan vara aktuellt att ersätta med ny mark. Till*

viss del har delar av skidspåren ersatts med nya, det hänger samman med det parallella arbetet med detaljplanen.

Friluftsliv – Norra Verksmon

(S3, S4, S5, S7, S8, S19, S29, S30, S31, S35, S36, S37, S38, S40, S51, S53, S60, S63, S64, S65, S72, S75, S85, S90, S91, S92, S99, S100, S103, S105, S107, S108, S109, S112, S113, S115, S116)

Utbyggnad av Norra Verksmon leder till fragmentering av naturområdet och påverkar friluftslivet i Spikbodarna negativt. En helhetsbedömning över friluftsliv i kommunen behöver göras.

***Kommentar:** Sedan samrådet har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen ger bättre förutsättningar framförallt för området friluftsliv men har också fördelar för de ekologiska värdena i området. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.*

På grund av att områdets ursprungliga utbredning minskas genom planläggning av intilliggande verksamhetsområde föreslås markanvändningen Grönområde utvecklas med fokus på friluftsliv och natur.

Det är viktigt att bevara möjligheten och känslan att kunna röra sig i ett större sammanhängande skogsområde. Genom att tydliggöra stigsystem och utveckla befintliga och nya rastplatser ökas tillgängligheten till området. Spårdragningar anpassas till områdets minskade markyta.

Kulturmiljöer med höga upplevelsevärden, såsom områdena kring Markussonsullen och Ol-Jonsbodarna samt Spikbodarna, föreslås bevaras och utvecklas.

De ekologiska sambanden inom området ska stärkas genom anpassad skötsel och genom att bevara identifierade naturvärdesobjekt. På den kommunägda marken ska friluftslivsvärden och naturvärden vara utgångspunkt för skogens skötsel.

Kommunens målsättning är att friluftslivet i Spikbodarna ska fortsätta vara attraktivt och tillgängligt för Östersunds invånare.

Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

En ny tillfartsväg mellan Verksmon och väg 87 riskerar att påverka och störa natur- och friluftslivsupplevelsen i Spikbodarna. Nya vägar genom Spikbodarnaområdet riskerar att fragmentera området och ha negativ inverkan på friluftslivet och naturupplevelsen.

Kommentar: En alternativ väg för godstrafik, vid händelse av trafikstörningar på E14/E4, mellan väg 87 och Verksmon kan eventuellt lösas med befintliga vägar. Om ny väg behöver skapas kommer den exakta dragningen utredas för att hitta en optimal lokalisering som undviker konflikter i möjligaste mån.

Jämtkraft bygger nytt ställverk i området. Till ställverket behövs en väg för att drifta anläggningen. Vägen kan vara en befintlig eller ny väg. Detta utreds och projekteras i senare skeden. Ställverket kommer även kräva en sekundär väg eller räddningsväg för att säkerställa tillgängligheten till anläggningen.

Hur blir nya spårdragningen i Spikbodarna? Det finns risk att spåren blir osäkra och mindre attraktiva om de korsar vägar eller löper längs med ett industriområde.

Kommentar: Östersunds kommun har anlagt nya skidspår. De nya spåren, utgår från Spikbodarna och är 6,7 respektive 11,7 km i riktning nordöst med ett avstånd från framtida verksamhetsområde. De träcker sig genom både öppna landskap och skogsområden. De nya spåren korsar en mindre grusväg.

Spikbodarna är ett viktigt och uppskattat friluftsområde som är tillgängligt utan bil eller buss, vilket är en viktig kvalitetsaspekt. Utövande av friluftsliv på annan plats än Spikbodarna kommer kräva transport med bil.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanens inriktning är att Spikbodarna även fortsättningsvis ska vara Östersunds stadsnära friluftslivsområde. Tillgängligheten till området med gång och cykel från Odensala och Torvalla kommer även fortsatt vara god.

Det är motsägelsefullt att kommunen satsar på stadsnära friluftsliv samtidigt som förtätning av bebyggelse sker i naturområden.

Kommentar: Översiktsplaneringen ska visa på kommunens viljeinriktning för hur mark, vatten och bebyggelse ska utvecklas eller bevaras. All planering ska sammantaget eftersträva att uppnå de tre hållbarhetsaspekterna, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Översiktsplanen anger att staden ska växa inom dess befintliga struktur genom förtätning. När naturområden tas i anspråk ska detta kompenseras.

Planförslaget bygger på avvägningar mellan olika allmänna intressen. Att möjliggöra bostäder är ett exempel på ett allmänt intresse, tillgång till grönstruktur är ett annat. Den fördjupade översiktsplanen pekar ut mark för båda dessa ändamål, och beskriver viktiga samband och andra funktioner som behöver bevaras, Sedan samrådet är handlingen kompletterad med en beskrivning av sådana avvägningar.

Östersunds kommun arbetar parallellt med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

Verksamhetsetableringarna i Norra Verksmon bör kunna lokaliseras till andra platser.

***Kommentar:** Det har gjorts en lokaliseringsutredning för att utreda möjliga platser för verksamhetsetableringar. Lämpliga lokaliseringsalternativ valdes utifrån följande urvalskriterier:*

- Tillgång till elledning med tillräcklig kapacitet
- Tillgång till spillvärme
- Minst 40 ha funktionell växthusyta och ytterligare mark för verksamhetens övriga behov, exempelvis logistik och dagvattendammar
- Pågående planering

Tre områden bedömdes som värdefulla för fortsatt utvärdering i lokaliseringsutredningen. Dessa var:

- Östra Furulund
- Arberflon
- Norra Verksmon

Vid jämförelse bedömdes Norra Verksmon ha betydligt mer fördelaktiga förutsättningar än Arberflon respektive Östra Furulund. Gällande miljöaspekter är Östra Furulund något mer fördelaktigt än Norra Verksmon.

Sammanfattningsvis bedöms Norra Verksmon ha goda förutsättningar för elitensiv verksamhet. I dagsläget bedömer kommunen att det inte finns andra placeringar som lämpar sig för ändamålet.

Utvecklingsinriktningen redovisar sammanhängande naturområden. I dagsläget upplevs inte dessa områden som sammanhängande.

***Kommentar:** Utvecklingsinriktningen visar den framtida önskade utvecklingen av området. Området har och kommer ha barriärer, men även förbindelser. Viljeinriktningen är att dessa områden ska ingå i ett sammanhängande system. I detta system ingår kulturmiljöer, friluftsliv och karterade ekologiska samband. Allt detta främjas genom att binda samman dessa områden.*

Skogsmarken som föreslås kompensera för ianspråktagen mark i Norra Verksmon upplevs som olämplig.

***Kommentar:** Den mark öster om Verksmon som avses är utpekad för verksamheter och industrier i kommunens översiktsplan men i de utredningar som gjorts inom ramen för den fördjupade översiktsplanen bedöms inte marken lämplig att bebyggas, och pekas därför ut som grönområde. Det aktuella området består av skogsmark och är sankt och har förhållandevis mycket torvmark. Det medför att det har en stor vattenhållande förmåga med*

stor betydelse för de hydrologiska förhållandena nedströms. Hänsyn ska tas till områdets vattenreglerande förmåga.

Funktionen för grönområdet Verksmon är här främst hydrologisk. Den har ingen huvudsaklig funktion för rekreation och friluftsliv, även om området besitter rekreativa värden i sig. Området utgör en potentiell länk för rekreation och friluftsliv mellan bebyggda områden och naturområden i norr.

Området öster om Verksmon kan inte användas för skidspår, promenader, jogging eller cykling på grund av sumpmark.

***Kommentar:** Området öster om Verksmon har markanvändningen Grönområde. Det innebär att det är naturmark i tätortsmiljö och närrekreationsområde med en viss skötsel som har betydelse för ett stort omland och som skiljs ut från övrig bebyggelsemiljö. Användningen anges som Pågående vilket innebär att den redan etablerade användningen ska fortsätta och att inga större förändringar föreslås. Mindre tillägg eller förändringar kan dock fortfarande prövas.*

Funktionen för grönområdet Verksmon är här främst hydrologisk. Den har ingen huvudsaklig funktion för rekreation och friluftsliv, även om området besitter rekreativa värden i sig. Området utgör en potentiell länk för rekreation och friluftsliv mellan bebyggda områden och naturområden i norr.

Det aktuella området består av skogsmark och är sankt och har förhållandevis mycket torvmark. Det medför att det har en stor vattenhållande förmåga med stor betydelse för de hydrologiska förhållandena nedströms. Hänsyn ska tas till områdets vattenreglerande förmåga.

Vilken är kommunens strategi för att främja friluftslivet?

***Kommentar:** Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Detta tematiska tillägg ska hantera grönstruktur ur ekologiskt och socialt perspektiv.*

En industriell etablering i Norra Verksmon är i direkt konflikt med de egna kommunala målen. Förslaget går emot forskning som visar på betydelse av naturvistelse och bostadsnära natur.

***Kommentar:** Målkonflikter har förtydligats i avsnittet "Avvägningar".*

Planområdet har generellt en god tillgång till gröna miljöer, och även med planförslaget är tillgången god. Majoriteten av området har ett grönområde på minst 1 hektar inom 300 m.

Natur och grönområden

(S9, S21, S38, S39, S52, S59, S61, S62, S68, S79, S97, S102, S106, S111)

Avverkning av stora skogsområden går emot Östersunds miljöprofil. Det riskerar att påverka den biologiska mångfalden negativt och minskar

markens förmåga att binda kol och riskerar att skapa nettoutsläpp av växthusgaser.

***Kommentar:** All planering ska sammantaget eftersträva att uppnå de tre hållbarhetsaspekterna, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. En verksamhetsetablering kan vara en del i att uppnå ekonomisk hållbarhet. Avgränsningar och avvägningar mellan målintressen har gjorts. Områden som har inventerats och visat sig ha höga naturvärden har bevarats. Planförslaget medför ändå som helhet en negativ påverkan på biologisk mångfald, vilket beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen.*

Att göra ingrepp i eller i närheten av livsmiljöer för till exempel talltita eller guldvingefjärilen riskerar hota dessa.

***Kommentar:** Naturvärdesinventeringar har gjorts och planförslaget visar hänsyn till livsmiljöer för skyddade arter. I granskningsförslaget har rubriken "Avvägningar" lagts till. Där redovisas avvägningar mellan målintressen.*

Människor och miljön mår bäst av att behålla de få skogs- och grönområden som finns kvar, som exempelvis den lilla skogsdungen mellan Tranbärsvägen och Hälsocentralens parkering.

***Kommentar:** Människans livsstil har de senaste århundradena påverkat miljön och klimatet negativt. När kommunen och staden växer riskerar denna påverkan öka. För att minska detta bör samhällsplaneringen fokusera på att utveckla staden inom dess befintliga gränser och effektivt nyttja mark och infrastruktur. Exempelvis kan redan använda ytor omvandlas för att bättre passa stadens behov. Om skogar och grönområden behöver tas i anspråk, ska detta kompenseras och den negativa påverkan minimeras.*

Skrivning om att "barriärer" kan innehålla värden visar på att förslaget inte bör genomföras i sin nuvarande form.

***Kommentar:** De skogsområden som separerar bostadsområden kan många gånger uppvisa värden för rekreation eller naturvärden. Planförslaget bygger på avvägningar mellan olika allmänna intressen. Förtätning och att bygga inom stadens gränser, delvis inom grönområden, föreslås bland annat för att skapa korta avstånd för stadens befolkning och möjliggöra hållbara resor. Sedan samrådet är handlingen kompletterad med en beskrivning av sådana avvägningar.*

Tillgången till grönområden kommer vara god utifrån vedertagna riktlinjer även efter planförslagets genomförande.

Ökad befolkning ger större tryck på befintliga grönområden.

***Kommentar:** Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv. Tillgången till grönområden kommer vara god utifrån vedertagna riktlinjer även efter*

planförslagets genomförande, men det stämmer att trycket på grönområden kommer öka. Planhandlingen noterar att ökade resurser för drift och skötsel kommer krävas.

Vetenskapligt belagda hälsoeffekter från grönområden och skogar ignoreras av de som står bakom planen.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen bygger på avvägningar mellan allmänna intressen, baserat på planeringsunderlag så som naturvärdesinventeringar, kartläggningar av ekologiska spridningssamband och kartläggningar av var människor rör sig. Ett stycke om dessa avvägningar, vilket belyser ställningstaganden i de frågor som lyfts, har lagts till i planhandlingen.*

Spikbodarna kommer även fortsatt vara Östersunds stadsnära friluftslivsområde. I området anläggs nya skidspår. Tillgängligheten med gång och cykel från Odensala och Torvalla till området kommer även fortsatt vara god.

Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

De bostadsnära skogarna i Östersund nyttjas som parker, men i planen benämns de som grönområde.

***Kommentar:** Benämningarna för de olika användningarna i den fördjupade översiktsplanen grundar sig i administrativa skäl. Boverket har en "ÖP-modell" som är en metod för att skapa översiktsplaner (ÖP). Modellen hjälper till att skapa en enhetlig och effektiv planeringsprocess som underlättar samordning mellan olika aktörer.*

Även kommande drift till följd av översiktsplanens viljeinriktning ligger till grund för benämningarna. Olika markanvändningar är tilldelade olika stora driftmedel.

Förslag på att skapa blomsterparker och pollineringsparker i staden för att främja biologisk mångfald.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen föreslår nya parker inom området. Utformning av dessa bestäms närmre i efterföljande planeringsskeden.*

Det är önskvärt att skogsridån bakom kraftledningsgatan bevaras för att minska synligheten av kraftledningarna och bevara nuvarande utblickar för boende.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen föreslår att bebyggelse kan prövas på platsen. En sådan förändring behöver prövas i en detaljplaneprocess varpå påverkan på närboende kommer vägas in. Den*

fördjupade översiktsplanen har inte den detaljeringsgraden att den styr bevarandet av skogsridån.

Dålig luft i Östersund kommer att förvärras om stadsnära skog tas bort.

***Kommentar:** De problem vi har idag med luftkvalitet inne i stan är kopplade till att luften blir instängd i slutna gaturum. Mer vegetation i trånga gaturum skulle kunna förvärra problematiken genom att luftgenomströmningen minskas. Generellt är dock vegetation och träd bra för luftrening.*

Omnämning Damplan i Odensala som yta för spontanidrott. Rusta upp den angränsande lekparken.

***Kommentar:** I markanvändningskartans ställningstaganden anges att Ytan där Damplan ligger är en yta för spontanidrott. Drift och underhåll är en fråga för den rullande parkförvaltningen.*

Oro över skog som påverkas av mycket vatten.

***Kommentar:** Området har identifierats som ett instängt område för stående vatten. I området finns naturvärden som är beroende av grundvatten. Problem i anslutning till befintlig bebyggelse är identifierad i planens dagvattenutredning.*

Natur och grönområden, påverkan på miljö - Norra Verksmon

(S13, S17, S33, S34, S63, S66, S67, S77, S80, S81, S83, S86, S88, S89, S94, S117)

Spikbodarna borde bli ekopark, enligt tidigare förslag.

***Kommentar:** Förslaget att Spikbodarna skulle bli ekopark fanns med i den tidigare översiktsplanen, men togs bort när översiktsplanens reviderades 2022.*

En ekopark är ett stort skogsområde där skogsbruk och naturvård kombineras. Ekopark är det begrepp som statligt ägda Sveaskog använder, andra skogsbolag använder sig av andra begrepp, som Mångfaldspark eller Kunskapsskog. Det är ett frivilligt initiativ från skogsbolag som äger marken där bolaget själv väjer att avsätta mark för naturvård. Minst 50 % av naturområdet ska ha naturvärden som sitt främsta mål. Eftersom området Spikbodarna har olika fastighetsägare var ekopark inte ett rimligt alternativ att arbeta vidare med, därför togs det bort från översiktsplanen som antogs 2022.

I granskningsversionen av den fördjupade översiktsplanen finns förslag till bildande av ett nytt naturreservat i området. Det ena naturreservatet föreslås inom kommunalt ägd mark i området kring Spikbodarna och ska avgränsas närmre i processen för bildandet. Naturreservat är ett mer långtgående skydd av natur än vad ekopark är.

Utökning av verksamhetsområdet Verksmon bör ta större hänsyn till naturvärden. Planförslaget är i strid med rekommendationer från naturvärdesinventeringar gällande vilka naturvärdesobjekt som bör bevaras, likaså artskydd.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden om vilka skogsområden som bevaras baseras bland annat på genomförda naturvärdesinventeringar. Inom området finns naturvärdesobjekt med visst naturvärde (klass 4) och påtagligt naturvärde (klass 3). Naturvärdesobjekt av högt värde (klass 2) eller högsta värde (klass 1) föreslås inte tas i anspråk.*

Genomförd utredning om risk för påverkan på grundvattenberoende naturvärden påtalar risk för betydande påverkan på naturvärde med anledning av förändrad grundvattenbildning. I den fördjupade översiktsplanens kartsök Förhållanden av väsentlig betydelse illustreras det område inom vilket dagvattenhantering behöver ske på sådant sätt att grundvattennivån inte påverkas, i syfte att minimera påverkan på naturvärde.

Sedan samrådet har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen ger bättre förutsättningar för området friluftsliv liksom ekologiska värden i området. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.

Vilka områden avses för att kompensation av skog som försvinner till följd av utbyggnad av Norra Verksmon?

***Kommentar:** I granskningsförslaget pekats naturreservat ut. Vid bildande av naturreservat kommer frågan om i vilken mån området kan anses utgöra kompensation till försvunnen skog i Spikbodarna hanteras.*

Östersunds kommun tar fram en riktlinje för kompensationsåtgärder. Östersunds kommun arbetar även med en grönstrukturplan (tematiskt tillägg till översiktsplanen). Dessa ska förtydliga hur kompensationsåtgärder ska arbetas med.

I granskningsförslaget har ställningstaganden i mark- och vattenanvändningskartan utvecklats. Även beskrivning under rubriken "Förhållanden av väsentlig betydelse" har utvecklats. Planhandlingen har även kompletterats med information om kompensationsåtgärder.

Vilka områden har undantagits för bebyggelse med anledning av ekologisk funktion eller att de utgör naturvärdesobjekt?

***Kommentar:** Under rubriken "Avvägningar" redogörs för utredningar och resultat från dem som har påverkat ställningstaganden i mark- och vattenanvändningskarta. Som underlag för avvägningar ligger bland annat naturvärdesinventeringar och kartläggningar av ekologiska spridningssamband. Ursprungligen avsåg området byggas samman längs med det stråk som bland annat består av områdets bussgator med detta förslag har arbetats om mycket på grund av de ekologiska funktionerna och naturvärden. I*

huvudsak har naturvärdesobjekt med högt eller högsta värde inte föreslagits tas i anspråk för bebyggelse. Undantaget är ett område i östra Verksmon där det sedan tidigare finns en gällande detaljplan.

Många inkomna synpunkter handlar om oron för vad framtida etableringar kommer generera för störningar, till exempel i form av ljud, ljus och utsläpp.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen hanterar fysisk planering på en övergripande nivå. Norra Verksmon pekas ut som ett område med förutsättningar som lämpar sig för verksamhetsetableringar. Eventuella störningar och risker från en viss typ av etablering hanteras i efterföljande planering andra planerings-skeden, som exempelvis detaljplan eller bygglov och tillståndsprövningar.*

Vid etablering av tillkommande verksamheter i Norra Verksmon kommer gällande lagstiftning följas.

Det finns en osäkerhet kring vilka föroreningar och risker som kan uppstå från verksamhetsetableringar i Norra Verksmon.

***Kommentar:** Störande verksamheter kan förekomma och att tillkommande verksamheter ska följa gällande lagstiftning. Eventuella störningar och risker från en viss typ av etablering hanteras i efterföljande planering andra planeringsskeden, som exempelvis detaljplan eller bygglov och tillståndsprövningar.*

Hur länge kommer byggnationen påverka ljudnivåerna i området?

***Kommentar:** Samlad information om etablering i området Verksmon finns att hitta på kommunens hemsida.*

Finns det risker med att låta motionärer röra sig under elledningar?

***Kommentar:** Kring en luftledning för växelström finns elektromagnetiska fält. Det är spänningen mellan faserna (linorna) och marken som ger upphov till det elektriska fältet, medan strömmen ger upphov till det magnetiska fältet. Det finns hälsorisker med varaktig exponering för elektromagnetiska fält. I detta fallet är exponeringen mycket kort.*

Risk för nedfallande is från elledningar finns, men sannolikheten för en olycka är mycket liten.

Det upplevs som motsägelsefullt att sträva efter att förbättra luftkvaliteten och samtidigt minska mängden skog.

***Kommentar:** De problem vi har idag med luftkvalitet inne i stan är kopplade till att luften blir instängd i slutna gaturum. Mer vegetation i trånga gaturum skulle kunna förvärma problematiken genom att luftgenomströmningen minskas. Generellt är dock vegetation och träd bra för luftrening.*

En exploatering av Norra Verksmon kan leda till ökad biltrafik och utsläpp, vilket försämrar luftkvaliteten.

Kommentar: Det stämmer att ett ökat antal trafikrörelser kan förväntas bli en konsekvens av utbyggnad inom området.

Planförslaget presenterar åtgärder för att gång-, cykel och kollektivtrafik ska bli ett enklare val i syfte att kommunens mål om en annan färdmedelsfördelning ska kunna klaras. Planens trafikutredning visar att planens genomförande kan leda till ökad trafik. Om dock kommunen når sitt färdmedelsfördelningsmål kan trafiken bli lägre än idag på många av gatorna inom området. Att Verksmon föreslås utvecklas bygger bland annat på att det i ett stadsnära läge finns förutsättningar för hållbar färdmedelsval.

Planförslaget försvårar att uppnå Östersunds kommuns mål att minska koldioxidutsläpp och energiförbrukning, samt bli klimatpositiv till 2040.

Kommentar: En ökad befolkning, vilket den fördjupade översiktsplanen möjliggör, kan få som konsekvens att trafiken ökar i staden. Planförslaget är utformat för att förbättra förutsättningar för hållbara transporter vilket är i linje med kommunens färdmedelsfördelningsmål och mål om minskade fossila koldioxidutsläpp.

Enligt kommunens Klimat- och energistrategi (2024-2027) ska elintensiva verksamheter särredovisas vid uppföljning av mål om minskad energiförbrukning.

Hur hanteras dagvatten i Norra Verksmon där det kommer bli mycket hårdgjorda ytor?

Kommentar: Dagvatten är vatten som rinner på markytan från regn eller smältvatten. Det samlas upp från tak, gator och andra hårda ytor och behöver hanteras för att undvika översvämningar och föroreningar.

Verksamhetsområdet i Norra Verksmon delas av med grönområden, bland annat för att ge förutsättningar för att rena och fördröja dagvatten.

I detaljplaneprocessen har området delats upp och allmän naturmark har reglerats nedströms från kvartersmarken. Där kan dagvatten renas och fördröjas för vattenmängder som motsvarar ett 10-årsregn (ett regn med återkomsttid var tionde år). Dagvattenhanteringen ska också omfatta skyfall för att undvika risk för ras, erosion och slamströmmar i Torvallabäcken.

Planen upplevs som motsägelsefull då den lyfter vikten av att hantera klimatfrågor och bevara biologisk mångfald, vilket kan stå i konflikt med en industrietablering.

Kommentar: All planering ska sammantaget eftersträva att uppnå de tre hållbarhetsaspekterna, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. En verksamhetsetablering kan vara en del i att uppnå ekonomisk hållbarhet. Avgränsningar och avvägningar har gjorts och områden som har inventerats och visat sig ha höga naturvärden har bevarats.

Vilka risker finns det med att bygga nära industriområden och förorenade områden?

***Kommentar:** Potentiellt förorenade områden och områden med kända föroreningar finns redovisade av Länsstyrelsen. Byggnation av förorenade områden kan leda till att förorenade massor tas om hand och föroreningen avhjälps, vilket är positivt.*

Ny plats för snötipp utreds. Flera av de ytor som i planförslaget föreslås bebyggas förutsätter att pågående markanvändning på platsen eller intill avslutas. Närmre prövning av markanvändningen lämplighet utifrån mer detaljerade utredningar och underlag kommer behöva göras i efterföljande planering.

Vilka effekter kan planförslaget ha på mikroklimatet?

***Kommentar:** Granskningsförslaget har kompletterats med en karta över värmeöar.*

Strandskydd, vattennära områden

(S12, S32)

Strandskyddet bör värnas så att tillgängligheten till strandnära mark bibehålls. Påpekanden om befintliga bryggor med mera som uppfattas påverka strandlinjen. Strandområdet bör bli mer tillgängligt.

***Kommentar:** Den föreslagna användningen av markområden längs med Storsjöns strand är pågående. Det innebär att området föreslås behålla sin nuvarande markanvändning och utformning. Planförslaget pekar ut befintliga allmänt tillgängliga områden som grönområden för att säkra att de förblir tillgängliga.*

Den fördjupade översiktsplanen hanterar inte pågående markanvändning vid storsjöns strand.

Mobilitet och transport

(S15, S18, S26, S38, S68, S74, S78, S101)

Planförslagets inriktning att inte satsa mer på framkomligheten för biltrafik samtidigt som befolkningen antas öka kommer leda till en ohållbar trafiksituation.

***Kommentar:** Östersunds kommun har genom Klimatprogrammet, Klimatkontrakt 2030 samt Översiktsplan 2020–2040 politiskt fastställt klimatmål. Två av målen som påverkar hur vi ska resa är;*

De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 procent till år 2030 i Östersunds kommun som geografiskt område.

Färdmedelsfördelningen i Östersunds tätort ska vara 40 procent bil, 20 procent kollektivtrafik och 40 procent aktiva transporter, cykel och gång, år 2030.

Planförslaget förtydligas då synpunkter inkommit att samrådsförslaget gett intryck av att biltrafiken inte antas öka. Andelen biltrafik inom området för den fördjupade översiktsplanen antas minska.

Rådhusgatan är en huvudled. För att uppnå klimatmålen som anges ovan behöver samhällsbyggandet premiera aktivt resande och kollektivtrafik. Bland annat genom att prioritera gång, cykel och kollektivtrafik framför biltrafik längs med Rådhusgatan.

Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för mobilitet och hur trafikinfrastrukturen bör utformas för att uppnå kommunens mål.

Det finns en överenskommelse att gårdsägarna i S:1 ska kunna använda gång- och cykelväg genom Torvalla för att nå skogen.

***Kommentar:** Den aktuella förbindelsen bekräftas som ett rörelsestråk (viktigt samband för natur och friluftsliv) i den fördjupade översiktsplanens utvecklingsinriktning. Därmed ska det bevakas att förbindelsen med skogarna norr om Verksmon består.*

Det har inkommit önskemål om att skapa en sammanhållen väg för skoter, 4-hjulning och häst, sådana transporter som inte får färdas på allmän väg men ändå kan vara nödvändiga för skötsel och tillsyn av skog, i Torvalla by.

***Kommentar:** Detta är inget som den fördjupade översiktsplanen hanterar, men det är heller inget som försvåras i och med planen.*

Gräfsåsvägen används för transport till åkrar och skog samt som rekreationsstråk. skulle behöva uppgrusning och förstärkning.

***Kommentar:** Detta är inget som den fördjupade översiktsplanen hanterar, men det är heller inget som försvåras i och med planen.*

Gång- och cykel

(S1, S11, S18, S45, S57, S63, S68, S79, S83, S87, S104, S114, S115, S116)

Gång- och cykelvägen över jordbruksmark i Torvalla by bör tas bort ur planförslaget. Det finns redan en gång- och cykelväg vid skogsbrynet.

***Kommentar:** Planförslaget har justerats enligt inkomna synpunkter och gång- och cykelvägen i Torvalla by har tagits bort.*

Återställ gång- och cykelvägen från Minnesgärdet till Mårtensviken.

Kommentar: Gång- och cykelvägen har varit tillfälligt avstängd på grund av anläggningsarbete. Denna tillfälliga åtgärd hanteras inte i den fördjupade översiktsplanen.

Det finns ingen plan för cykeltrafik på Rådhusgatan.

Kommentar: Rådhusgatans utformning behöver studeras i efterföljande planering. Granskningsförslaget har kompletterats med en sektion som översiktligt illustrerar hur gatan kan se ut, inklusive utrymme för gående och cyklister.

I den fördjupade översiktsplanen beskrivs gång- och cykelvägar som otrygga. Det stämmer inte med synpunktslämnarnas uppfattning.

Kommentar: Upplevd trygghet är en subjektiv känsla av säkerhet och frihet från oro eller hot i sin omgivning. Alla män eller kvinnor har inte samma livserfarenheter, utan även faktorer som exempelvis etnicitet, funktionsvariation och ålder spelar in. Utifrån det upplever vi den byggda miljön på olika sätt. Som trygg eller otrygg, välkänd eller främmande, välplanerad eller inte planerad efter våra behov. Upplevd trygghet kan stärkas genom närvaro av personer eller genom en omsorgsfullt utformad fysisk miljö.

Vid dialoger inför Strategi Utveckling Torvalla (Utvecklingsplan Torvalla) inkom synpunkter från deltagare att gång- och cykelvägar kunde upplevas som otrygga. Den fördjupade översiktsplanen har som målsättning att försöka ta in olika människors uppfattningar om platser, oavsett preferenser eller bakgrund.

Flera synpunktslämnare tycker att det är negativt att samlokalisera gång- och cykelvägar med bilvägar. Speciellt om det sker på bekostnad av befintliga kopplingar som går genom obebyggda områden.

Kommentar: Planförslaget eftersträvar en struktur som gör det lättare att lämna bilen, bland annat genom att göra det så attraktivt som möjligt att cykla. Den nya strukturen ska ha blandad trafik, där viktiga vägar förses med gång- och cykelstråk för att förbättra nätverket och minska barriäreffekterna.

Befintliga gång- och cykelstråk som är separerade från biltrafik och som går genom gröna och obebyggda områden behålls, om det inte finns tydliga fördelar med att ändra dem.

I granskningsförslaget finns beskrivningar hur gaturum och bebyggelsen kring gatorna bör utformas för att minimera risk för höga halter partiklar i luften.

Utred nödvändighet och kostnadseffektivitet av en ny tunnel under E14.

Kommentar: Planen föreslår ingen ny tunnel under E14, däremot sker en översyn om tillgänglighet via befintlig tunnel vid Hägnvägen/Skotarvägen kan förbättras. Nyttan i förhållande till och kostnad för eventuella åtgärder prövas inom ramen för det projektet.

Motsätter sig även förslaget om en ny GC-väg mellan "Fjällmon" och "Lillsjön", då det skulle störa ett viktigt skogsområde och påverka elljusspåret negativt.

Kommentar: I granskningsförslaget har den gång- och cykelväg som avses tagits bort.

Skapa en bättre entré för gående och cyklister mot ÖP-hallen, Odensalaskolan och Sportfältet

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen föreslår att en tydligare tillfart från Fäbodleden till sportfältet ordnas, bland annat för att avlasta tillfart från väster. I övrigt hanterar inte den fördjupade översiktsplanen frågan då det bedöms finnas förutsättningar inom gällande detaljplan att hantera frågan.

Bra med gång- och cykelväg till Verksmon

Kommentar: Synpunkt noteras,

Kollektivtrafik

(S14, S28, S68, S78, S84, S110)

Bussgatorna i Odensala bör öppnas för trafik. Ett alternativ är att öppna bussgatorna för fordon med 3 hjul eller färre, som motorcyklar och mopeder.

Kommentar: Området är planerat och uppbyggt kring en tanke om prioriterade kollektivtrafikstråk med god framkomlighet och närhet till bostäder och målpunkter. Det har resulterat i en konkurrenskraftig kollektivtrafik med hög användning och relativt höga färdmedelsandelar jämfört med resten av Östersund. Bussgatorna är en förutsättning för kollektivtrafikens fördel gentemot andra trafikslag. Bussgatorna föreslås finnas kvar, reserverade för busstrafik och gång- och cykeltrafik. I granskningshandlingen läggs en formulering till att frågan ska bevakas över tid, med avseende på eventuellt förändrade behov på grund av till exempel en stor befolkningstillväxt i området.

Områden med bussgator upplevs som otrygga, men detta adresseras inte i planen för utbyggnad. Säkerhetsaspekter bör tas med i planeringen.

Kommentar: Bebyggelse föreslås i närheten av eller intill bussgatorna. Detta bedöms förbättra den upplevda tryggheten då mer människor kommer röra sig i området.

För att förbättra kollektivtrafiken kan rälsen mellan Brunflo och Östersund nyttjas för exempelvis rälsbuss.

Kommentar: Frågan kan inte hanteras inom ramen för den fördjupade översiktsplanen. Kommunens syn på hur mark- och vattenanvändning ska planeras för att ge förutsättningar för kollektivtrafik hanteras på ett mer övergripande plan inom ramen för pågående arbete med mobilitetsplan

(tematiskt tillägg till översiktsplanen). Regionen är huvudman för kollektivtrafiken.

Kritik mot den omgjorda busstrafiken som inte testade förslagen i planen.

Kommentar: Frågan kan inte hanteras inom ramen för den fördjupade översiktsplanen. Regionen är huvudman för kollektivtrafiken.

Planen redovisar inte säkerhetsåtgärder längs bussgator och vägar i tillräckligt stor utsträckning.

Kommentar: Granskningsförslaget har förtydligats gällande trafiksäkerhet.

Osäkerhet kring hur mycket busstrafiken måste öka och andra kollektivtrafikutmaningar.

Kommentar: Frågan har inte bedömts närmre i den fördjupade översiktsplanen. Genom att möjliggöra en befolkningsökning, koncentrera stor del av föreslagen bebyggelse intill starka kollektivtrafikstråk samt föreslå åtgärder för kollektivtrafikens markanvändning ges förutsättningar för en stärkt kollektivtrafikförsörjning i området.

Regionen är huvudman och planerar kollektivtrafiken i kommunen. Kommunens syn på hur mark- och vattenanvändning ska planeras för att ge förutsättningar för kollektivtrafik hanteras på ett mer övergripande plan inom ramen för pågående arbete med mobilitetsplan (tematiskt tillägg till översiktsplanen).

Motorfordon

Något måste göras angående markerad korsning Odenskogsv/Opevägen.

Svårt med infart/utfart från Odensala centrum och Hemvägen

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen förutsätter en omvandling av Odensala centrum vilket skulle kräva att trafiksituationen med bland annat lokalisering av infarter till området ses över. Förändringar behöver ses i ett sammanhang med Rådhusgatan/Opevägens funktion. Ställningstagande för centrumet kompletteras med att infart till området behöver studeras vid omvandling av området, för förtydligande.

Mobilitet och transport - Norra Verksmon

(S67, S72)

En ny tillfartsväg mellan Verksmon och väg 87 riskerar att påverka och störa natur- och friluftslivsupplevelsen. Det önskas tydligare information om en ”reservväg” faktiskt innebär en ny väg eller bara en sekundär anslutning.

Kommentar: En alternativ väg, vid händelse av trafikstörningar på E14/E4, för godstrafik mellan väg 87 och Verksmon kan eventuellt lösas med befintliga vägar. Om ny väg behöver tillskapas ska den exakta dragningen

utredas för att hitta en optimal lokalisering som undviker konflikter i möjligaste mån. Den exakta dragningen utreds i senare skeden.

Jämtkraft bygger nytt ställverk i området. Till ställverket behövs en väg för att drifta anläggningen. Jämtkraft planerar att under 2025 bredda och förstärka en väg till transformatorstationen i norr, denna väg planeras norrifrån, från riksväg 87. Mer information om detta finns i detaljplan för Norra Verksmon. Ställverket kommer även kräva en sekundär väg, en räddningsväg, för att säkerställa tillgång till anläggningen.

Cykelförbindelse riskera påverka skidspår mellan Odensala och Spikbodarna.

Kommentar: Den förbindelse för cykeltrafik som pekas ut mellan Odenskog och Verksmon i utvecklingsinriktningen visar på ett behov av en koppling mellan områdena då Verksmon byggs ut. Den exakta lokaliseringen av förbindelsen behöver utredas vidare.

Om det visar sig att förbindelsen mellan Odenskog och Verksmon ska lokaliseras i samma viadukt som elljusspåret mellan Odensala och Spikbodarna kan det till exempel vara aktuellt att gång- och cykelförbindelsen inte driftas vintertid, eller dylikt. Samhällsbyggnads inställning är att skidspåret ska vara kvar.

Utemiljö

(S47, S56)

Det är inte önskvärt att göra park eller aktivitetsyta på skogsområdet vid Fjällängsskolan.

Kommentar: Den föreslagna användningen av skogsområdet vid Fjällängsskolan är pågående. Det innebär att området ska behålla sin nuvarande markanvändning.

Benämningarna för de olika användningarna i den fördjupade översiktsplanen grundar sig i administrativa skäl. Boverket har en "ÖP-modell" som är en metod för att skapa översiktsplaner (ÖP). Modellen hjälper till att skapa en enhetlig och effektiv planeringsprocess som underlättar samordning mellan olika aktörer.

Även kommande drift till följd av översiktsplanens viljeinriktning ligger till grund för benämningarna. Olika markanvändningar är tilldelade olika stora driftmedel.

En synpunktslämnare anser att lekytor för barn i Odensala påverkas negativt av planförslaget. Att hänvisa områdets barn till Odensalaskolans lekytor anses olämpligt eftersom de inte lämpar sig för yngre barn.

Kommentar: Inom områden för bostadsändamål i planförslaget kommer även ytor för lek finnas. Kommunen har riktlinjer som styr plats och utformning av lekplatser – Riktlinje för lekplatser. I planförslaget pekas stadsdelscentrum ut.

I anslutning till dessa bör parkytor finnas där det förekommer lekytor i olika former. Utformning av dessa parkytor hanteras i senare skeden.

Vatten, dagvatten, översvämning

(S44)

Sammanhängande grönområden bör behållas för att hantera större regnmängder.

***Kommentar:** Till granskning har en dagvattenutredning tagits fram. Den visar på hur dagvatten kan hanteras vid genomförande av den fördjupade översiktsplanen.*

Området öster om Verksmon har markanvändningen Grönområde. Det innebär att det är naturmark i tätortsmiljö och när-rekreativområde med en viss skötsel som har betydelse för ett stort omland och som skiljs ut från övrig bebyggelsemiljö. Användningen anges som Pågående vilket innebär att den redan etablerade användningen ska fortsätta och att inga större förändringar föreslås. Mindre tillägg eller förändringar kan dock fortfarande prövas.

Det aktuella området består av skogsmark och är sankt och har förhållandevis mycket torvmark. Det medför att det har en stor vattenhållande förmåga med stor betydelse för de hydrologiska förhållandena nedströms. Hänsyn ska tas till områdets vattenreglerande förmåga.

Jordbruksmark, skogsbruk

(S84, S114, S115)

Föreslås att kommunen bör skydda åkermark och i stället satsa på andra alternativ som till exempel odlingslotter för att främja lokalt jordbruk och hållbar utveckling.

***Kommentar:** Planförslaget har justerats så att inga utbyggnadsområden föreslås på jordbruksmark. En mindre yta jordbruksmark överlappar med ett större utbyggnadsområde. Inom det området kan utbyggnad ske utan att ta jordbruksmarken i anspråk.*

Odlingslotter kan vara möjligt i de nya parker som föreslås. Utformning av dessa är dock en fråga för senare planering och genomförande.

Fäbodan och skog riskerar att omringas av industriområde, vilket påverkar tillgången till marken.

***Kommentar:** Tillgång till marken behöver studeras och säkerställas i detaljplaneskede.*

Kommunens ambition att växa med 4000 invånare kräver tydliga riktlinjer för grönområden, rekreation och privat mark.

***Kommentar:** Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.*

Föreslår omfattande informationsarbete och dialog med markägare, Naturvårdsverket och LRF för att skapa större acceptans och stödja företagande.

***Kommentar:** Synpunkt noteras. Detta är inte en fråga för den fördjupade översiktsplaneringen.*

Förtätning

(S39, S50, S54, S57, S58, S69, S114, S116, S117)

Flera synpunkter handlar om att förtätning inte är något som eftersträvas. Östersunds attraktivitet finns i stadens luftighet och naturområden.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen är en konkretisering av den utvecklingsinriktning som beskrivs i kommunens antagna översiktsplan. Den beskriver hur kommunen kan växa inom den befintliga utbredningen genom förtätning, i linje med översiktsplanens ställningstagande.*

Människans livsstil har de senaste århundradena påverkat miljön och klimatet negativt. När kommunen och staden växer riskerar denna påverkan öka. För att minska detta bör samhällsplaneringen fokusera på att utveckla staden inom dess befintliga gränser och effektivt nyttja mark och infrastruktur. Exempelvis kan redan använda ytor omvandlas för att bättre passa stadens behov. Om skogar och grönområden behöver tas i anspråk, ska detta kompenseras och den negativa påverkan minimeras.

Odensala och Torvalla har planerats och byggts med en tydlig trafikseparering. Det innebär att det finns obebyggda ytor och mellanrum som syftar till att separera vägar för biltrafik från bostadsbebyggelse och gång- och cykelvägar. I samband med att gator byggs om, hastigheter sänks och behoven av att nyttja marken effektivt ökar finns skäl att pröva om dessa ytor kan användas på ett mer effektivt sätt. På dessa ytor finns potential att tillföra nya funktioner i form av förbättrad infrastruktur för gång- och cykeltrafikanter men även nya bostäder och nya grönytor. Vid ny- eller ombyggnation av vägar ska kommunen även eftersträva att rymma fler funktioner i gaturummet såsom dagvattenhantering och grönstruktur.

Granskningsförslaget till den fördjupade översiktsplanen har kompletterats med tydligare målinriktningar och avvägningar.

Flera synpunkter handlar om att låta staden växa utanför dess gränser, snarare än att förtäta inom gränserna. Det finns även en önskan om att nyttja hela kommunens potential och inte bara planera för fler bostäder i centrala Östersund.

Kommentar: Se svar ovan.

Östersund stad är motorn för tillväxt i hela regionen. Efterfrågan på nya bostäder finns främst i staden.

Förtätning kommer generera ökad biltrafik.

Kommentar: Planförslagets inriktning att eftersträva en mer sammanhållen stad genom förtätning är en förhoppning om att förbättra möjligheterna att resa hållbart, med kollektivtrafik eller gång- och cykel, bland annat då en tätare struktur och en större funktionstäthet möjliggör för fler kortare resor som kan göras med hållbara färdmedel.

Genomförd trafikökning visar att tillkommande bebyggelse sannolikt medför en ökning av trafik på vägarna i området. Utredningen visar samtidigt att trafiken minskar om kommunen uppnår sitt färdmedelsfördelningsmål.

Exploatering vid Plantskolan och handelsträdgården: Det är oklart varför vissa områden, som Plantskolan och området nedanför handelsträdgården, ska exploateras för bostäder. Dessa områden används idag för rekreation, och en exploatering skulle påverka både boende och besökare negativt.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen bygger på avvägningar mellan allmänna intressen, baserat på planeringsunderlag så som naturvärdesinventeringar samt kartläggningar av spridningssamband. Ett stycke om dessa avvägningar, vilket belyser ställningstaganden i de frågor som lyfts, har lagts till i planhandlingen.

I de nämnda områdena har intresset att möjliggöra bostadsbebyggelse fått företräde framför rekreativa intressen. Överlag i området blir tillgången till rekreationsområden fortsatt god efter planförslagets genomförande, utifrån använda riktvärden.

Förslag på bebyggelse vid Odenskogsvägen: Det föreslagna "parkområdet" längs vägen ses som olämpligt eftersom det fungerar som ett effektivt "bullerplank" för närliggande bostäder.

Kommentar: Området föreslås bebyggas för att länka samman områdena på vardera sida av Odenskogsvägen. Den bebyggelse som föreslås bedöms kunna fungera bullerskyddande för områdena bakom, samtidigt som bullernivåer behöver bedömas och hanteras för den tillkommande bebyggelsen. Detta noteras i planförslaget.

Ändra kartorna med avseende på deras fastighet. Utöka byggbart område.

Kommentar: En utökning av den byggbara ytan i områden har inte bedömts lämpligt med anledningen av markens beskaffenhet och områdets vattenhållande funktion

Lillsjöns centrum bör behålla sin karaktär av småhusbebyggelse och öppna lektytor för spontanidrott och lek.

Kommentar: En blandning av funktioner och bebyggelseformer föreslås i området. Enligt kommunens översiktsplan ska en mer blandad bebyggelse eftersträvas i staden, bland annat för att kunna möjliggöra för medborgare att bo kvar i sitt område även vid förändrade livsförhållanden, samt för att minska risken för segregation mellan området. Odensala är idag starkt dominerad av villabebyggelse och det är därför lämpligt att mer flerbostadshusbebyggelse möjliggörs i området.

Positiv till föreslagen utveckling av deras fastighet

Kommentar: Synpunkten noteras.

Förtätning och gång- och cykelväg vid Fäbodleden. Frågas om det är lämpligt att bygga bostäder och en gång- och cykelväg (GC-väg) i området, med tanke på Fäbodleden som omledningsväg vid trafikolyckor.

Kommentar: En utbyggnad av det nämnda området och en ombyggnad av vägen är av stor betydelse för att länka samman stadsdelarna. Ombyggnad av vägen ska inte försämra dess förutsättning att fungera som omledningsväg.

Stora förändringar riskerar att påverka stadens karaktär och identitet.

Kommentar: En förtätning i området kommer medföra förändringar av hur denna del av staden upplevs. Den fördjupade översiktsplanen anger att områdets karaktär och särart ska vara vägledande vid ny bebyggelse, samtidigt som tillkommande bebyggelse ska frångå de utformning av området som inte bidrar till en god livsmiljö, trygga och attraktiva miljöer och kommunens målsättningar. I granskningshandlingen förtydligas vilka egenskaper som bär värnas och vilka som inte bör värnas.

Risken att områden som Torvalla och Odensala förlorar sin unika karaktär och blir mer homogena.

Kommentar: Enligt kommunens översiktsplan ska en mer blandad bebyggelse eftersträvas i staden, bland annat för att kunna möjliggöra för medborgare att bo kvar i sitt område även vid förändrade livsförhållanden, samt för att minska risken för segregation mellan området.

Förtätning av grönområden är en del av utvecklingen, men förtätningen väster om Fäbodleden bör begränsas för att inte påverka elljusspåret.

Kommentar: En utbyggnad av det nämnda området och en ombyggnad av Fäbodleden är av stor betydelse för att länka samman stadsdelarna. Konsekvens av detta blir en minskad yta för rekreation och friluftsliv, men bedömningen är att kvarvarande skog kan fortsatt kan fylla dessa funktioner.

Kritik mot Östersunds fokus på förtätning och brist på anpassning till stadens landsbygdskaraktär.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen är en konkretisering av den utvecklingsinriktning som beskrivs i kommunens antagna översiktsplan. Den

beskriver hur kommunen kan växa inom den befintliga utbredningen genom förtätning, i linje med översiktsplanens ställningstagande.

Människans livsstil har de senaste århundradena påverkat miljön och klimatet negativt. När kommunen och staden växer riskerar denna påverkan öka. För att minska detta bör samhällsplaneringen fokusera på att utveckla staden inom dess befintliga gränser och effektivt nyttja mark och infrastruktur. Exempelvis kan redan använda ytor omvandlas för att bättre passa stadens behov. Om skogar och grönområden behöver tas i anspråk, ska detta kompenseras och den negativa påverkan minimeras.

Odensala och Torvalla har planerats och byggts med en tydlig trafikseparering. Det innebär att det finns obebyggda ytor och mellanrum som syftar till att separera vägar för biltrafik från bostadsbebyggelse och gång- och cykelvägar. I samband med att gator byggs om, hastigheter sänks och behoven av att nyttja marken effektivt ökar finns skäl att pröva om dessa ytor kan användas på ett mer effektivt sätt. På dessa ytor finns potential att tillföra nya funktioner i form av förbättrad infrastruktur för gång- och cykeltrafikanter men även nya bostäder och nya grönytor. Vid ny- eller ombyggnation av vägar ska kommunen även eftersträva att rymma fler funktioner i gaturummet såsom dagvattenhantering och grönstruktur.

En förtätning i området kommer medföra förändringar av hur denna del av staden upplevs. Den fördjupade översiktsplanen anger att områdets karaktär och särart ska vara vägledande vid ny bebyggelse, samtidigt som tillkommande bebyggelse ska frångå de utformning av området som inte bidrar till en god livsmiljö, trygga och attraktiva miljöer och kommunens målsättningar. I granskningshandlingen förtydligas vilka egenskaper som bär värnas och vilka som inte bör värnas.

'Granskningsförslaget till den fördjupade översiktsplanen har kompletterats med tydligare målinriktningar och avvägningar.

Del av utbyggnadsområden kan i stället nyttjas för odling/kolonilotter, till exempel ytan "Älgen & kärleksgudinnan".

***Kommentar:** Justeringar i planförslaget mellan Fjällmon och Skogsmon för att inte ta jordbruksmark i anspråk för bebyggelse. Ytan där Älgen står kommer i stället ingå i en yta för stadspark. Utformning av parken får studeras i ett senare skede. Utformning bör dock anpassas för att bibehålla funktion jordbruksmark för framtiden. Möjlighet att ordna småskalig ordning kan studeras.*

Bra att betona bevarande av landskapsbild och jordbruksmark i Torvalla by. Nybebyggelse som ej bidrar till jordbrukets utveckling bör ej godkännas.

***Kommentar:** Synpunkt noteras. Den fördjupade översiktsplanen anger att ingen ny bebyggelse föreslås i området, men mindre komplement som tar hänsyn till platsens förutsättningar, karaktär och värden kan prövas.*

Bostäder, bostadsformer

Flera synpunkter handlar om bostadstyper och upplåtelseformer. Attraktiviteten i hyresrätter ifrågasätts och äganderätter förespråkas.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanens viljeinriktning är att tillkommande bebyggelse ska komplettera befintlig bebyggelse. Det innebär att områden som idag har en övervägande typ av bebyggelse gärna kompletteras med andra bostadstyper och upplåtelseformer. Detta bidrar till ett mer blandat och integrerat samhälle.

Småhus istället för flerbostadshus: Föreslår att satsa på mindre småhus för unga utan barn, ensamstående och seniorer istället för flerbostadshus, för att öka attraktionen för dessa grupper och frigöra större bostäder.

Kommentar: se svar ovan.

Bostadsstruktur: Förslag missar social mångfald och balans i bostadsformer.

Kommentar: se svar ovan.

Specifika funktioner byggnader, bebyggelse

(S26, S39)

LSS-boende Torvalla 7:15. Annan infartsväg från Havrevägen i stället.

Kommentar: Frågan rör en befintlig verksamhet och hanteras inte inom ramen för den fördjupade översiktsplanen.

Viktigt med ny lokal för Hälsocentralen i närområdet. Flera placeringar och samlokalisering med funktioner som SÄBO, fritidsgård med mera föreslås.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen anger att Torvalla centrum utgör ett bra läge för hälsocentral, i anslutning till kollektivtrafik, och med goda förbindelser för gång-, cykel- och biltrafik. Återetablering av en hälsocentral pågår i Torvalla centrum.

Med en utökad befolkning kan ett utökat behov av hälsocentral uppstå. Inom planområdet finns förutsättningar för en sådan verksamhet inom de platser som har markanvändning funktionsblandad bebyggelse eller funktionsblandad bebyggelse: centrum.

Önskvärt med information /dialog med Hälsocentralens medarbetare om vad som händer. Delaktighet behövs när planering av byggnad påbörjas.

Kommentar: Vid framtida förändringar av Lillsjö centrum ska dialog med berörda parter föras. Kommunen för dialog med regionen som är huvudman för hälsocentralen.

Det är önskvärt med möjlighet för kiosk/mindre affär/något lunchställe i Odensala.

***Kommentar:** Sådan användning möjliggörs inom flertal av de föreslagna markanvändningarna i planen. Den fördjupade översiktsplanen betonar stadsdelscentrumen som lämpliga lägen för service och mötesplatser.*

Eftersom det redan finns ett underskott av idrottshallar i staden, bör Lillsjöskolans idrottshall bevaras och helst utökas.

***Kommentar:** En utredning om tillgång till idrottsanläggningar planeras. Denna blir underlag för kommande planering av kommunens anläggningar.*

Miljöpåverkan, Miljökonsekvensbeskrivning

(S6, S42, S43, S44, S93, S98)

Synpunkt har inkommit att planen saknar information om riskerna för miljö, hälsa och friluftsliv.

***Kommentar:** Redovisning av risker och påverkan på miljö, hälsa och friluftsliv finns att hitta under rubriken "Bedömning av konsekvenser".*

Enligt planförslaget ska energiförbrukningen minska. Hur hänger det ihop med etablering av elintensiva verksamheter?

***Kommentar:** Östersunds kommun har tillväxtnålet att bli 75 000 invånare till år 2040. Översiktsplaner som hanterar den politiska viljeinriktningen för hur mark och vatten ska användas skapar en markberedskap för att uppnå målet. Den fördjupade översiktsplanen skapar markberedskap för arbetstillfällen utifrån lokala förutsättningar. En av anledningarna till att Norra Verksmon pekas ut för verksamheter är tillgången till infrastruktur för elförsörjning.*

Samhällsbyggandet ska möjliggöra för människor att minska sin energiförbrukning och leva mer resurssnålt. Det inbegriper mer än enbart elförbrukning. Enligt kommunens Klimat- och energistrategi (2024-2027) omfattas inte elintensiva verksamheter av mål om minskad energiförbrukning till 2030, och ska särredovisas vid uppföljning av mål om minskad energiförbrukning.

Flera synpunktslämnare framhåller att planförslagets påverkan på skog är oåterkallelig och har negativa effekter på såväl ekologisk som social hållbarhet.

***Kommentar:** Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.*

Östersunds kommun arbetar även med en riktlinje för ekologisk kompensation.

Människans livsstil har de senaste århundradena påverkat miljön och klimatet negativt. När kommunen och staden växer riskerar denna påverkan öka. För att minska detta bör samhällsplaneringen fokusera på att utveckla staden inom dess befintliga gränser och effektivt nyttja mark och infrastruktur. Exempelvis

kan redan använda ytor omvandlas för att bättre passa stadens behov. Om skogar och grönområden behöver tas i anspråk, ska detta kompenseras och den negativa påverkan minimeras.

Det önskas en tydligare och mer utförlig konsekvensanalys av att naturområden tas i anspråk för byggnation.

***Kommentar:** Planens miljökonsekvensanalys analyserar konsekvensen av planförslaget med avseende på en rad miljöaspekter, däribland biologisk mångfald samt växt och djurliv, befolkning och människors hälsa samt friluftsliv och rekreation. Miljökonsekvensbeskrivningen ger en beskrivning av på vilket sätt respektive miljöaspekt påverkas, och huruvida påverkan är negativ eller om möjlighet till positiv påverkan finns. Jämförelse gör likaså med alternativa utföranden. Konsekvensbedömningen bedöms uppfylla krav för miljöbedömningar av översiktlig planering.*

Det upplevs som motsägelsefullt att det i miljökonsekvensbeskrivningen redovisas att naturområdets yta kommer minska samtidigt som de ska utgöra en viktig naturmiljö för invånare.

***Kommentar:** Planförslaget innebär att vissa naturområden mellan stadsdelarna tas i anspråk för byggnation. Att bebyggelse föreslås i dessa områden bygger på avvägningar mellan allmänna intressen, baserat på planeringsunderlag så som naturvärdes-inventeringar, kartläggningar av spridningssamband samt kartläggningar av människors nyttjande.*

Tillgången till grönområden bedöms fortsatt vara god i området efter planförslagets genomförande. Naturmiljöer kommer fortsatt kunna vara en viktig resurs för de boende i området.

Kommunen argumenterar för att nollalternativet, att inte anta den nya översiktsplanen, skulle leda till negativa konsekvenser och saknad helhetsbedömning.

***Kommentar:** En fördjupad översiktsplan ger förutsättningar att utifrån en helhetsbedömning av ett större områdes behov och förutsättningar avväga intressen mot varandra. Likaså kan en samlad bedömning av planförslagets konsekvenser göras. Denna möjlighet ges inte på samma sätt med ett nollalternativ där, i det här fallet, utbyggnad förutsätts ske genom enskilda initiativ utan att kommunen har tydliggjort sin viljeinriktning för området. Ett sätt som ett sådant alternativ kan innebära negativa konsekvenser är genom att viktig grönstruktur successivt naggas i kanten över tid, eller att investeringar för hållbar mobilitet blir svårare att få till stånd.*

Alternativen som beskrivs i handlingarna är inte ordentligt utredda.

***Kommentar:** Att redovisa olika alternativ i Miljökonsekvensbeskrivningen är ett lagkrav enligt miljöbalken och plan- och bygglagen för att säkerställa att alla möjliga konsekvenser och alternativ beaktas. Detta ger en helhetssyn genom att potentiella miljökonsekvenser av planförslaget jämförs med de som*

skulle uppstå om ingen plan genomförs. Detta hjälper till att förstå vilka förändringar som kan tillskrivas planförslaget.

Beskrivningen av alternativen har avgränsats till att kunna ge en grund och förståelse för de konsekvenser som beskrivs i Miljökonsekvensbeskrivningen. De alternativa utformningarna utgör båda tidigare planförslag som har prövats tidigare i denna och annan planprocess. De bedöms vara tillräckligt utredda för att kunna bedöma konsekvenser i miljökonsekvensbedömningen.

Byggnation nära kraftledningar och risker för ljud- och miljöföroreningar.

***Kommentar:** Kring en luftledning för växelström finns elektromagnetiska fält. Det är spänningen mellan faserna (linorna) och marken som ger upphov till det elektriska fältet, medan strömmen ger upphov till det magnetiska fältet. Det finns hälsorisker med varaktig exponering för elektromagnetiska fält. I detta fallet är exponeringen mycket kort.*

Processen med den fördjupade översiktsplanen visar den långsiktiga politiska viljeinriktningen för hur mark och vatten ska användas. Planen beskriver användning och konsekvenser på en mer övergripande nivå utifrån den markanvändning som föreslås. Störningar från specifika verksamheter eller företagsetableringar hanteras i andra processer, till exempel detaljplaner, bygglov eller tillståndsansökningar. Gällande lagstiftning kommer följas för att begränsa störningar.

Planen nämner inte förlusten av renbetes- och jaktmarker för samerna, vilket bör beaktas och minimeras. Brist på hänsyn till samernas ställning och påverkan på deras rättigheter.

***Kommentar:** Konsekvenser för renbete och samisk markanvändning beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen. Ett avsnitt om samisk markanvändning läggs till planhandlingen under Förhållanden av väsentlig betydelse.*

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är otydlig och behandlar inte artskydd, strandskydd, biologisk mångfald eller naturvärden tillräckligt.

***Kommentar:** Miljökonsekvensbeskrivningen har förtydligats med information om på vilket sätt kommunen har tagits hänsyn till artskyddsförordningen och det vidare arbete som återstår i efterföljande planering. Se: Biologisk mångfald samt växt- och djurliv. Kommunen bedömer att biologisk mångfald och naturvärden är tillräckligt beskrivet utifrån planens översiktliga nivå.*

Strandskyddet är i nuläget upphävt på mindre sjöar och vattendrag enligt ny strandskyddslagstiftning 1 juli 2025. Strandskyddet syfte kan fortfarande vara relevant dvs. att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara att goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Dessa värden omfattas av bedömning om naturvärden och rekreation som ska göras mer i detalj i efterföljande planering. För de områden där strandskyddet gäller invid Storsjön och Lillsjön finns inga förslag som direkt går emot strandskyddets syften

Kompensationsåtgärder för miljöförlust ska bekostas av exploatören.

***Kommentar:** Kommunen arbetar med att ta fram en riktlinje för ekologisk kompensation enligt ställningstagande i Östersund 2040. I riktlinjen ska frågan om kompensation kopplad till exploatering av enskilda områden redas ut, inklusive finansiering.*

Otillräcklig ekologisk data om påverkan på djur- och växtliv.

***Kommentar:** Naturvärdesinventeringar har gjorts enligt svensk standard. Utredningar är generellt gjorda på övergripande nivå vilket är lämpligt vid översiktlig planering. I efterföljande planering görs mer detaljerade utredningar.*

Påverkan på vattendrag: Brist på detaljer om vilka vattendrag som påverkas av planen.

***Kommentar:** Sedan samrådet har såväl en övergripande dagvattenutredning och en utredning om påverkan på grundvattensystem genomförts. Dessa visar hur vattendrag påverkas.*

Två utbyggnadsområden ligger nära partier av Odensalabäcken som har högt eller högsta naturvärdesklass (klass 2 respektive 1). Översiktsplanekartan hänsynsbeskrivning för dessa områden förtydligas att påverkan behöver utredas närmre med avseende på avrinning eller förändringar av hydrologi.

Brist på konsekvensanalys: Ingen risk- och konsekvensanalys för folkhälsa och friluftsliv har genomförts, trots att dessa är viktiga frågor för Östersund. Politikerna beaktar inte de långsiktiga effekterna av förlusten av stadsnära grönområden.

***Kommentar:** Miljökonsekvensbeskrivningen analyserar och beskriver konsekvenser av planförslaget på ett flertal miljöaspekter, däribland Friluftsliv och rekreation samt Befolkning och människors hälsa. Bedömningarna görs bland annat utifrån att grönområden försvinner i och med planförslaget.*

Tveksamhet om att klimatanpassning förbättras, då många europeiska städer gör tvärtom genom att öka grönområden och minska trafiken.

***Kommentar:** Planförslaget innebär att grönområden tas i anspråk för bebyggelse. Trots det finns det fortfarande stora arealer grönområden i området. Dessa ger förutsättning för klimatanpassning liksom ger fortsatt en god tillgång till grönområden för friluftslivet, bedömt utifrån gängse riktlinje (se tex. Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden (Naturvårdsverket 2022)).*

Kritik mot dålig luftkvalitet i centrum och att ångtradartrafiken från växthusen inte kommer att förbättra situationen.

Kommentar: De problem vi har idag med luftkvalitet inne i stan är kopplade till att luften blir instängd i slutna gaturum. Tung trafik till och från Verksmon behöver inte belasta de gator där kommunen har problem med luftkvalitet.

Ökad trafik kan dock bli en konsekvens av planförslaget vilket påverkar luftkvalitet. Planen är utformad för att underlätta val av hållbara färdmedel i syfte att bidra till kommunens färdmedelsmål.

Process

(S3, S20, S23, S41, S42, S46, S48, S56, S67, S70, S71, S73, S76, S82, S83, S98, S117)

Den fördjupade översiktsplanens utpekande av utökningsområde för verksamheter och industri i Norra Verksmon skiljer sig från tidigare utpekande i kommunövergripande översiktsplan från 2022.

Kommentar: Flera har lämnat synpunkter på att utpekande av verksamhetsmark vid Verksmon strider mot tidigare ställningstagande i den kommunövergripande översiktsplanen som antogs 2022. I den är område Spikbodarna utpekad som Naturområde.

I Översiktsplan 2040 pekades ett område i Verksmon ut för verksamhetsetableringar. Efter vidare undersökningar visade sig den södra delen av området ha ogynnsamma förhållanden, som sumpskog och blöta marker. Därför har verksamhetsområdet i den fördjupade översiktsplanen flyttats norrut. Den fördjupade översiktsplanen ska ses som en ändring av Översiktsplan 2040.

Det upplevs som otydligt vilka följder planerna och verksamhetsetableringarna kan leda till.

Kommentar: Det pågår flera processer samtidigt. Processen med den fördjupade översiktsplanen visar den långsiktiga politiska viljeinriktningen för hur mark och vatten ska användas. Planen beskriver användning och konsekvenser på en mer övergripande nivå utifrån den markanvändning som föreslås. Specifika verksamheter eller företagsetableringar hanteras i andra processer, till exempel detaljplaner, bygglov eller tillståndsansökningar.

Det är otydligt vad som gäller angående infrastruktur i området kring Spikbodarna.

Kommentar: Se svar ovan.

Granskningsförslaget har kompletterats med en karta som visar hur planförslaget förhåller sig till en del nuvarande och framtida anläggningar, utifrån tillgänglig information i mars 2026. Förstärkning av kraftledning ska enligt nu tillgänglig information kunna ske i befintlig kraftledningsgata. En kraftledning avses dras in till Verksmon.

En alternativ väg, vid händelse av trafikstörningar på E14/E4, för godstrafik mellan väg 87 och Verksmon kan eventuellt lösas med befintliga vägar. Om ny väg behöver tillskapas ska den exakta dragningen utredas för att hitta en optimal lokalisering som undviker konflikter i möjligaste mån. Den exakta dragningen utreds i senare skeden.

Jämtkraft bygger nytt ställverk i området. Ställverkets placering bekräftas i översiktsplanekartan med användning Teknisk infrastruktur. Till ställverket behövs en väg för att drifta anläggningen. Vägen kan vara en befintlig eller ny väg. Detta utreds och projekteras i senare skeden. Dit behövs en väg för drift (bef eller ny). Ställverket kommer även kräva en sekundär väg eller räddningsväg för att säkerställa tillgång till anläggningen.

Det upplevs som otydligt att områdesnamnet Verksmon används för de delar där friluftslivsområdet Spikbodarna påverkas.

***Kommentar:** Namnsättning i den fördjupade översiktsplanen avser signalera den förändring som föreslås, här en utökning av verksamhetsområdet Verksmon.*

Hur kan medborgarna lita på att övriga delar av Spikbodarna inte kommer att exploateras i framtiden?

***Kommentar:** En förändring sedan samrådet är att ett område norr om E14 pekas ut som område där nytt naturreservat ska bildas. Områdets avgränsning ska bestämmas i bildandeprocessen. Syftet med naturreservatet är bland annat att långsiktigt säkerställa friluftslivets intressen i området.*

Kommunen har inte presenterat konkreta förslag för att ersätta förlorade friluftsytor, och compensationen bedöms som otillräcklig.

***Kommentar:** Östersunds kommun arbetar med en grönstrukturplan, ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det tematiska tillägget ska ta ett helhetsgrepp kring den framtida mark- och vattenanvändningen för grön- och blåstruktur, både ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.*

Tillgång till friluftsliv och till området runt Spikbodarna bedöms fortfarande som goda.

Kommunen ignorerade sina egna förvaltningars kritik mot planerna för att istället driva igenom sin egen linje.

***Kommentar:** I översiktsplanen görs avvägningar mellan allmänna intressen. Kommunens ambitioner att växa gör att mark behöver pekas ut för att näringslivet ska kunna växa och arbetsplatser skapas. Översiktsplanen anger att mark för skrymmande verksamhet ska reserveras nära strategisk infrastruktur och att sådan mark finns reserverad bland annat Verksmon, men också att behov av ytterligare mark för skrymmande verksamheter ska utredas. Områden med närhet till stabil elproduktion, tillgång till vatten och vägar ska utredas för möjlig etablering av elintensiv verksamhet.*

I prövningen för att peka ut verksamhetsmark har dels utretts hur marken kring Verksmon är beskaffad, vilket har föranlett att stora del av det området som i gällande översiktsplan har pekats ut som industrimark bedöms olämplig för det ändamålet. Dels har en lokaliseringsprövning gjorts inom ramen för parallellt pågående planarbete för att pröva lämplig mark för elintensiva verksamheter. Den prövningen har resulterat i att nu utpekad mark norr om Verksmon bedömts vara bäst lämpad som verksamhetsmark.

Planhandlingen har sedan samrådet kompletterats med ett avsnitt som beskriver vilka avvägningar som har gjorts mellan olika allmänna intressen. Vidare har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen ger bättre förutsättningar för området friluftsliv men har också fördelar för de ekologiska värdena i området. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.

Det finns en osäkerhet ifall den fördjupade översiktsplanen för Södra Östersund följer gällande lagstiftning.

***Kommentar:** Samhällsbyggnads bedömning är att planförslaget följer gällande lagstiftning. Hänsyn har tagits till natur- och rekreationsvärden. Planförslagets konsekvenser är utredda och redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.*

Läs mer om lokaliseringsutredningen under rubrik Friluftsliv – Norra Verksmon.

Synpunktslämnaren menar att en översiktsplan inte ska behövas för att kunna göra helhetsbedömningar i detaljplaner eller bygglovsärenden.

***Kommentar:** En fördjupad översiktsplan ger förutsättningar att utifrån en helhetsbedömning av ett större områdes behov och förutsättningar avväga intressen mot varandra. Likaså kan en samlad bedömning av planförslagets konsekvenser göras. Utan fördjupad översiktsplan kan utbyggnad ske genom enskilda initiativ utan att kommunens har tydliggjort sin viljeinriktning för området. Ett sätt som ett sådant alternativ kan innebära negativa konsekvenser är genom att viktig grönstruktur successivt naggas i kanten över tid, eller att investeringar för hållbar mobilitet blir svårare att få till stånd.*

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) anger att noll-alternativet (vilket innebär att ingen plan genomförs) riskerar att bidra till detaljplaneprocesser och handläggning av bygglov med sämre förutsättningar för helhetsbedömningar.

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för en översiktsplan ska hantera både planförslaget och 0-alternativet. Att redovisa olika alternativ i Miljökonsekvensbeskrivningen är ett lagkrav enligt miljöbalken och plan- och bygglagen för att säkerställa att alla möjliga konsekvenser och alternativ beaktas. Detta ger en helhetssyn genom att potentiella miljökonsekvenser av planförslaget jämförs med de som skulle uppstå om ingen plan genomförs.

Detta hjälper till att förstå vilka förändringar som kan tillskrivas planförslaget.

Det finns önskemål om att få information om kostnader för skattebetalarna samt kommunens ansvar.

***Kommentar:** Den fördjupade översiktsplanen beskriver användning och konsekvenser på en mer övergripande nivå utifrån den markanvändning som föreslås. Kostnader för kommunen beskrivs på en övergripande nivå i planhandlingens genomförandebeskrivning.*

Många frågor och synpunkter rör de olika parallella processen och tänkta verksamhetsetableringarna i Norra Verksmon.

***Kommentar:** Många av frågorna och synpunkterna påverkar inte den fördjupade översiktsplanens innehåll. De synliggör dock behovet av tydlig kommunikation om pågående processer.*

Det pågår flera processer samtidigt. Processen med den fördjupade översiktsplanen visar den långsiktiga politiska viljeinriktningen för hur mark och vatten ska användas. Planen beskriver användning och konsekvenser på en mer övergripande nivå utifrån den markanvändning som föreslås. Specifika verksamheter eller företagsetableringar hanteras i andra processer, till exempel detaljplaner, bygglov eller andra tillståndsansökningar.

Kommunen sammanställer aktuell information i stora projekt på sin hemsida.

Handlingen

(S68, S79, S96, S117)

De interaktiva kartorna har upplevts som svårtydda. Det hade varit önskvärt att kunna zooma in mer.

***Kommentar:** Översiktsplaner visar på den politiska viljan för hur mark och vatten ska användas. Den är inte juridiskt bindande, men är vägledande i efterföljande beslut, som till exempel detaljplanering och bygglov. Detaljeringsgraden ökar för varje steg i planeringsprocessen. Översiktsplanens gränsdragningar är inte exakta, vid efterföljande planering kommer fler utredningar och avvägningar krävas. Därigenom blir tydligheten större i både kartor och planbeskrivningar större i efterföljande planering. Begränsning i hur mycket det går att zooma i kartorna har gjorts för att understryka att gränser ska betraktas som ungefärliga.*

Ett omfattande och svårtytt material

***Kommentar:** En översyn av handlingen har gjorts för att tydliggöra förslaget.*

Översiktsplanen använder negativa ord om skogsområden, t.ex. "barriärer", men positiva uttryck som "knyta samman" när det gäller bebyggelse, vilket kan uppfattas som missledande.

Kommentar: Områdets grönområden har en separerande effekt och planförslaget syftar till att knyta samman staden enligt den kommuntäckande översiktsplanens ställningstaganden. Det är främst genom att föreslå nya rörelselänkar, minska på stora vägars barriäreffekt samt tillföra bebyggelse intill dessa stråk som detta föreslås uppnås. Handlingen bedöms belysa skogsområdets positiva funktioner för rekreation, biologisk mångfald med mera.

Oklar definition av stadsdelspark och hur den skiljer sig från andra grönområden.

Kommentar: Förtydliganden vad som menas med stadsdelspark har gjorts i handlingen, under beskrivning av mark och vattenanvändning, avsnitt Natur och Friluftsliv. Syftet med en stadsdelspark är att den ska kunna vara ett större parkområde som fungerar som en samlingspunkt.

Bristande förtroende för planens stabilitet: Osäkerhet om planens stabilitet då tidigare planer ändras snabbt.

Kommentar: Översiktsplaner visar på den politiska viljan för hur mark och vatten ska användas. Den är inte juridiskt bindande, men är vägledande i efterföljande beslut, som till exempel detaljplanering och bygglov.

En översyn av översiktsplanens aktualitet och om den återspeglar den politiska viljan ska göras varje mandatperiod. Om den inte anses aktuell kan en den revideras eller en ny översiktsplan kan tas fram. Vidare sker rullande ändringar av översiktsplanen, genom till exempel fördjupade översiktsplaner, just för att översiktsplanen ska hållas aktuell och återspegla den politiska viljan. Detta är enligt gällande lagstiftning i plan- och bygglagen. När ändringar eller revideringar görs eller en ny översiktsplan tas fram sker detta enligt en lagstyrd process med möjlighet för insyn och demokratiskt inflyttande.

Otydlig befolkningsprognos: Ingen data om befolkningsökning, vilket försvårar planering.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen bedöms medge cirka 4000 bostäder. Enligt praxis i skattning av boende bedöms detta kunna medföra cirka 8400 boende.

Faktiskt antal bostäder bedöms dock kunna variera beroende på hur tät bebyggelse som genomförs. Planen har en lång genomförandetid. I planen noteras att en tät bebyggelse ska eftersträvas bland annat för att möjliggöra ett tillräckligt befolkningsunderlag för service och kollektivtrafik. Genomförandet behöver dock behöva följa efterfrågan, vilket är ett skäl att planen inte i detalj styr vilken bebyggelse som ska genomföras.

Avsaknad av länsstyrelsens yttrande: Ingen yttrande från länsstyrelsen om förändringarna.

Kommentar: Länsstyrelsen har yttrat sig vid samrådet och yttrandet bifogas i samrådsredogörelsen.

Handlingen - Norra Verksmon

(S53)

Det önskas tydligare kartor och information om planförslaget. Främst med anledning av verksamhetsetablering i området Norra Verksmon.

Kommentar: Det pågår flera processer samtidigt. Processen med den fördjupade översiktsplanen visar den långsiktiga politiska viljeinriktningen för hur mark och vatten ska användas. Planen beskriver användning och konsekvenser på en mer övergripande nivå utifrån den markanvändning som föreslås. Specifika verksamheter eller företagsetableringar hanteras i andra processer, till exempel detaljplaner, bygglov eller andra tillståndsansökningar.

Det önskas tydligare information om nya transformatorn, utbygganden av elledningar vägar till och från detta samt kostnader och vem som ska betala.

Kommentar: Se svar ovan om de olika processernas detaljeringsgrad.

Granskningshandlingen kompletteras med en illustrationskarta som visar den föreslagna verksamhetsmarken i förhållande till befintliga och framtida kraftledning, utifrån information tillgänglig mars 2026.

Information med högre detaljeringsgrad finns i detaljplanen för Norra Verksmon.

Området Spikbodarna är felaktigt markerat i planen, och det saknas en korrekt konsekvensanalys. Stora delar av området klassificeras inte som "naturvärde", trots att det har viktiga ekologiska funktioner som inte beaktas i planen.

Kommentar: En miljökonsekvensbeskrivning har tagits fram. Denna bedöms uppfylla kraven enligt miljöbalken (MB) och ha en omfattning som förhåller sig till en fördjupad översiktsplan.

Den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden om vilka skogsområden som bevaras baseras bland annat på genomförda naturvärdesinventeringar. Inom området finns naturvärdesobjekt med visst naturvärde (klass 4) och påtagligt naturvärde (klass 3). Naturvärdesobjekt av högt värde (klass 2) eller högsta värde (klass 1) föreslås inte tas i anspråk). Avgränsning baseras också på var det finns viktiga spridningsvägar.

Sedan samrådet har utbyggnadsområdet Norra Verksmon minskats i utbredning. Minskningen ger bättre förutsättningar för området friluftsliv liksom ekologiska värden i området. Även med denna minskning blir dock förändringen i markanvändning påtaglig.

Samrådet

(S10, S16, S24, S25)

Samrådsmötet borde ha hållits i annan form. Gärna med möjlighet att ställa frågor i storgrupp.

Kommentar: Samrådsmöten planeras och genomförs för att kunna visa, förklara och ta emot synpunkter från så många olika individer som möjligt. Här har mötesformat med utställning och möjlighet att ställa frågor direkt till politiker eller tjänstepersoner bedömts vara ett mer framgångsrikt mötesformat.

Två möten av "öppet-hus-format" hölls vid olika tidpunkter för att kunna nå så många olika personer som möjligt. Ett digitalt informationsmöte med presentation av förslaget och möjlighet att ställa frågor i storgrupp hölls också.

Ej planfrågor eller frågor som ej rör planområdet

(S2, S39, S49, S94, S95)

Det önskas mer information om de nya jobben som utbyggnad av norra Verksmon genererar.

Kommentar: Frågan kan inte besvaras i den fördjupade översiktsplanen. Antalet arbetsplatser beror på vilka typer av verksamheter som etablerar sig på platsen vilket inte är bestämt i detta tidiga skede av planering.

"Först till kvarn"-principen: Kritik mot att det var först till kvarn som fick bestämma vem som skulle få billig el och kontroll över stora värden, utan upphandling eller demokratisk genomlysning.

Kommentar: Frågan kan inte besvaras i den fördjupade översiktsplanen.

Synpunkt har inkommit om förbättrade lekplatser och faciliteter kring dessa.

Kommentar: Utformning av lekplatser hanteras inte i den fördjupade översiktsplanen.

Finns det något plan ifall företag drar sig ut och lämnar området med i värsta fall uppgrävd natur och byggställningar? Oro över bolagens ekonomi.

Kommentar: Frågan omfattas inte av den fördjupade översiktsplanen. Förändringar kan alltid ske i etableringsprocesser och detta hanteras i den rullande verksamheten.

Önskemål om att permanenta bänkar placeras längs med Storsjöns strand mellan Mårtensviken och Minnesgärdet.

Kommentar: Utformning av allmän platser längs Storsjöns strand hanteras inte i den fördjupade översiktsplanen.

Det har inkommit önskemål om att vandringsstigar inte ska tillgänglighetsanpassas.

Kommentar: Det har inte gjorts någon bedömning om huruvida vandringsstigar inom planområdet ska tillgänglighetsanpassas. Detta hanteras i senare skeden av samhällsbyggnadsprocessen.

Synpunkter har inkommit om att namnet "Woodensala" används för området intill Odensalakoslan.

Kommentar: Namnet används inte i den fördjupade översiktsplanen. Ursprunget till namnet är inte känt.

Benämningen av "Lillsjön centrum" uppfattas som vilseledande, "Östra Odensala" är korrekt benämning på området.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen använder sig av benämningen "Lillsjön centrum" eftersom det är ett vedertaget namn som används i folkmun. Intentionen är att så många som möjligt ska förstå vilken plats som avses.

Den fördjupade översiktsplanen förändrar inte de officiella benämningarna.

Frågor om bristfällig snöröjning lyfts.

Kommentar: Frågan omfattas inte av den fördjupade översiktsplanen.

Flertal synpunkter har inkommit om platser utanför planområde. Dessa rör bland annat Annersia/Böle, Andersön, Norderön, Isön, Bynäset.

Kommentar: Den fördjupade översiktsplanen omfattar inte utveckling av platser utanför planområdet. Dessa frågor kan inte besvaras i samrådsredogörelsen.

Prognosen om 75 000 invånare ifrågasätts, särskilt med tanke på osäkerheter om den gröna revolutionen.

Kommentar: Kommunens antagna översiktsplan Östersund 2040 anger att kommunen ska växa och att det ska finnas en beredskap för 75 000 invånare. Detta medför att planeringen ska ta höjd för denna utveckling och möjliggöra bostäder, arbetsplatser, service med mera för en sådan utveckling.

Skötsel av vägrenar och biologisk mångfald borde beskrivas

Kommentar: Skötsel av vägrenar omhändertas av kommunens skötselplaner för parkförvaltning och beskrivs inte i den fördjupade översiktsplanen.

Brist på konkreta siffror för näringslivsutveckling: Oklarheter om hur det lokala näringslivet kommer att utvecklas.

Utpekande av markanvändning i översiktsplanen begränsas inte till någon specifik verksamhet då den ska peka ut allmänna intressen i förhållande till

mark- och vattenanvändning. Att göra en analys av en specifik verksamhets ekonomiska bidrag till kommunens ekonomi ingår inte i översiktsplanen.

**Adressera förändringar som kommer av pågående infrastruktur-
förändringar. Järnväg och vattenverk.**

Kommentar: Frågan omfattas inte av den fördjupade översiktsplanen.

Bilaga: yttranden som samordnas av Länsstyrelsen

MSB, 2024-08-15, id 431205

MSB avstår från att yttra sig till kommunen i rubricerat ärende. MSB lämnar underlag och synpunkter till länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har ansvar för att företräda och samordna statens intressen i planprocesser samt tillhandahålla planeringsunderlag. Länsstyrelsen utövar tillsyn och ska särskilt bevaka frågor rörande riksintressen, hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning och erosion.

Länsstyrelsen ska enligt förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion bevaka att risk och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen.

Information om MSB:s planeringsunderlag och metodstöd finns på www.msb.se.

Sametinget, 2024-09-27, id 437640

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament med syfte att förbättra de svenska samernas möjligheter som urfolk att bevara och utveckla sin kultur. Sametingets uppgift är att medverka i samhällsplaneringen och tillse att samiska behov beaktas, däribland renskötselns rättigheter i frågor avseende utnyttjande av mark och vatten. Med varsamt förvaltande av mark och vatten gynnas den biologiska mångfalden till nytta för alla invånare.

Rennäringsintresset är både ett allmänt intresse enligt miljöbalken och ett enskilt intresse som medlemmarna i en sameby innehar enligt rennäringslagen. Sametingets uppgift är att bevaka det allmänna rennäringsintresset genom att tillse att den samiska kulturen, inklusive rennäringen skyddas över tid och att förutsättningarna fortsatt ska finnas för att bedriva renskötsel även för kommande generationer. Därutöver bevakar varje sameby sitt enskilda rennäringsintresse på den mark som samebyn brukar.

Svenska myndigheter har enligt grundlagen ett särskilt ansvar för att skydda och främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla allmänintresset rennäring, som är en central del av den samiska kulturen. Att renskötselrätten ska skyddas innebär att en kommun vid planering av mark måste ta hänsyn till vilka ingrepp som kan accepteras för att renskötselrätten inte ska kränkas.

Området

Planförslaget fokuserar på Södra Östersund, med fokus att tillskapa fler bostäder och mark för verksamheter. Området ligger inom vinterbetesmarker för Jovnevaerie, Ohredahke och Jijnjevaerie samebyar. I nära anslutning till planområdet finns utpekade trivseldområden för Jovnevaerie sameby.

Sametingets synpunkter

Kommunen beskriver konsekvenser utifrån överenskomna samrådsområden, något som kan göras med tanke på det enskilda intresset. Samtidigt beskrivs att samrådsområden saknas för en av samebyarna. Kommunen behöver även beskriva konsekvenserna för den samebyn.

Konsekvenserna måste även beskrivas ur ett allmänt intresse. Utvecklad bebyggelse och infrastruktur innebär ökad mänsklig aktivitet i området vilket kan orsaka undvikelseffekter och minskad betesro för renarna. Ett områdes funktion är viktig, eftersom funktionaliteten och sambandet mellan områden är avgörande för renskötseln och kan spela större roll än områdets storlek.

Även om planområdet inte ligger inom riksintresse för rennäringen så kan inte påverkan uteslutas. Även kumulativa effekter bör beskrivas.

Inflytande och samråd

De berörda samebyarna inom kommunen är sakägare, det gäller även utanför riksintresseområden för rennäringen, och ska därför involveras i planarbetet i ett så tidigt skede som möjligt. I den fördjupade översiktsplanen framgår inte om möte hållits med berörda samebyar. Sametinget anser att vissa normer ska följas för att det ska anses som att samerna deltagit effektivt:

- Samrådet ska ske i ett tidigt skede.
- Berörda samebyar ska få så mycket information om åtgärden att de kan fatta ett informerat beslut om projektet och om de så önskar lämna sitt ”fritt och informerat samtycke”.
- Berörda samebyar ska ges möjlighet till ett effektivt deltagande och ett faktiskt inflytande. För att nå ett effektivt deltagande avses; tidsaspekten, ekonomiska

Miljökonsekvensbeskrivningens (MKB) avgränsning avseende samisk markanvändning

Enligt miljöbalken ska verksamhetsutövaren beskriva, identifiera och bedöma de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra. Det är viktigt att berörda samebyar kommer in i ett tidigt skede i arbetet med att ta fram en MKB för att kunna förmedla sina kunskaper och syn på den planerade verksamheten. Sametinget har tagit fram en vägledning för hur samisk markanvändning bör integreras i MKB-processen: <https://www.sametinget.se/26843>

I en MKB ska bland annat följande beskrivas:

- Hur, när och var renskötsel bedrivs i det aktuella området
- Vilken funktion området har för rennäringen
- Samlad bedömning av vilka konsekvenser som kan uppstå för renskötseln inom berörd sameby samt påverkan på samebyns funktionella samband
- Kumulativa, permanenta, tillfälliga, sociala och kulturella effekter
- Redogöra för berörda riksintressen
- Redovisa förebyggande och skadelindrande åtgärder som vidtas för att minimera störningar på rennäringen

- Redovisa aktuell samt förutsägbar intrångsbild för berörd sameby
- Eventuell påverkan på angränsande samebyar
- Redovisa vad som framkommit i samrådet med berörd sameby

Sametinget rekommenderar att Akwé: kon-riktlinjerna ska tillämpas för att förebygga och mildra negativ påverkan på den samiska kulturen samt för att bidra till att uppnå respekt för traditionell kunskap och sedvanebruk som är fastställda i artikel 8j och 10c i Konventionen om biologisk mångfald, CBD. Riktlinjer är avsedda att ge vägledning för parter och regeringar i införlivandet av kulturella, miljömässiga och sociala hänsynstagande av urfolk i nya och befintliga processer för konsekvensbeskrivningar.

Miljö kvalitetsmål

Den samiska traditionella kunskapen och renskötseln är avgörande för att nå miljö kvalitetsmålet en Storslagen fjällmiljö. Renen är det viktigaste betesdjuret i fjällen och levererar ekosystemtjänster genom att de betar och underhåller växtlighet, alltifrån örter och gräs till lavar. En traditionell naturbetesbaserad renskötsel är därför en förutsättning för att uppnå miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Att främja den samiska markanvändningen i kommunen medför därmed indirekt att främja och förutsättningarna för biologisk mångfald och välfungerande ekosystem. För att bevara fjällområdets karaktär av betespräglad, storslaget landskap med vidsträckta sammanhängande områden, krävs livskraftiga renhjordar där renen kan följa sin årscykel och vandra mellan betesmarkerna från kust till fjäll. Förutom Storslagen fjällmiljö har den samiska markanvändningen betydelse för Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag.

Trafikverket, 2024-09-17, id, 436155

Trafikverket har tagit del av ärende, Samråd gällande fördjupad översiktsplan för Södra Östersund, Östersunds kommun och lämnar följande synpunkter.

Trafikverket är en part i samhällsutvecklingen och bör delta i tidiga skeden av planeringsprocesser där statlig infrastruktur berörs. Vid utveckling och förändring av markanvändningen intill statlig väg och järnväg kan det behövas utveckling och förändring av infrastrukturen. Det är kommunens ansvar att initiera dialog i tidigt skede och även föreslå och finansiera åtgärder som krävs i den statliga infrastrukturen som berörs av en exploatering. När ett behov uppstår deltar Trafikverket i dialogen och avtal kan behöva tecknas kring åtgärder i statlig infrastruktur. Trafikverket har normalt inga medel i infrastrukturplanerna för åtgärder i statlig infrastruktur som föranleds av kommunala exploateringar. Processen att anlägga ny infrastruktur består både av fysisk- och ekonomisk planering och de processerna har ofta en relativt lång tidplan från identifierat behov till färdigställd ny infrastruktur.

Då måläret är långt fram och beroende på vilka områden som utvecklas så får kommunen och Trafikverket ha en fortsatt dialog i kommande planering av detaljplaner och då främst gällande eventuell påverkan/åtgärder på trafikplats

Torvalla och ny anslutning till väg 87. Trafikverket ska även tillsammans med Östersunds kommun göra en gemensam utredning för att få en samlad bild över vilka åtgärder som kan komma att behövas på E14/E45, både med anledning av de kommunala planerna men även utifrån den generella trafiktillväxten. Utredningen behöver identifiera befintliga och kommande kapacitetsproblem och trafiksäkerhetsbrister på E14/E45. Nuläge tillsammans med generell trafikutveckling och påverkan av trafikflöden från kommunala planer behöver utredas för att identifiera vilka åtgärder som kommer att krävas på E14/E45 med tillhörande på- och avfarter på kort, medellång och lång sikt.

Nationell plan

Regeringen ger direktiv till Trafikverket som tar fram ett planförslag och redovisar det till regeringen som fattar beslut om innehållet i Nationell plan. Planperioden är normalt tolv år med en revidering vart fjärde år. Nationell plan innehåller investeringar och trimningsinvesteringar på statliga järnvägar och de nationella stamvägarna. Åtgärder på Mittbanan och E14/E45 berörs av denna plan. Nationell plan - Bransch (trafikverket.se)

Riksintresse

E14/E45 och Mittbanan är utpekad som riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap 8 § Miljöbalken och ingår även i det europeiska transportnätet (TEN-T). Det är bra att riksintressena finns redovisade i och vid kommande detaljplaner/etableringar är det viktigt att redovisa hur riksintressen för kommunikation påverkas och vilka faktorer som bör beaktas för att undvika att dess funktion påverkas negativt. Exploatering nära transportanläggningar får inte påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling av dessa anläggningar.

Även flygplatsen Åre/Östersund Airport är av riksintresse och aktuellt område delvis är inom influensområde för flyghinder. Kommunen bör kontakta flygplatsen för att säkerställa att influensområdet inte påverkas vid kommande detaljplaner.

Närhet till järnväg

Trafikverket anser generellt att ny bebyggelse inte bör tillåtas inom ett område på 30 meter från järnvägen. Ett sådant avstånd ger utrymme för eventuella räddningsinsatser vid en olycka och möjliggör underhåll och en viss utveckling av järnvägsanläggningen. Inom 30 meter från järnvägen kan verksamhet som inte är störningskänslig och där människor vistas tillfälligt som till exempel parkering finnas dock minst 15 meter från spårmit.

Närhet till väg

Trafikverket hävdar vägområdet och säkerhetszonen. Vägområdet är den mark som tas i anspråk för väganordningar och anges generellt som väg till krönet på bakslänten av diket samt ytterligare en kantremsa om högst 2 meter. Inom vägområdet krävs tillstånd enligt väglagen § 43 från vägghållaren för att utföra arbete och uppföra fasta objekt. Vägområdet är en förutsättning för att kunna sköta

drift- och underhåll av vägen på ett bra sätt då det exempelvis måste finnas plats för ett snöupplag vid sidan om vägen vid snöröjning. Säkerhetszonen är det område utanför körbanan som ska vara fritt från fysiska hinder i form av fasta och oeftergivliga föremål. Säkerhetsavståndet bestäms av vägens utformning och tillåten hastighet.

Buller

Förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216 och SFS2017:359) gäller och berör ljudnivåer utomhus. Kommunen ansvarar för att säkerställa att bebyggelsen anpassas utifrån de lokala förutsättningarna. Buller- och vibrationsutredningar ska ta hänsyn till trafik på både väg och järnväg och vi vill även informera om att det har kommit nya prognoser och att det nu är prognosår 2045 som gäller. Trafikverket vill uppmärksamma på att eventuella skydds- och riskreducerande åtgärder som sker till följd av kommunal planering inte ska placeras inom vägområdet eller på Trafikverkets fastighet.

Dagvatten

Trafikverket utgår från att dagvattenhanteringen planeras och utformas så att inte statlig infrastruktur påverkas. Det är viktigt att dagvattenutredningen visar på hur statlig infrastruktur berörs av föreslagna åtgärder. Trafikverkets diken och trummor utmed statlig väg/järnväg är generellt dimensionerade för 50-årsflöden, samt för att avleda vatten från vägkroppen/banvallen liksom ytvatten från omgivningen. När ytor hårdgörs avleds mer vatten och ytvattnet kommer snabbare till diken och trummor. Därför vill Trafikverket uppmärksamma att åtgärder ska vidtas inom planområdet så att utflödet mot Trafikverkets trumma och diken inte ökar när området är utbyggt, varken mängd eller hastighetsmässigt. Kommande dagvattenutredningar, där statlig infrastruktur berörs, behöver innehålla uträkningar som tar höjd för 50-årsflöden och redovisa fördröjningsåtgärder som är dimensionerade att hantera dessa flöden. Fördröjning ska således dimensioneras för att omhänderta skillnaden mellan utflödet innan respektive efter utbyggnad. Trafikverket vill framhålla vikten av att säkerställa att valda lösningar gällande hantering av dagvatten inte innebär påverkan på den statliga infrastrukturen.

Farligt gods

Trafikverket anser att riskhanteringsprocessen ska beaktas vid framtagandet av detaljplaner inom 150 meters avstånd från en utpekad transportled för farligt gods. Trafikverket vill framhålla att E14/E45 är primär transportled för farligt gods. På alla Trafikverkets järnvägar ska farligt gods kunna transporteras. Hänsyn till farligt gods ska beaktas för exploatering enligt de rekommendationer berörd länsstyrelse anger för vägen. Trafikverket vill uppmärksamma att eventuella skydds/riskreducerande åtgärder som sker till följd av kommunal planering inte ska placeras inom vägområdet eller på Trafikverkets fastighet. Trafikverket hänvisar i övrigt till Länsstyrelsens bedömning.